

ଉତ୍କଳ ଲୋକନାଟ୍ୟ—

ଉତ୍କଳ ନାଟ୍ୟ

ମୂଳଲେଖୀ

✓ କବି ବଂଶୀବଳୁ ଭୋସାଳୀ

ଭଦ୍ରକର ଲୋକନାଟ୍ୟ :-

ହରିଦାମ୍ବରୀ

ମୂଳଲେଖା -

√ କବି ବଂଶୀବଲ୍ଲଭ ଗୋସ୍ୱାମୀ

ଚମତାଳାଗାର

ସଙ୍ଗତ, ଭଦ୍ରକ

ସଂକଳନ ଓ ସଂପାଦନା :-

ଦେବେନ୍ଦ୍ର ପ୍ରସାଦ ମହାପାତ୍ର

ଚାମତା ଅଭିନେତା

ଗରବପୁର, ଭଦ୍ରକ

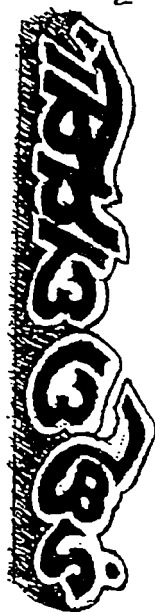

ଭାସ୍କର ଲୋକନାଟ୍ୟ :-

ମୂଳଲେଖା - V କବି ବଂଶୀବଲ୍ଲଭ ଗୋସ୍ୱାମୀ

ତମସାନାଗର

ସଙ୍ଗତ, ଭଦ୍ରକ

ସଂକଳନ ଓ ସଂପାଦନା :-

ଦେବେନ୍ଦ୍ର ପ୍ରସାଦ ମହାପାତ୍ର

ଚାମସା ଅଭିନେତା

ଗରଦପୁର, ଭଦ୍ରକ

ପ୍ରକାଶିକା :-

ଶ୍ରୀମତୀ କୁମୁଦିନି ଦାସ

କଲ୍ୟାଣପୁର, ଯାଜପୁର

ମୁଦ୍ରଣ :-

ପ୍ରଗତି ଉଦ୍ୟୋଗ

କଲେଜ ରୋଡ଼, ଭଦ୍ରକ

ପ୍ରଚ୍ଛଦ :-

ଅଶୋକ ମହାନ୍ତି

ପ୍ରଫୁଲ୍ଲ ନଗର, ଭଦ୍ରକ

ପ୍ରଥମ ସଂସ୍କରଣ :- ପାଞ୍ଚଶହ

ମୂଲ୍ୟ - ୪୦ ଟଙ୍କା

ଉତ୍ସର୍ଗ

ଓଁ ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ମା' ସୁବର୍ଣ୍ଣ ମୁଖୀଙ୍କ
“ଚଇତ - ତାମସା”

ରେ ଯେଉଁ କଳାକାର ବୃନ୍ଦ ଅଭିନୟ କରି ନିଜ ନିଜର
କୃତି ଅମ୍ଳାନ ରଖି ଏ ସଂସାରରୁ ବିଦାୟ ନେଇଛନ୍ତି,
ସେହି ମାନଙ୍କ ସ୍ମୃତି ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ଏହି

“ଚଇତ - ତାମସା”

ପୁସ୍ତକଟି ଉତ୍ସର୍ଗ କୃତ ।

ଦେବେନ୍ଦ୍ର -

ଅଭିନନ୍ଦନ

ଶ୍ରୀ ନିତ୍ୟାନନ୍ଦ ମହାପାତ୍ର

ସ୍ବାଧୀନତା ସଂଗ୍ରାମୀ ଓ ପୂର୍ବତନ ମନ୍ତ୍ରୀ,
ଓଡ଼ିଶା

‘କାନ୍ତ କୁଟୀର’

ଡି/୪ ଲେବର କଲୋନୀ, ୟୁନିଟ୍ - ୩
ଖାରବେଳ ନଗର, ଭୁବନେଶ୍ୱର
ଫୋନ୍ - (୦୬୭୪) ୪୦୨୯୫୬

“ଚରତ ତାମସା”ର ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ ସାତ ଗୋଟି ତାମସାର ଚାରିଗୋଟି ମାତ୍ର ପାଣ୍ଡୁଲିପିକୁ ପ୍ରକାଶ କରିବାର ସାହସ କରିଛନ୍ତି - ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ଦେବେନ୍ଦ୍ର ପ୍ରମାଦ ମହାପାତ୍ର ଅଧୁନାତନ ନାଟ୍ୟ ଜଗତରେ ମୂଳ କର୍ତ୍ତାମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଭଦ୍ରକ ନିତ୍ୟାମୀ ଏ ଜଗନ୍ନାଥ ପାଣୀ ଓ ଏ କବି ବଂଶୀବନ୍ଧୁଙ୍କ ଗୋସ୍ବାମୀଙ୍କୁ ଆଦି କର୍ତ୍ତା ବୋଲି ବିଚାର କରାଯାଇ ପାରେ ।

ମୁଁ ପିଲା ଦିନରୁ ଏ କବି ବଂଶୀବନ୍ଧୁଙ୍କ ରଚିତ ମୋଗଲ ତାମସାର ଅଭିନୟ ଦେଖୁ ଆସିଛି । ସେଥିରେ ପାର୍ଶ୍ବ, ଉର୍ଦ୍ଧ୍ବ, ବଙ୍ଗଳା ଓ ଓଡ଼ିଆ ଭାଷା ସମ୍ମିଳିତ କଥୋପକଥନ ପରିଚାଳିତ ହୋଇଥାଏ । ମୋତେ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ବୋଧହୁଏ ଯେ ତତ୍ତ୍ୱେ ଅଶିକ୍ଷିତ ବ୍ୟକ୍ତି କିଭଳି ଦେବ ପ୍ରଭାବରେ ବିଭିନ୍ନ ଭାଷାରେ ପାରଦର୍ଶିତା ଛାଡ଼ କରି ସାହିତ୍ୟ ରଚନା କରିଯାଇଛନ୍ତି । ଏବେ ବହୁ ନାଟ୍ୟକାର ଜନମନକୁ ଘେନି ନାଟ୍ୟ ରଚନା କରି ଅଭିନୟ ଭୁକ୍ତ କରୁଛନ୍ତି, ଅବଶ୍ୟ ସେ ସବୁ ଅଧୁନା ପ୍ରଚଳିତ ଓଡ଼ିଆ ଭାଷା ମାଧ୍ୟମରେ ହିଁ ଅଭିନୀତ ହୋଇଥାଏ । ତେଣୁ ମୋଗଲ ତାମସାର ବିଶେଷ ପ୍ରଭାବ ଜନ ମାନସରେ ପଡ଼ିଲା ପରି ଦେଖାଯାଏ ନାହିଁ । କିନ୍ତୁ ଗୀତିନାଟ୍ୟର ଐତିହାସିକ ସମାଲୋଚନା କଲେ ଚରତ ତାମସାର ପ୍ରାଧାନ୍ୟ ନିଶ୍ଚୟ ଅନୁଭୂତ ହେବ ।

ଏଥି ପୂର୍ବରୁ ‘ମୋଗଲ ତାମସା’ ସମ୍ପର୍କୀୟ ଦୁଇଟି ପୁସ୍ତକ ପ୍ରକାଶ ପାଇଥିବାର ମୁଁ ଜାଣେ; ମାତ୍ର ଏ କବି ବଂଶୀବନ୍ଧୁଙ୍କ ଲିଖିତ ଚାରିଗୋଟି ପୁସ୍ତକକୁ ଏକତ୍ର ପ୍ରକାଶ କରିବାର ଉଦ୍ୟମ ନିମନ୍ତେ ମୁଁ ସଂଗ୍ରହ କାରୀଙ୍କୁ ବଧାର ଜଣାଉଛି ।

ସ୍ବା - ଶ୍ରୀ ନିତ୍ୟାନନ୍ଦ ମହାପାତ୍ର

ତା ୯.୩.୨୦୦୨

ମତାମତ

ଯୁଗଳ କିଶୋର ପଟ୍ଟନାୟକ

ପୂର୍ବତନ ମନ୍ତ୍ରୀ,

ରାଜସ୍ୱ ଓ ଅର୍ଥ, ଓଡ଼ିଶା ।

ଭୁବନେଶ୍ୱର

ତା ୨୯.୮.୨୦୦୦

ଫୋନ - ୯୫୬୭୪ - ୪୩୧୨୦୦

ଘର - ୯୫୬୭୮୪ - ୫୨୨୨୦

ଭଦ୍ରକ ଗରଦପୁରର ଶ୍ରୀ ଦେବେନ୍ଦ୍ର ପ୍ରସାଦ ମହାପାତ୍ରଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ସଂପାଦିତ ଓ ସଂଯୋଜିତ ଭଦ୍ରକର ଲୋକନାଟ୍ୟ “ଚଇତ ତାମସା” ର ପାଣ୍ଡୁଲିପି ପଢ଼ିବାର ସୁଯୋଗ ଲାଭ କଲି ।

କଳା, ସାହିତ୍ୟ ଓ ସଂସ୍କୃତି କ୍ଷେତ୍ରରେ ଉତ୍କର୍ଷତା ହାସଲ ପାଇଁ ଯୁଗେ ଯୁଗେ ଭଦ୍ରକ ପ୍ରସିଦ୍ଧି ଲାଭ କରିଛି । ଓଡ଼ିଶାର ବହୁ ଲକ୍ଷ ପ୍ରତିଷ୍ଠ ଲେଖକ, କବି, ସାହିତ୍ୟିକ, ନାଟ୍ୟକାର, ଅଭିନେତା ଓ କଳାକାର ଭଦ୍ରକ ମାଟିରେ ଜନ୍ମ ଗ୍ରହଣ କରି. କେବଳ ଓଡ଼ିଶାରେ କାହିଁକି ଓଡ଼ିଶା ବାହାରେ ବି ବିଶେଷ ଖ୍ୟାତି ଅର୍ଜନ କରିବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟ ଓ ସଂସ୍କୃତିକୁ ରୁଚିମନ୍ତ କରି ପାରିଥିଲେ । ସେମାନଙ୍କ ଭିତରେ ଏ ବଂଶୀ ବଲ୍ଲଭ ଗୋସ୍ୱାମୀ, ଏ ଜଗନ୍ନାଥ ପାଣି, କାନ୍ତକବି ଏ ଲକ୍ଷ୍ମୀକାନ୍ତ ମହାପାତ୍ର, କବି ଶେଖର ଏ ଚିନ୍ତାମଣି ମହାନ୍ତି, ନାଟ୍ୟାଚାର୍ଯ୍ୟ ଏ ରଘୁନାଥ ପଣ୍ଡା, ଏ ଶ୍ୟାମ ସୁନ୍ଦର ମହାପାତ୍ର ଓ ଏ କବି ଭାଗ୍ୟରଥ ମହାପାତ୍ର ପ୍ରମୁଖ ଅନ୍ୟତମ ।

ଭଦ୍ରକ ଏକ ବହୁ ଧର୍ମାବଲମ୍ବୀମାନଙ୍କର ମିଳନସ୍ଥଳ । ଏଠାରେ ହିନ୍ଦୁ, ମୁସଲମାନ, ଶିଖ ଆଦି ଧର୍ମର ଅଧିବାସୀ ବସବାସ କରନ୍ତି । ବିଶେଷ କରି ହିନ୍ଦୁ ଓ ମୁସଲମାନ ଉଭୟ ଧର୍ମର ଅଧିବାସୀମାନେ ଏକତ୍ର ବସବାସ କରି ଉଭୟ ଧର୍ମର ଚାଲିଚଳନ, ଆଚାର ବ୍ୟବହାର, ସାହିତ୍ୟ ସଂସ୍କୃତିର ସମନ୍ୱୟ ପ୍ରକାଶିତ ହୋଇଥାଏ ।

ଏ କବି ବଂଶୀ ବଲ୍ଲଭ ଗୋସ୍ୱାମୀ ଯଦିଓ ଭଦ୍ରକର ସଂଗତ ଗ୍ରାମରେ ଜନ୍ମ ଗ୍ରହଣ କରିଥିଲେ ତାଙ୍କରି ରଚିତ “ମୋଗଲ ତାମସା” ଓ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ତାମସା ମାନ ମୋଗଲ ମାନଙ୍କର ତତ୍କାଳୀନ ତଳଣି ସଂପର୍କରେ ସୂଚନା ଦେଉଥିଲା । ପ୍ରଥମେ

ସଂଗତ ସ୍ଥିତ “ହଟ ନାଗର” ଶିବ ମନ୍ଦିର ସମ୍ମୁଖରେ ପ୍ରଦର୍ଶିତ ହୋଇ ପରେ ପରେ ଗରଦପୁରର “ସୁବର୍ଣ୍ଣ ମୁଖା” ଠାକୁରାଣୀଙ୍କ ମନ୍ଦିର ସମ୍ମୁଖରେ ଚଉତ ସଂକ୍ରାନ୍ତି ଅର୍ଥାତ ପଣା ସଂକ୍ରାନ୍ତି ପରଦିନ ରାତ୍ରିରେ ଅଭିନୟ ହୁଏ ।

“ମୋଗଲ ତାମସା” କୌଣସି କାହାଣୀ ସଂଗଠିତ ଅଭିନୟ ନୁହେଁ । ମୋଗଲ ମାନଙ୍କର ଦୈନନ୍ଦିନ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ, ଚାଲିଚଳନ ଓ ଆଚରଣକୁ ଅଭିନୟ ମାଧ୍ୟମରେ ପ୍ରଦର୍ଶନ କରିବା ଥିଲା ଏ କବି ବଂଶୀ ବଲ୍ଲଭଙ୍କର ଅସଲ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ।

ହାସ୍ୟ ଉଦ୍ଦିପକ “ମୋଗଲ ତାମସା” ଯଦିଓ ପ୍ରଥମେ ପାର୍ଶ୍ବ ଭାଷାରେ ଲିଖିତ କିନ୍ତୁ କାଳକ୍ରମେ ଲୋକଙ୍କ ମନୋରଞ୍ଜନ ପ୍ରଦାନ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ଉର୍ଦ୍ଧ୍ବ, ବଙ୍ଗଳା, ହିନ୍ଦି ଓ ଓଡ଼ିଆ ଭାଷାର ପ୍ରୟୋଗ କରାଯାଇ ସଂଗୀତ ମାଧ୍ୟମରେ ଅଭିନୟ ପ୍ରଦର୍ଶନ କରାଯାଉଥିଲା ।

ମୋର ପରମ ସହୃଦ ଦେବେନ୍ଦ୍ର ପ୍ରସାଦ ମହାପାତ୍ର ବହୁ କଷ୍ଟ କରି କବିଙ୍କ ରଚିତ ମୂଳ ପାଣ୍ଡୁଲିପି ସଂଗ୍ରହ କରି ସେ ସବୁକୁ ସଂଯୋଜନା ଓ ସଂପାଦନା କରି “ଭଦ୍ରକର ଲୋକନାଟ୍ୟ ଚଉତ ତାମସା” ପ୍ରକାଶ କରିବାକୁ ପ୍ରୟାସୀ ହୋଇଛନ୍ତି ।

“ମୋଗଲ ତାମସା” ଆଜି ଆଉ ଭଦ୍ରକ ଭିତରେ ସୀମିତ ହୋଇ ରହିନାହିଁ । ଏହା ଓଡ଼ିଶାର ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରାନ୍ତ ଅର୍ଥାତ ରାଉରକେଲା, ସୁନାବେଡ଼ା, କଳିକତା ମହାନଗରୀ ଏପରିକି ଦିଲ୍ଲୀ ଦରବାରରେ ଅଭିନୟ ପ୍ରଦର୍ଶନ ମାଧ୍ୟମରେ ଚହଳ ପକାଇ ପାରିଛି । ଏଥିରେ ବହୁ ସାଂସ୍କୃତିକ ଅନୁଷ୍ଠାନ ଯଥା : ଭଦ୍ରକର “ମନ ମୋହନ ସଂଗୀତ ପରିଷଦ” “ସଂକେତ” “ଛାୟାମାୟା” ଭୁବନେଶ୍ବରର “ଅଭିନୟ” ସଂସ୍ଥା ଓ ରାଉରକେଲାର “ମ୍ୟୁଜିକ୍ ସର୍କଲ” ପ୍ରମୁଖ ଭୂମିକା ଗ୍ରହଣ କରିଛନ୍ତି ।

“ମୋଗଲ ତାମସା”କୁ ଲୋକ ଲୋଚନକୁ ଆଣିବାରେ ପ୍ରଥମେ ତ: କୃଷ୍ଣ ଚରଣ ବେହେରାଙ୍କ ଲିଖିତ “ମୋଗଲ ତାମସା” ପରେ ପରେ ଦେବେନ୍ଦ୍ର ବାବୁଙ୍କ ଏହି ପ୍ରଚେଷ୍ଟା “ଚଉତ ତାମସାର” ସର୍ବଜନ ପ୍ରିୟ ହେଉ ଓ ଏଥିପାଇଁ ଆଗ୍ରହୀ ଗବେଷକ ମାନଙ୍କୁ ଯଥେଷ୍ଟ ସହାୟ ହେଉ ଏହାହିଁ ମୋର କାମନା ।

“ଚଉତ ତାମସାର” ଆଶୀର୍ବାଦ ସଫଳତା କାମନା କରି ରହୁଛି ।

ସ୍ବା : ଯୁଗଳ ଜିଗୋର ପଟ୍ଟନାୟକ

ମୁଖବନ୍ଧ

କବି ବଂଶୀବଲ୍ଲଭ ଗୋସ୍ୱାମୀଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ରଚିତ ବିଭିନ୍ନ ତାମସା ଭଦ୍ରକର ନିଜସ୍ୱ ଲୋକ ନାଟ୍ୟ । ପାର୍ସି, ଉର୍ଦ୍ଦୁ, ବଙ୍ଗଳା ଆଦି ତତ୍କାଳୀନ ଦରବାରୀ ଭାଷା ସହିତ ସ୍ଥାନୀୟ ଓଡ଼ିଆ ଭାଷାରେ ରଚିତ ମୋଗଲ ତାମସା ବା ଚଉତି ତାମସା ଭାଷା ଓ ସଂସ୍କୃତିର ବିଭିନ୍ନତା ଉପରେ ଆଧାରିତ ଏକ ସମନ୍ୱିତ ଲୋକ କଳା । ଭଦ୍ରକ ଅଞ୍ଚଳରେ ମୋଗଲ ତାମସାର ୪ ପ୍ରକାର ପାଣ୍ଡୁଲିପି ଥିବାର ଅନୁସନ୍ଧାନରୁ ଜଣା ପଡ଼ିଥିଲା । ନଗେନ୍ଦ୍ର ନାଥ ହାଜରା ଯେଉଁ ପାଣ୍ଡୁଲିପିଟି ୧୯୧୯ ରେ ସଂଗ୍ରହ କରିଥିଲେ ତାହା ତଃ କୃଷ୍ଣ ଚରଣ ବେହେରାଙ୍କ ସଂପାଦନାରେ ପ୍ରକାଶିତ ହୋଇଛି । ବହୁ ଉଦ୍ୟମ ଫଳରେ ସାହାପୁର ଗ୍ରାମର ବୟୋବୃଦ୍ଧ ପାରଂପରିକ ତାମସା କଳାକାରମାନେ ଗ୍ରାମର ଗର୍ଭେଶ୍ୱର ମନ୍ଦିର ପ୍ରାଙ୍ଗଣରେ ଶେଷଥର ପାଇଁ ୧୯୯୬ ମାର୍ଚ୍ଚ ୨୪ ତାରିଖ ଦିନ ତାହା ଅଭିନୟ କରିଥିଲେ । ସେମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ଅଧିକାଂଶ ମୁଖ୍ୟ କଳାକାର ଭତି ମଧ୍ୟରେ ସ୍ୱର୍ଗବାସୀ ହେଲେଣି ।

ମିର୍ଜାପୁର ଗ୍ରାମନିବାସୀ ତାନ୍ତ୍ର ଦ୍ୱିଜେନ୍ଦ୍ର କୁମାର ବେହେରା ସେ ଗ୍ରାମର ପାଣ୍ଡୁଲିପିଟିକୁ ଭତି ମଧ୍ୟରେ ପୁସ୍ତକାକାରରେ ପ୍ରକାଶ କରିଛନ୍ତି । ସେଥିରେ ଉର୍ଦ୍ଦୁ ଓ ପାର୍ସି ଭାଷାରେ ଲିଖିତ କେତେକ ଅଂଶର ପ୍ରତିଛବି ଦେଖିବାକୁ ମିଳିଲା । ଜାନୁଗଞ୍ଜ ଗ୍ରାମର ପାଣ୍ଡୁଲିପି ଏବେ ଛୁପୁ ଗରଦପୁରର ପାଣ୍ଡୁଲିପି ଏ ଯାବତ୍ ଲୋକ ଲୋଚନକୁ ଆସି ନ ଥିଲା । ଅବସରପ୍ରାପ୍ତ ଶିକ୍ଷକ ଓ ତାମସା କଳାକାର ଶ୍ରୀ ଦେବେନ୍ଦ୍ର ପ୍ରସାଦ ମହାପାତ୍ର ବହୁ ଶ୍ରମ ସ୍ୱୀକାର କରି ତାହାକୁ ସଂପାଦନା କରି ପ୍ରକାଶ କରୁଥିବା ଆନନ୍ଦର ବିଷୟ । ଫଳରେ ୩ ପ୍ରକାର ପାଣ୍ଡୁଲିପିର ତୁଳନାତ୍ମକ ଅଧ୍ୟୟନ ସମ୍ଭବ ହେବ ।

ଆଧୁନିକ ଯାତ୍ରା, ଥିଏଟର, ସିନେମା ଏବଂ ରଲେକ୍ସେନିକ ମିଡ଼ିଆର ପ୍ରବଳ ଚାପରେ ମୋଗଲ ତାମସା ଅଭିନୟରେ ହୁଏତ ଏହାର ମୌଳିକତା ରକ୍ଷା କରିବା ସମ୍ଭବ ହେବ ନାହିଁ । ମାତ୍ର ଲୋକ ନାଟ୍ୟକଳା ଓ ଲୋକ ସାହିତ୍ୟ ଭାବେ ଓଡ଼ିଶାର ସାଂସ୍କୃତିକ ଇତିହାସରେ ଏହା ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଭାବେ ଏକ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ସ୍ଥାନ ଅଧିକାର କରିବ । ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ଦେବେନ୍ଦ୍ର ପ୍ରସାଦ ମହାପାତ୍ରଙ୍କୁ ତାଙ୍କ ଉଦ୍ୟମ ପାଇଁ ଅଭିନନ୍ଦନ ଜଣାଉଛି ।

ତା ୧୯.୨.୨୦୦୨

ସ୍ୱା - ପ୍ରଫେସର ଡଃ ସନାତନ ମହାନ୍ତି

ଜାନୁଗଞ୍ଜ, ଡାକପର, ମାଧବନଗର, (ଭଦ୍ରକ)

ନିଜକଥା

‘ଆଇନ୍-ର-ଆବରୀ’ ର ବର୍ଷନାନୁସାରେ ଓଡ଼ିଶାର ପାଞ୍ଚଗୋଟି ସରକାର ମଧ୍ୟରୁ ‘କୁନ୍ଦରକ୍ ବା ଭଦ୍ରକ ଅନ୍ୟତମ । ଏଠାକାର ସ୍ଥାନୀୟ ପର୍ବ ହେଉଛି ଚରତ ଯାତ୍ରା । ଏହା ଚରତ ମାସରେ ହେଉଥିବାରୁ ଏହି ସମୟରେ ‘ଚରତ ତାମସା’ ମଧ୍ୟ ଅଭିନୀତ ହୁଏ । ଏହି ତାମସା ଭଦ୍ରକରେ କାହିଁକି ସମଗ୍ର ଓଡ଼ିଶାର ଆଦି ଲୋକନାଟ୍ୟ । ଏହି ତାମସା ମଧ୍ୟରେ ସାତଗୋଟି ତାମସା ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ । ଯଥା- ଭିକ୍ତ ତାମସା, ଚେଢ଼ାଡ଼ା ତାମସା, ପକିର ତାମସା, ଯୋଗୀ ତାମସା, ଲୋଲିନ ମଜାବାର ତାମସା, ମୋଗଲ ତାମସା ଓ ରାଧାକୃଷ୍ଣ ତାମସା । ଏ ଗୁଡ଼ିକ ମଧ୍ୟରେ ‘ମୋଗଲ ତାମସା’ ବିଶେଷ ଜନପ୍ରିୟ ।

କବିଙ୍କର ପୂର୍ବ ପୁରୁଷ ବଙ୍ଗ ଦେଶର ନଦୀୟା ନବଦ୍ୱୀପରୁ ଚୈତନ୍ୟ ଦେବଙ୍କ ସହ ପୁରୀ ଜଗନ୍ନାଥ ଦର୍ଶନ କରିବାକୁ ଆସି ଓଡ଼ିଶା ତଥା ଭଦ୍ରକରେ ସ୍ଥାୟୀ ବାସିନ୍ଦା ହୋଇ ରହିଯାଇଥିଲେ । ଏ କବି ବଂଶୀବଲ୍ଲଭ ୧୭୨୮ ଖ୍ରୀ.ଅ.ରେ ଭଦ୍ରକ ସହର ଅନ୍ତର୍ଗତ ସଂଗତ ଗ୍ରାମରେ ଜନ୍ମ ଗ୍ରହଣ କରିଥିଲେ । ତାଙ୍କର ପିତାଙ୍କ ନାମ ଏ ସତ୍ୟ ନାରାୟଣ ଗୋସ୍ୱାମୀ ଓ ମାତାଙ୍କ ନାମ ଏ ସତ୍ୟବତୀ । ତେରବର୍ଷ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସେ ଅକ୍ଷର ନ ଶିଖି କେବଳ ଖେଳାଖେଳିରେ ସମୟ ଅତିବାହିତ କରିଥିଲେ । ପାଠଶାଳା ନ ପଢ଼ିବାରୁ ପିତା ମାତାଙ୍କ ଠାରୁ ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱନା ପାଇ ସେ ଉତ୍ତର ବାହିନୀ ଠାରେ ଥିବା ‘ଉତ୍ତରେଶ୍ୱର’ ମହାଦେବଙ୍କ ଠାରେ ଧାରଣା ପଡ଼ିଲେ । ସେଠାରେ ତାଙ୍କୁ ସ୍ୱପ୍ନାଦେଶ ହେଲା ନିଜ ଗ୍ରାମରେ ଥିବା ‘ହଟ ନାଗର’ ମହାଦେବଙ୍କ ପାଖରେ ଧାରଣା ପଡ଼ିବାକୁ । ସେଠାରୁ ନିରାଶ ମନରେ ଆସି ନିଜ ଗ୍ରାମରେ ଥିବା (ସଂଗତ) ରେ ବିରାଟମାନ କରିଥିବା ହଟନାଗର ମହାଦେବଙ୍କ ଠାରେ ଧାରଣା ପଡ଼ିଲେ । ଏହିଠାରେ ମହାଦେବଙ୍କ ବରଲାଭ କରି ପାଣ୍ଡିତ୍ୟ ଅର୍ଜନ କରିବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ବିଭିନ୍ନ ତାମସା ରଚନା ଆରମ୍ଭ କରିଥିଲେ ।

କବି ଏ ବଂଶୀବଲ୍ଲଭ ଗୋସ୍ୱାମୀଙ୍କ ଲେଖାଗୁଡ଼ିକ ଅଷ୍ଟାଦଶ ଶତାବ୍ଦୀରେ ଅର୍ଥାତ ୧୭୫୦-୧୮୦୩ ଖ୍ରୀଷ୍ଟାବ୍ଦ ମଧ୍ୟରେ ଲିଖିତ ବୋଲି ଅନୁମାନ କରାଯାଏ । ତାମସା ଶବ୍ଦର ଅର୍ଥ ପରିହାସ, ବ୍ୟଙ୍ଗ ରସାତ୍ମକ ଲଘୁ ନାଟକ । ମୋଗଲ ତାମସାର ଅଭିନୟ, ନୃତ୍ୟ ଓ ସଂଗୀତରେ ତତ୍କାଳୀନ ମୋଗଲମାନଙ୍କ ବିଳାସ ବ୍ୟସନ, ବ୍ୟଭିଚାର, ପ୍ରଜ୍ଞା ପାତ୍ତିନ, ସ୍ୱେଚ୍ଛାଚାର, କୁ-ଶାସନ ଓ କର ଆଦାୟ ପାଇଁ ପଠାଉଥିବା ମାର୍ଜାମାନଙ୍କ ମଜଲିସର ଚିତ୍ର ବ୍ୟଙ୍ଗାତ୍ମକ ଶୈଳୀରେ ଉପସ୍ଥାପନା କରାଯାଇଛି ।

ଏହି କୃତିରୁ ପାଇଁ ତତ୍କାଳୀନ ମୋଗଲ ସମ୍ରାଟ୍ ଶାହା ଆଲାମ ଦିଲ୍ଲୀ ଦରବାରରେ କବିଙ୍କୁ ‘ଶାୟାରେ ଆତମ୍’ (କବି ଶ୍ରେଷ୍ଠ) ‘ଶହେନ୍-ଶାହେ-ଶୋଖ୍’ (କବି ସମ୍ରାଟ) ‘ତମାସା

ନାଗରୀ' (ନାଟ୍ୟକାର) ଉପାଧି ସହିତ ସୁବର୍ଣ୍ଣ ଖଚିତ ବାଡ଼ି, ପଗଡ଼ି, କଣ୍ଠକୁଣ୍ଡଳ ଓ ଚାପକମି ପ୍ରଭୃତି ପୁରସ୍କାର ପ୍ରଦାନ କରିଥିଲେ ।

ମୋଗଲ ତାମସା ଓ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ତାମସା ଗୁଡ଼ିକ ଶିବ ମନ୍ଦିର କିମ୍ବା ଗ୍ରାମର ଦେବୀଙ୍କ ମନ୍ଦିର ପ୍ରାଙ୍ଗଣରେ ଅଭିନୀତ ହୁଏ । ଚଳତ ମାସ ଶେଷ ଭାଗରେ ଘଟଯାତ୍ରା ସମୟରେ ଆରମ୍ଭ ହୋଇ ପଣା ସଂକ୍ରାନ୍ତିରେ ଏହି ତାମସାର ପରିସମାପ୍ତି ଘଟେ । ହିନ୍ଦୁ, ମୁସଲମାନ ଉଭୟ ସଂପ୍ରଦାୟର ବ୍ୟକ୍ତିଗଣ ଏହା ଉପଭୋଗ କରନ୍ତି । ବାସ୍ତବିକ ଉକ୍ତ ତାମସା ଗୁଡ଼ିକ ଉଭୟ ହିନ୍ଦୁ ଓ ମୁସଲମାନ ମଧ୍ୟରେ ସାଂପ୍ରଦାୟିକ ସଦ୍‌ଭାବ ମମତା ବନ୍ଧନରେ ବାନ୍ଧି ରଖିବାର ଏକ ଅପୂର୍ବ ମାଧ୍ୟମ ସୃଷ୍ଟି କରି ଆସିଛି ଯୁଗ ଯୁଗ ଧରି ।

ପ୍ରଥମାବସ୍ଥାରେ ଉକ୍ତ ତାମସା ସଂଗତ ଗ୍ରାମର ହଟନାଗର ମନ୍ଦିର ପ୍ରାଙ୍ଗଣରେ ଅଭିନୀତ ହେଉଥିଲା । ପରେ ପରେ ଗରବପୁର, ବାକାବଜାର, ଛଡ଼ାକ ମହଲା, ମିର୍ଜାପୁର, ପୁରୁଣା ବଜାର, ଶଂକରପୁର, ସଞ୍ଜିଆ, କୁଆଁସ, ସାହାପୁର, ଜାନୁଗଞ୍ଜି ଓ ଏରେଇ ଗ୍ରାମର ଶିବ ମନ୍ଦିର ପ୍ରାଙ୍ଗଣରେ ସ୍ଥାନୀୟ କଳାକାର ମାନଙ୍କ ଦ୍ଵାରା ଅଭିନୀତ ହୋଇ ଆସୁଥିଲା । ନିକଟ ଅତୀତରେ ଅଧିକାଂଶ ଗ୍ରାମରେ ଏହା ଲୁପ୍ତ ହେବାକୁ ବସିଥିଲେ ମଧ୍ୟ ବର୍ତ୍ତମାନ ୫/୮ଟି ଗ୍ରାମରେ ଜୀବନ୍ତ ରହିଛି । ଗ୍ରାମକୁ ବିଚ୍ଛାଦି ବତି ଆସିବା ପୂର୍ବରୁ ମଶାଲ, ମହମବତୀ ଜଳୁଥିବା କାଚ ବେଲୁରି ହାଣ୍ଡି, ପେଟ୍ରୋମାଟ୍ଟ ଲାଇଟ୍, ଫାନସ ଜଳାଯାଇ ମଣ୍ଡପକୁ ଦେବଦାରୁ ପତ୍ର , ରଞ୍ଜିନ କାଗଜର ଫୁଲ ଓ ସଦୃଶ୍ୟ ଚାନ୍ଦୁଆରେ ସଜ୍ଜିତ କରାଯାଇ ଥାଏ ଓ ମୀର୍ଜା ସାହେବ ବସିବା ପାଇଁ ଗୋଟିଏ ପାଖରେ ସିଂହାସନ କରାଯାଇଥାଏ । ଅନ୍ୟ ପାଖରେ ଆସର ଦଳ ବସିବା ପାଇଁ ସ୍ଥାନ ନିରୂପଣ କରାଯାଇଥାଏ । ଏମାନଙ୍କୁ ବୈଠନେଝାଲେ କୁହାଯାଏ ଓ ସେମାନେ କୁବୁଝି, ତୁଗି ତବଲା, ଘୁଙ୍ଗୁର, ହାରମୋନିୟମ୍ ଓ ବେହେଲା ବ୍ୟବହାର କରନ୍ତି । ବିରତି ସମୟରେ ବାହାରେ ଯୋଡ଼ିନାଗରୀ ଓ ଯୋଡ଼ି ମହରୀ ବାଜେ । ଏହାର ଧ୍ଵନି ଓ ତାଳ ସ୍ଵତନ୍ତ୍ର ଧରଣର । କଳାକାର ମାନଙ୍କ ହାତରେ ଓ ବେକରେ ମଲ୍ଲି ଫୁଲ ହାର ଏବଂ ଦେହରେ ସୁଗନ୍ଧିତ ଅତର ଲାଗିଥିବାରୁ ଅଭିନୟ ସ୍ଥଳ ସୁଗନ୍ଧରେ ମହକି ଉଠେ ।

୪କବି ତାମସା ଗୁଡ଼ିକ ତାଳ ପତ୍ରରେ ଲେଖିଥିଲେ କାରଣ ସେତେବେଳକୁ କାଗଜର ପ୍ରଚଳନ ହୋଇ ନ ଥିଲା । ସେ ମୂଳ ପାଣ୍ଡୁଲିପି ଆଉ ନାହିଁ । ପରବର୍ତ୍ତୀ ସମୟରେ ଅଭିନୟ କରୁଥିବା କଳାକାରଗଣ ବାଲି କାଗଜରେ ଅଭିନୟର ବିଷୟ ବସ୍ତୁକୁ ଲିପିବଦ୍ଧ କରି ଯାଇଛନ୍ତି । ଏହି ନକଲ କୁରିବାରେ ମୂଳ ଲେଖାର କେତେକାଂଶ ତୃଟିପୂର୍ଣ୍ଣ ହୋଇଛି ବୋଲି ଜଣାପଡ଼ିଛି ।

ମୋଗଲ ବାବଶାହାଙ୍କର ଜନୈକ ପ୍ରତିନିଧି ଉତ୍କଳରେ ନିଯୁକ୍ତ ହୋଇଥିଲେ । ଉକ୍ତ ପ୍ରତିନିଧି ଶାସନ କରୁଥିବା ସମୟରେ, ସେ ସମୟର ଐତିହ୍ୟ ଓ ସଂସ୍କୃତିକୁ ନେଇ ୪ କବି ରଚନା କରିଥିଲେ ପାର୍ଶ୍ଵଭାଷାରେ 'ଚଞ୍ଚତ ତାମସା' । ସେତେବେଳେ ପାର୍ଶ୍ଵ ରାଜଭାଷା ଥିଲା ଓ ବହୁ ବ୍ୟକ୍ତି ପାଠଶାଠ ପଢ଼ିନଥିଲେ ମଧ୍ୟ ପାର୍ଶ୍ଵ ଭାଷାରେ କଥାବାର୍ତ୍ତା କରିପାରୁଥିଲେ । ମାତ୍ର କାଳକ୍ରମେ ଏଥିରେ ଉର୍ଦ୍ଦୁ, ହିନ୍ଦି, ବଙ୍ଗଳା ଓ ଓଡ଼ିଆ ଭାଷା ସଂଯୋଗ କରାଯାଇଛି । ପୁଣି

ବିଭିନ୍ନ ଗ୍ରାମର ତାମସା ଅଭିନୀତ ହେଲାବେଳେ ସେହି ସେହି ସ୍ଥାନର ବର୍ଣ୍ଣନା ଓ ଦର୍ଶକଙ୍କ ରୁଚିକୁ ଚାହିଁ କେତେକ ସଂଳାପ ମଧ୍ୟ ସଂଯୋଗ ହୋଇଥିବାର ଦେଖାଯାଇଛି ।

ଏହି ପୁସ୍ତକରେ ଉଦ୍ରକ ସହର ଅନ୍ତର୍ଗତ ଗରଦପୁରର ‘ମା’ ସୁବର୍ଣ୍ଣ ମୂଖୀଙ୍କ’ ମନ୍ଦିର ନିକଟରେ ଅଭିନୟ ହୋଇ ଆସୁଥିବା ‘ମୋଗଲ ତାମସା’ ଓ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ତାମସା ଗୁଡ଼ିକ ବିଷୟରେ ବର୍ଣ୍ଣନା କରାଯାଇଛି । ମୋଗଲ ତାମସା ଉଦ୍ରକ ବ୍ୟତୀତ ଅନ୍ୟକୌଣସି ସ୍ଥାନରେ ଅଭିନୀତ ହୁଏ ନାହିଁ । ଗ୍ରାମର ପରମ୍ପରା ଅନୁସାରେ ନିଜ ଗ୍ରାମର କଳାକାରବୃନ୍ଦ ଅନ୍ୟ କୌଣସି ଗ୍ରାମର କଳାକାରମାନଙ୍କୁ ପାଣ୍ଡୁଲିପି ହସ୍ତାନ୍ତର କରିପାରିବେ ନାହିଁ । ଏପରିକି ତାମସା ଗୁଡ଼ିକର ପାଣ୍ଡୁଲିପି ଅନ୍ୟକୁ ହସ୍ତାନ୍ତର କଲେ କଠିନ ବ୍ୟାଧି ହେବ ବୋଲି ଅନ୍ଧ ବିଶ୍ୱାସ ମଧ୍ୟ ରହିଆସିଛି । ତେଣୁ ଉକ୍ତ ତାମସା ଉଦ୍ରକ ବାହାରେ ହେଉ ନ ଥିବାର ଜଣା ପଡ଼ିଛି ।

ତେବେ ସେ ଯାହା ହେଉ ଏ ଦିଗରେ ତତ୍କାଳୀନ ଯୋଗାଣ ମନ୍ତ୍ରୀ ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ନିତ୍ୟାନନ୍ଦ ମହାପାତ୍ରଙ୍କ ସହଯୋଗ ଉଲ୍ଲେଖନୀୟ । ତାଙ୍କରି ଉପସ୍ଥିତିରେ ଆକାଶ ବାଣୀ . କଟକ କେନ୍ଦ୍ର ପକ୍ଷରୁ ଗରଦପୁର ପ୍ରାଥମିକ ବିଦ୍ୟାଳୟ ପରିସରରେ ରାଗୀରଥ କୁବର କଳାକାର ବୃନ୍ଦ ଏ ଦିଗରେ ପ୍ରଥମେ ସାହାଯିକ ପଦକ୍ଷେପ ନେଇ ମୋଗଲ ତାମସା ପ୍ରଚାର କରିଥିଲେ ୧୯୬୦ ମସିହା ଅଗଷ୍ଟ ମାସରେ । ଫଳରେ ଏହା ଓଡ଼ିଶାର ଜନସାଧାରଣଙ୍କ ଦୃଷ୍ଟିକୁ ଆସିଲା ।

ଏହାର କିଛି ବର୍ଷ ପରେ ଉଦ୍ରକ ହାର ସ୍କୁଲ ପରିସରରେ ଅନୁଷ୍ଠିତ ଏକ ସାରସ୍ୱତ ସମାରୋହରେ ଭାଗୀରଥ କୁବର କଳାକାର ବୃନ୍ଦ ପରିବେଷଣ କରିଥିଲେ ‘ମୋଗଲ ତାମସା’ । ଏ ଦିଗରେ ଏ ହରେକୃଷ୍ଣ ମହତାବଙ୍କ ଆଗ୍ରହ ଓ ଉତ୍ସାହ ପ୍ରସିଧାନ ଯୋଗ୍ୟ । ଉକ୍ତ ଉତ୍ସବର ସଂପାଦକ ତଥା ସମାଜ ସେବୀ ଏ ତାଙ୍କର ନିହାର ଚନ୍ଦ୍ର ଘୋଷଙ୍କ ସାହାଯ୍ୟ ମଧ୍ୟ ପ୍ରଶଂସନୀୟ । ଏହା ମଧ୍ୟ କଟକ ଆକାଶ ବାଣୀ କେନ୍ଦ୍ର ପକ୍ଷରୁ ରେକର୍ଡ଼ିଂ କରାଯାଇ ପ୍ରଚାର କରାଯାଇଥିଲା ।

ପରବର୍ତ୍ତୀ ସମୟରେ ଓଡ଼ିଶାର ତତ୍କାଳୀନ ମନ୍ତ୍ରୀ ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ଯୁଗଳ କିଶୋର ପଟ୍ଟନାୟକ ଓ ଓଡ଼ିଶା ସଂଗୀତ ନାଟକ ଏକାଡେମୀ ଉଦ୍ୟମରେ ଗରଦପୁରର ରାଗୀରଥ କୁବର କଳାକାର ବୃନ୍ଦ ରାଉରକେଲା ଉତ୍ତୀଭବନ ପଡ଼ିଆରେ ‘ମୋଗଲ ତାମସା’ ପ୍ରଦର୍ଶନ କରି ଉକ୍ତ ପ୍ରଶଂସିତ ହୋଇଥିଲେ ୧୯୮୦ ମସିହାରେ । ପ୍ରଥମ ଥର ପାଇଁ ଉଦ୍ରକ ବାହାରେ ଉକ୍ତ ତାମସା ପରିବେଷଣ ହେବା ଅତି ଗୌରବର ବିଷୟ ।

ଗତ ୨୦/୩୦ବର୍ଷ ମଧ୍ୟରେ ଭୁବନେଶ୍ୱରର ‘ଅଭିନୟ’ ଉଦ୍ରକର ‘ସଂକେତ’ ନାଟ୍ୟ ସଂସ୍ଥା, ମନ ମୋହନ ସଂଗୀତ ପରିଷଦର କଳାକାରମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ‘ମୋଗଲ ତାମସା’ ଓଡ଼ିଶାର ବିଭିନ୍ନ ସ୍ଥାନ ସହିତ ଜାମ୍ବେଦପୁର, ଲକ୍ଷ୍ମୋ, ଦିଲ୍ଲୀ ଓ ହାଇଦ୍ରାବାଦ୍ ସ୍ଥାନରେ ଓ ଦୂରଦର୍ଶନରେ ପ୍ରଦର୍ଶିତ ହୋଇ ଉକ୍ତ ପ୍ରଶଂସିତ ହୋଇ ପାରିଛି । ନିକଟରେ-ଉଦ୍ରକର ଅନ୍ୟ ଏକ ସଂସ୍କୃତିକ ଅନୁଷ୍ଠାନ ‘ଛାୟା ମାୟା’ର କେବଳ ବାଳିକା କଳାକାର ମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଶହାଦ୍ ଭବନରେ ମୋଗଲ ତାମସା ପରିବେଷଣ ଉଲ୍ଲେଖନୀୟ ।

ପ୍ରଥମ ଥର ପାଇଁ ଓଡ଼ିଶାର ବିଶିଷ୍ଟ ସମାଜୋତକ ତ: କୃଷ୍ଣ ଚରଣ ବେହେରାଙ୍କ ଦ୍ଵାରା ମୋଗଲ ତାମସା ପ୍ରକାଶିତ ହୋଇଛି ଏବଂ ରାଉରକେଲା ଝିଲ ପ୍ଲାଣ୍ଟର ସହକାରୀ ମେଡ଼ିକାଲ ଡାକ୍ତରଙ୍କୁ ତ: ଦ୍ଵିଜେନ୍ଦ୍ର କୁମାର ବେହେରା ମଧ୍ୟ “ଚୈତ ତାମସା” ଉପରେ ଏକ ପୁସ୍ତକ ପ୍ରକାଶ କରିଛନ୍ତି ।

ଯେଉଁମାନଙ୍କର ଉସାହ ଓ ପ୍ରେରଣା ପାଇଁ “ଚଇତ ତାମସା” ପୁସ୍ତକଟି ସଂକଳନ ଓ ସଂପାଦନା କରି ଆପଣ ମାନଙ୍କ ନିକଟରେ ପହଞ୍ଚାଇବା ପାଇଁ ସମର୍ଥ ହେଲି, ସେମାନେ ହେଲେ ମୋର କନିଷ୍ଠ ଭ୍ରାତା, ସୁସାହିତ୍ୟିକ ଶୈଳେନ୍ଦ୍ର ମହାପାତ୍ର ଓ ଶିଶିର ମହାପାତ୍ର । ସେମାନଙ୍କୁ ସାଧୁବାଦ ଦେଉଛି ।

ପୁରାତନ ପାଣ୍ଡୁଲିପି ଯୋଗାଇବା ଦିଗରେ ସାହାଯ୍ୟ ଓ ପରାମର୍ଶ ଦେଇଥିବାରୁ ତାମସା ଅଭିନେତା ଅର୍ଜୁନ ଚରଣ ମହାନ୍ତି, ରାମ ପ୍ରସାଦ ମହାନ୍ତି, ଦୀନବଂଧୁ ମିଶ୍ର, ରମାକାନ୍ତ ହୋତା, ଏ ସୁରେନ୍ଦ୍ର ମହାପାତ୍ର ଓ ଏ ଜୟକୃଷ୍ଣ ପାଢ଼ୀ ପ୍ରମୁଖଙ୍କୁ ମୁଁ କୃତଜ୍ଞତା ନ ଜଣାଇ ରହିପାରୁନି । ସେମାନଙ୍କର ସାହାଯ୍ୟ ଓ ପରାମର୍ଶ ନ ପାଇଥିଲେ ପୁସ୍ତକଟିକୁ ପ୍ରକାଶ କରିବା ସମ୍ଭବପର ହୋଇ ନ ଥାନ୍ତା ।

ମୋର ପୂର୍ବତନ ସହକର୍ମୀ ତଥା ସୁସାହିତ୍ୟିକ ସତ୍ୟେନ୍ଦ୍ର ନାଥ ବେନାର୍ଜୀ, ପାର୍ଶ୍ଵାୟାନ ମୌଲବୀ ସେକ ଅଜହର ଅଲ୍ଲା, ଅନାଦି ଚରଣ ଦାସ ବହୁ କଷ୍ଟ ସ୍ଵୀକାର କରି ଓଡ଼ିଆ, ବଙ୍ଗଳା, ଉର୍ଦ୍ଦୁ ଓ ପାର୍ଶିଭାଷା ଗୁଡ଼ିକ ସଂଶୋଧନ କରିଥିବାରୁ ତାଙ୍କ ନିକଟରେ ଗଭୀର ଭାବେ କୃତ୍ତେଜ୍ଞତା ପ୍ରକାଶ କରୁଛି ।

ଶେଷରେ ଲେଖା ଗୁଡ଼ିକର କୌଣସି ତ୍ରୁଟି ପରିଲକ୍ଷିତ ହେଲେ, ସହୃଦୟ ପାଠକ ଓ ତାମସା ପ୍ରେମୀମାନେ ମୋର ଦୃଷ୍ଟିକୁ ଆଣିଲେ, ତାହା ପରବର୍ତ୍ତୀ ସଂସ୍କରଣରେ ସଂଶୋଧନ କରିବା ପାଇଁ ଚେଷ୍ଟା କରିବି ।

ପଣା ସଂକ୍ରାନ୍ତି ତା ୧୪.୪.୨୦୦୨
ଗରଦପୁର, ଭଦ୍ରକ

ସ୍ଵା - ଦେବେନ୍ଦ୍ର ପ୍ରସାଦ ମହାପାତ୍ର
ତାମସା ଅଭିନେତା

ଶୁଭେଚ୍ଛା ଚିଠି

ସଲ୍ଲୁ ଲେଉଟ, ବଲିକଟ

ତା: ୨୦.୨.୦୨

ସ୍ନେହର ଦେବ,

ତୋର ଦେଇଥିବା ଚିଠି ପାଇଲି । ଭଦ୍ରକର
ଲୋକନାଟ୍ୟ ତଥା v କବି ବଂଶୀବଲ୍ଲଭ ଗୋସ୍ୱାମୀଙ୍କ
ଲିଖିତ “ଚଇତ ଚାମସା” ସଂକଳନ ଓ ସଂପାଦନା
କରି ପ୍ରକାଶ କରୁଥିବାର ଜାଣି ଖୁସି ହେଲି ।
ଠାକୁର ବାପା ଓ ବାପା ଯଥାକ୍ରମେ ଭେଷି ଓ
ତୋତା ବରଦାର ଭୂମିକାରେ ଚାମସାରେ ଅଭିନୟ କରୁଥିଲେ ।
ତୁ ମଧ୍ୟ ସେଥିରୁ ବାଦ ଯାଇନୁ ମୁଁ ଭଲ ଭାବରେ ଜାଣେ ।
ତାଙ୍କରି ଏବଂ ସମସ୍ତ ଚାମସା ପ୍ରେମୀମାନଙ୍କ ଆଦର୍ଶକୁ
ଉଦ୍ଧରିତ ରଖିବା ପାଇଁ ତୋର ଏ ଉଦ୍ୟମକୁ
ସାଧୁବାଦ ଓ ଶୁଭେଚ୍ଛା ଜଣାଉଛି । (ଜତି)

ତୋର ଶୁଭାକାଂକ୍ଷୀ

ଅପା,

ସ୍ୱା: ଶ୍ରୀମତୀ କୁମୁଦିନି ଦାସ,

କଲ୍ୟାଣପୁର, ଯାଜପୁର ।

ସୂଚନା ପଦ୍ଧତି

୧.	ଭିତର ପୃଷ୍ଠା -	
୨.	ରୂପାୟନେ -	
୩.	ଉତ୍ତର -	
୪.	ନିଜକଥା -	ଶ୍ରୀ ଦେବେନ୍ଦ୍ର ପ୍ରସାଦ ମହାପାତ୍ର ତାମସା ଅଭିନେତା, ଗରଦପୁର, ଭଦ୍ରକ
୫.	ଅଭିନୟନ -	ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ନିତ୍ୟାନନ୍ଦ ମହାପାତ୍ର ସ୍ବାଧୀନତା ସଂଗ୍ରାମୀ ଓ ପୂର୍ବତନ ମନ୍ତ୍ରୀ, ଓଡ଼ିଶା
୬.	ମତାମତ -	ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ଯୁଗଳ କିଶୋର ପଟ୍ଟନାୟକ ପୂର୍ବତନ ମନ୍ତ୍ରୀ, ରାଜସ୍ୱ, ଆଇନ ଓ ଅର୍ଥ, ଓଡ଼ିଶା
୭.	ମୁଖବନ୍ଧ -	ଡଃ ସନାତନ ମହାନ୍ତି ଅବସରପ୍ରାପ୍ତ ପ୍ରଫେସର, କାନୁଗଞ୍ଜ, ଭଦ୍ରକ
୮.	ଶୁଭେଚ୍ଛୁ -	ଶ୍ରୀମତୀ କୁମୁଦିନି ଦାସ, କଲ୍ୟାଣପୁର, ଯାଜପୁର
୯.	ସୂଚନା ପଦ୍ଧତି -	ପୃଷ୍ଠା
	(କ) ଆସରଝାଲାଙ୍କ ବନ୍ଦନା	୧ - ୩
	(ଖ) ଭୀଲ ତାମସା	୪ - ୬
	(ଗ) ଚେଢ଼ାଡ଼ା ତାମସା	୭ - ୧୧
	(ଘ) ମୋଗଲ ତାମସା	୧୨-୬୧
	(ଙ) ରାଧାକୃଷ୍ଣ ତାମସା	୬୨-୬୫
୧୦.	ଅଗତ ଓ ବର୍ତ୍ତମାନର ଅଭିନେତାବୃନ୍ଦ	୬୬-୬୭
୧୧.	ସହାୟକ ଗ୍ରନ୍ଥ ଓ ପତ୍ର ପତ୍ରିକା	୬୮

ଚଢ଼ତ ତାମସାରେ ଅଭିନୟ
କରିବାକୁ ଚାହୁଁଥିବା ତାମସା ପ୍ରେମୀମାନେ
ଅଭିନୟ ପ୍ରଦର୍ଶନ କଲାବେଳେ
ତାମସାର ମୌଳିକ ଡାହାକୁ ପରିବର୍ତ୍ତନ ନ କରିବାକୁ ଅନୁରୋଧ ।

ଆସର ଓଲାଙ୍କ ସନ୍ନିଳିତ ସ୍ବର

(୧) 'ମା' ସୁବର୍ଣ୍ଣମୁଖୀଙ୍କ' ବନ୍ଦନା :-

ଜୟ-ତୁ-ଭଗବତୀ-ଭଗତ-ହିତ ଜୟ,
ଜୟ-ତୁ ଶଂକରୀ ଜୟ ତୁ ଜୟ । (ଘୋଷା)
ସକଳ ମାନସ ପୂରଣକାରୀ ମା',
ଶମ୍ଭୁ ପୂଜିତ ନିଗମ ମୟ ॥ (୧)
ଜୟ-ତୁ-ଭଗବତୀ.....
ନିଗମ କ୍ରୀପା କଳ୍ପତରୁ ଓର,
ଭକତ ବାନ୍ଧୁ ପୁରୀ ସଦାୟ ।
ତୁମାହୀ ଦୁର୍ଗତି ହର ଭିକାରୀ ମା'
ଭଗବତୀ ଉଦ୍‌ଘନ ଜୟ ॥ (୨)
ଜୟ-ତୁ-ଭଗବତୀ.....

ସମାପ୍ତ

(୨) 'ଦହଶେଶ୍ବର' ମହାଦେବଙ୍କ ବନ୍ଦନା :-

ହର ହର 'ଦହଶେଶ୍ବର' ହର ଭୋଲା,
ଆଦି ମନୋରଥ ପୁରନ ଓଲା (କି ଯୋ.....)
ଦହଶେଶ୍ବର ହର ଭୋଲା । (୧)
ତୁମ୍ଭ ହିଁ ଈଶ୍ବର, କରୁଣା ସାଗର,
ଦୀନ ହୀନ କୋ ଦୁଃଖ ହର ଓଲା,
ହର ହର ଦହଶେଶ୍ବର ହର ଭୋଲା । (୨)

ସମାପ୍ତ

(୩) 'ମା' ସ୍ବଚର୍ଚ୍ଚମୁଖୀ'ଙ୍କ ବନ୍ଦନା :-

ସ୍ୱଚ୍ଛ ମୁଖାବଳୀ

ସବୁ ସେ ଦେଖୁ କି ପ୍ୟାରା ।

ମାତୃ ମନୋହର ଛେନା ସବୁକର

ଭୋଗ ଲାଗେ ଦିନ ସାରା । (୧)

ଯୋ କୋଇ ଆଡ଼େଁ ଦର୍ଶନ ପାଡ଼େଁ

ମୁକତ ରହେ ଦିନ ସାରା ।

ହିନ୍ଦୁ-ମୁସଲିମ ଯିଦ୍ଦକୋ ଧ୍ୟାୟେ

ଚରନ୍ ଶରନ୍ ମୋଁ ତେରା ॥ (୨)

ସମାପ୍ତ

(୪) 'ଉତ୍ତରେଶ୍ବର' ମହାଦେବଙ୍କ ବନ୍ଦନା :-

ଜନ୍ମ 'ଉତ୍ତରେଶ୍ବର' ହର ଭୋଲା (ସୋଷା)

ବୁଦ୍ଧିର ସମ୍ପାଦନାରେ ବାହ୍ୟମାନ ଡେଇଁ,

ଢ଼ର ଉମାବର ଭୋଲା । (୧)

ବଏଲ ଆସନ ବିଭୂତି ଭୂଷଣ,

ଶାସ୍ତ୍ରୋତ୍ତରାଦି ପଦ୍ୟାଳା ॥ (୨)

ବାମନରେ ଦ୍ଵିଶୂଳ ଲିଭେ,

ନାଟକ ଭୂତ ବେତାଲ । (୩)

‘ବଲ୍ଲଭ’ ବୋଲିପଡ଼େ ହେ ‘ଉତ୍ତରୋତ୍ତର’,

ତୁମେ ହିଁ ଜଗତ ଉଜ୍ଜାଳା ॥ (୪)

ସମାପ୍ତ

(୫) 'ହଟନାଗର' ମହାଦେବଙ୍କ ବନ୍ଦନା :-

ଜୟ 'ହଟନାଗର' କରୁଣା ସାଗର,
ମନ୍ଦିର ବିଶେଷ ଚଉତରା । (୧)

ତ୍ରିଶୁଲ ଉପର ବାନା ଉଡ଼ିତ,
ଘେରତ ଘଟକଡ଼ ପ୍ୟାରା ॥ (୨)

ଅଜ୍ଞାନ ବିନାଶୀ ଭକ୍ତ ଉଦାସୀ,
ଜଟା ବହେ ଗଙ୍ଗାଧାରା । (୩)

କହେ 'ବଲ୍ଲଭ' ଦୀନ ହିଁ ଭାବେ,
ଜୟ ହଟନାଗର ଭୋଲା ॥ (୪)

ସମାପ୍ତ

(୬) ଚେଢ଼ାଡ଼ା ତାମସା ବନ୍ଦନା :-

ମାମୁଲାତ୍ ବତାଝେ ଭାଇ, ଦିଲ୍‌ଦାର ହାମାରା,
ଦିଲ୍‌ଦାର ହାମାରା, ସର୍ବଦାର ହାମାରା ॥

କୁତୁଝାଲେ ମେରେ ନୌକର, ଝଗଡ଼ୁ ହେ ଝାରା,
ମାଲୁମ୍ ନହିଁ ମୁଝ୍‌କୋ, ଏ ରାଜ୍ ହାମାରା ।

❖ ସମାପ୍ତ ❖

(କ) ଆଦ୍ୟ କଥନ:- ଏ କବି ସମଗ୍ର ଉତ୍ତର ଓ ଦକ୍ଷିଣ ଭାରତ ଛ୍ରମଣ କରି ବିଭିନ୍ନ ସ୍ଥାନର ବିଷୟ ବସ୍ତୁ ଉପରେ ନିଜର ତାମସା ରଚନା କରିଛନ୍ତି । ତ୍ରିବେଣୀ ସଙ୍ଗମରୁ ଫେରିବା ବାଟରେ ଭଲ ଜାତିର ଲୋକମାନଙ୍କ ଦ୍ଵାରା ବଧା ଦିଆଯାଇ ସମ୍ଭ୍ରାନ୍ତ ହୋଇ ଲୋଡ଼ିଥିଲେ । --

- ଭୀଲ୍ ତାମସା -

ଭୀଲ୍ ବ୍ରାହ୍ମଣ - ଜୟ ଜଗନ୍ନାଥ - ଜଗନ୍ନାଥ - ଜଗନ୍ନାଥ,

ଜୟ -ଜୟ -ରାମ-ରାମ-ଗୋପାଲା ॥

ହର୍ -ହର୍ -ଗୋପାଲା - ସାଧୋ ବୁଜୁଲା,

ହମ୍ ଅଯୋଧ୍ୟାବାସୀ - ପାପ ନିବାସୀ ॥

ଅଗନ୍ ହୋତା - ଗାବତ୍ ଗୋତା,

କଣ୍ଠସ୍ତୁ ଗାୟତୀ - ପାତା -ପାତା ସାବିତୀ ॥

ଡର୍ ମର୍ ଡର୍ ମର୍ ହୋତା ସାଧୁ , ତିରତ୍ ଫିର୍ ଫିର୍ ଆୟା,

କାଶୀ, ବନାରସ୍ , ମଥୁରା ଫିର୍ ବୃନ୍ଦାବନ ଦ୍ଵାରିକା ॥

ଯାହାଁ ବିରାଜେ ରତ୍ନଛୋଟି କୋଉନକା ଜର୍ବିନ୍ ପାୟା ॥

ଭୀଲ ତେଲା - ମହାରାଜ କୀ ! ଆପ୍ କୌନ୍ ହେଁ ? ଆପ୍ କା ନାମ କ୍ୟା ?

ଭୀଲ ବ୍ରାହ୍ମଣ - ଆରେ , ହାମ୍ ଅଯୋଧ୍ୟା ଦେଶକା ବ୍ରାହ୍ମଣ ହେଁ ।

କହେଇ ଯୁଗର ଠାକୁର ।

ଆରେ ମୁରଖ , ହମ୍ ଅଯୋଧ୍ୟାବାସୀ , ଅଞ୍ଜ କୈରାସି - ବେଦ ଅଭ୍ୟାସି -

ଅଘୋର ସନ୍ଧ୍ୟାସି ।

ଭୀଲ ତେଲା - ମହାରାଜ କୀ ! ଆପ୍ କହାଁ ସେ ଆୟେ ହେଁ ଓଁର କହାଁ କା ରହେ ହେଁ ?

ଭୀଲ ବ୍ରାହ୍ମଣ - ଆରେ ମୁରଖ , ହମ୍ ଅଯୋଧ୍ୟା ସେ ଆୟା । ବହୋତ୍ ମୂଲକ୍ ଫିର୍

ଫିରେକା ଆୟା ।

କାଶୀ, ବନାରସ୍, ଦ୍ଵାରିକା, ମଥୁରା, ବୃନ୍ଦାବନ, ପଣ୍ଡିତନାଥ,
କେଦାରନାଥ, ଗୟା, ପୁୟାଗ, ତ୍ରିବେଣୀ, ଗଙ୍ଗା, ଗୋଦାବରୀ, ସୋନଭଦ୍ରା,
ଜମୁବତୀ, କୁରୁକ୍ଷେତ୍ର, ବିଗ୍ରହଛତ୍ର, ହୋଜେ ଜଲେଶ୍ଵର, ବେଲେଶ୍ଵର, ସୋର,
ଜମଙ୍ଗଳି, ସିଲିୟା, ରାଜିତଲାଉ, ଚରମ୍ପା, ବଦରକ, ଗରଜପୁର ମେଁ ପହଞ୍ଚା ।

ଭୀଲ ତେଲା - ଆପ୍ କୋନ୍ କୋନ୍ ବେଦକା ଧନ୍ୟ ହୋ ?

ଭୀଲ ବ୍ରାହ୍ମଣ - ଆରେ ! ହମ୍ ଆଠୋବେଦ୍ - ଅଠେଇଶ୍ ବିଦ୍ୟାକା ଧନ୍ୟ ହେ ବାବା ।

ଭୀଲ ତେଲା - ବାବା ! ଦୁନିଆ ମେଁ ତାରୋବେଦ୍ ହେଁ । ଆପ୍ କୈସେ ବୋଲତେ
ହେଁ ଆଠୋ ବେଦ୍ ?

ଭୀଲ ବ୍ରାହ୍ମଣ - ରୁକ୍ତବେଦ୍, ସୁଖବେଦ୍, ସାମ୍ବେଦ୍, କାମ୍ବେଦ୍, ଯଦୁବେଦ୍,

ପୃଷ୍ଠା-୪

ଖଜୁରବେଡ଼, ଅଥରବେଡ଼ ଓର ପଥରବେଡ଼ ।

ଭାଲ ତେଲା - ମହାରାଜ ଜା ! ଆପ୍ପା ଗଠ୍ରି ମେଁ କ୍ୟା ହେଁ ?

ଭାଲ ବ୍ରାହ୍ମଣ - ଆରେ ମୁରଖ, ତାରୋବେଡ଼ ଓର ବିଚାରକ୍ ତାନା ହେଁ ।

ଭାଲ ତେଲା - ମହାରାଜ ଜା ! ଆପ୍ପା କେତା ଲଡ଼କା ଲଡ଼କି ହେଁ ?

ଭାଲ ବ୍ରାହ୍ମଣ - ତାରୋ ଲକ୍ଷ୍ମୀ ଯାରୋ ଲଡ଼କା ! ଏ ହୋକେ ଆଉଁ ଆଠୋ ବେଡ଼ ହେଁ ।

ଭାଲ ତେଲା - ଏଜୋ ଆଠୋବେଡ଼ ଆପ୍ପ ପଡ଼େ ହେଁ । ଓର କୋଇ ପକି ହେଁ ?

ଭାଲ ବ୍ରାହ୍ମଣ - ଆରେ ମୁରଖ, ହାମ୍ ତାରୋବେଡ଼, ହମାରି ଯୋରୁ ତାରୋବେଡ଼ ।

ଏ ହୋକେ ଆଠୋବେଡ଼ କି ଧର୍ମ ହୋ ।

ଭାଲ ତେଲା - “ମହାରାଜ ଜା ! ଆପ୍ପ କୋନ୍ ଦୁତ ହେଁ ?

ଭାଲ ବ୍ରାହ୍ମଣ - ଆରେ ଭୂତ, ମେଁ ରଘୁବର କେ ଦୁତ ହେଁ ? ଆରେ ମୁରଖ, ଯାହାଁପର କ୍ୟା ହେଁ ? ମେଲା ହେ କି, ମଗଛବା ହେ, ସାହି ହେ କା ବିଧାଇ ହେ, ମୁନସପ୍ ହେ କ୍ୟା ସୁବସ୍ ପି ହେ । ପଞ୍ଚଜନ୍ମାରି ହେ କି, କିଲରୋ ହେ, କୋଇ ଡିଲକ୍ ହେ କ୍ୟା ବରଡ଼ ହେ ?

ଭାଲ ତେଲା - ଯାଁରୋ ବୈଠନେ ଡ୍ରାଲୋଁ, ଯାହାଁପର କ୍ୟା ହୋତା ?

ବୈଠନେଡ୍ରାଲେ - ଯାହାଁପର ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ମା' ସୁବର୍ଣ୍ଣମୁଖା ମହାମାୟା କା ଯାତ୍ରା ହୋତା ହେଁ ।

ଭାଲ ତେଲା - ମହାରାଜ ଜା ! ଗାଉଁବାଲେ କହିତେ ହେଁ, ଯାହାଁପର ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ମା' ସୁବର୍ଣ୍ଣମୁଖା ମହାମାୟା କା ତାମ୍ବା ହୋତା ହେଁ ।

ଭାଲ ବ୍ରାହ୍ମଣ - ଆରେ ମୁରଖ, ସୁବର୍ଣ୍ଣମୁଖା ମହାମାୟା କୋ କୁଛ ବନ୍ଦନା ବର୍ଣ୍ଣନା କରିଲି ଦେ । ସମ୍ମିଳିତ ବନ୍ଦନା - ଜୟ-ତୁ-ଭଗବତା-ଭଗତ-ହିତ ଜୟ (ଘୋଷା)

ଜୟ-ତୁ ଶଙ୍କରା ଜୟ ତୁ ଜୟ ।

ସକଳ ମାନସ ପୁରଣକାରୀ ମା'

ଶମ୍ଭୁ ପୂଜିତ ନିଗମ ମୟ ॥ (୧)

ଜୟ - ତୁ - ଭଗବତା

ନିଗମକ୍ତାପା ଜଗତରୁ ଓର

ଭକତ ବାନ୍ଧା ପୁରୀ ସଦାୟ ।

ତୁମାହା ଦୁର୍ଗତା ହର ଭିକାରୀ ମା'

ଭଗବତା ଗତ୍ପନ ଜୟ ॥ (୨)

ଜୟ - ତୁ - ଭଗବତା

ଭାଲତେଲା - ମହାରାଜ ଜା ! ଆପ୍ପା ହାତ୍ ମେଁ କ୍ୟା ହେଁ ?

ଭାଲବ୍ରାହ୍ମଣ - ଆରେ ମୁରଖ, ଏ ରାମ ରତକ୍ କି ମାଲା ହେଁ ।

ବନ୍ଧନ :- ରାମ ନାମ ଭଜଲେ ରେ ମନ

ମାଲା ତିଲକ୍ ଝୋଲି କାନ୍ଥା -

ସାଧନ - କୋ ମନ୍ ଲେରେ ମନ୍

ଦୁନିୟା ଦଉଳତ୍ ମାଲା ଖଜାନା ।

ଏସବ୍ ଚିକ୍ ଛୋଡ଼ରେ ମନ୍ ।

ବଲ୍ଲଭ ତୋ ରଖି ରହୁବର-

ତବ୍ ପଲକ୍ କୋ ପ୍ୟାରେ ଜନ୍ "

ଭାଲ ତେଲା - ମହାରାଜ ଜା ! ତୁମାରା ପାଶ୍ କ୍ୟା ହେଁ ?

ଭାଲ ବ୍ରାହ୍ମଣ - ହମାରା ପାଶ୍ ଠାକୁର ହେଁ ଓଁର ସଞ୍ଜାସେର ସୋନା ଓଁର
ସଞ୍ଜାସେର ଗଜମୋତୀ ଦାନା ହେଁ ।

(ପ୍ରଜାଗାତ - ସମ୍ମାନିତ ସ୍ଵର)

ରାମ ନାମ କହିଓ - ମୋରି ମିଲ୍ଗି ରାମ ॥

ଦୋ ହାତେ ଦୋ ପର୍ ପର୍ ମର୍ ମର୍ ॥

ବୋଲେ ତୁ ହେ ମୋରି ମିଲ୍ଜା ରାମ ॥

ଭାଲ ତେଲା - ମହାରାଜ ଜା ! ଯାନେକୋ ସିଧୁ ବଏଲ ବତା ଦେ ।

ଭାଲ ବ୍ରାହ୍ମଣ - ଆରେ ମେଣ୍ଡୁକ୍, କେଁସେ ବତା ହେଁ ।

ଭାଲ ତେଲା - ମହାରାଜ ଜା ! ଯାହାଁ ବଡ଼ା ଭାଲ ଲଗା ହେ । ବହୋତ୍
ହୁସିୟାରା ସେ ଜାନା ହୋଗା ।

ଭାଲ ବ୍ରାହ୍ମଣ - ଅଦାନକ୍ ବ୍ରାହ୍ମଣ ଧନ୍ କାନ୍ ପାଢ଼େଁ । ତିରଣ କାରଣ
ଫିରତ୍ ସଦାଦିନ । ନଗର ଭିକ୍ଷା ମାଗିଖାଉଁ । ମେଁ ଅଯୋଧ୍ୟା ବାସୀକା
ବ୍ରାହ୍ମଣ ହୋଁ ଓଁରଥ ଫିର୍ ଫିର୍ ଆୟା । କହିଁ ନେହିଁ ଦେଖ୍ନେ ।
ରିଲିସ୍ ହୋ ।

* * * ବନ୍ଧନ * * *

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ମା' ସୁବର୍ଣ୍ଣମୁଖାଙ୍କ ଘଟଯାତ୍ରା ଉପଲକ୍ଷେ
ସମସ୍ତ ଗ୍ରାମବାସୀ ବୃନ୍ଦଙ୍କ ସୁଖ ସମୃଦ୍ଧି କାମନା
କରି ପ୍ରକାଶ ପାଇଲା ✓ କବି ବଂଶୀ ବଲ୍ଲଭ ଗୋସ୍ଵାମୀଙ୍କ ରଚିତ
“ ଚଉତି ତାମସା ”

ସୌଜନ୍ୟ - ଭାଗିରଥି ପାଠାଗାର

(ଅପ୍ରତିଦ୍ଵନ୍ଦ୍ଵା ସାହିତ୍ୟ, ସାଂସ୍କୃତିକ ଓ ସାମାଜିକ ଅନୁଷ୍ଠାନ)

ଗରଦପୁର, ଭଦ୍ରକ

(ଖ) ଆଦ୍ୟ କଥନ :- ✓ କବି ଉତ୍ତର ଭାରତରୁ ବିଦାୟ ନେଇ ପୂର୍ବ ଭାରତର ବଙ୍ଗ ଦେଶରେ ପ୍ରବେଶ କଲା ବେଳକୁ ମୋଗଲ ଯୁଗର ଆରମ୍ଭ । ମରହଟ୍ଟା ଯୁଗର ପତନ ଓ ବ୍ରିଟିଶ ଯୁଗର ଆରମ୍ଭ । କାଳକାତା ସହର ଆରମ୍ଭର ପ୍ରଥମାବସ୍ଥା । ସେଠିକାର ମେହେତୁରମାନଙ୍କ ପାଇଖାନା ଉପରେ ନିଜ ନିଜର ମାଲିକାନା ସାବ୍ୟସ୍ତ କରି କଳିଗୋଲ ବିଷୟ ଉପରେ ଆଧାରିତ -

“ ଚେଢ଼ାଡ଼ା ତାମସା ”

* * * * *

- ୧ମ ଚେଢ଼ାଡ଼ା - ଆବେ, ଭାଇ ସମ୍ବଲେ ଖୁଲେ ।
ଇସ୍-ତକି ପର - ଆୟେଁ ॥
- ୨ୟ ଚେଢ଼ାଡ଼ା - ଇସ୍-ତକି ବୁନିୟାଦି ମେରା ।
ତାଓ ଦେଖାନେକେ ଆଖେ ॥
- ୩ୟ ଚେଢ଼ାଡ଼ା - (ଆବେ) ଝାଡୁ ଖାନେକା ଖସ୍ଲତ ତେରା ।
ତୁ-ହେ-ଇତନା ଜିନ୍ଦି ॥
ମାଲ-ତୁବାଓ-ରିସିବତ୍ ଖାଓ ।
ମୈଁ କିୟା ତୋଦା - ଗଧୁ ?
- ୧ମ ଚେଢ଼ାଡ଼ା - ଚୌଡ଼େ ତକି ପରବେଶ୍, ସବ୍ ମିଲେ ଏକ ଏକ ।
ଅପରୁଲ୍ ପରୁ ଦିଲଦାର୍ ସର୍ଦ୍ଦାର୍, ହାତେ ଝାଡୁ ଏକ ଏକ ॥
- ୨ୟ ଚେଢ଼ାଡ଼ା - ସର ମୈଁ ପଗିଆ ଡରକେ ରହି, ହାତେ ଚୌକି ଏକ ଏକ ।
କେହି ଉଡ଼େ ସାଲ ଦୋସାଲ, ଡେରା ବାନ୍ଧେ ଏକ ଏକ ॥
- ୩ୟ ଚେଢ଼ାଡ଼ା - କବ୍ ସେ ହୁଆ ମିଆଁ ? ମେଜନେ ସରଦାର୍ ।
ମୁରଗିକା ଚିକ୍ନା ତୋରାନେକ୍ ଖାଉ ପ୍ୟାର ॥
- ୧ମ ଚେଢ଼ାଡ଼ା - ହାତ୍ ମୈଁ ଖୁରପି କନ୍ଧମୈଁ ଝାଡୁ ।
କବ୍ଲେ ଲେକେ ଫିର୍ ତିଥି ନଦୀ ଉସ୍ ପାର ॥
- ୨ୟ ଚେଢ଼ାଡ଼ା - ଏତି ବଡ଼ା ସୌଜ ତେରା ମୈଁ ନେହିଁ ଯାନା ।
ଯବ୍ ସେ ତୁଲେ ଲେକେ ଫିର୍ ତାଆ ଘାସୌକି ଇନ୍ଦ ॥
- ୩ୟ ଚେଢ଼ାଡ଼ା - ବୁଲ୍ ବୁଲ୍ ଯେସେ ଗୁଲ୍ ପର ଆସକ୍,
ଚିରା ଖପର ପରଖାନା ।
ମୈଁ ତେରି ସୁରତ୍ ପର ଆସିକ୍,
ସଦାମସ୍ ବିଢ଼ାଳ ॥

- ୧ମ ଚେଢ଼ାଡ଼ା - ଉଞ୍ଚେ କୁହୁରତ ଖୋ ଦାନେ ,
ବାସକ୍ ମେଁ ଦାନାଦ୍ ସୋହେ ।
କମ୍ବିଲ୍ ଖୁସ୍‌ଦିଲ୍ କସନା ବିନୋହି,
କେମନ୍ କେମନ୍ ମୋହେ ॥
- ୨ୟ ଚେଢ଼ାଡ଼ା - ଯେ ଦେଖୋ ତେରିୟାର୍ ଖଡ଼ା ହେ,
ଇସ୍ ତରଫ୍ ତୁ ଆଢ଼େ ।
'ବଲ୍ଲଭ' କି ଦିଲ୍ ଯେସି ବୋଲେ,
ଝୁଛି କେମନ୍ ମୋହେ ॥
- ୩ୟ ଚେଢ଼ାଡ଼ା - ଇସ୍-ତଢି-ପର ମାଲିକ୍ ହବେ ,
ତେଁ କୋନ୍ କହନେ ଝାଲା ।
ଆଗେ ବଡ଼କେ ବାତ୍ ବତାଓେଁ,
ୟାନ୍ତି ଭଡ଼ୁଆ ଶାଲା ॥
- ୧ମ ଚେଢ଼ାଡ଼ା - ମାଲ ମୁଲକ୍ କି ମାଲିକ୍ ହୁଁ ବେ,
ମେଁ ବୁନିୟାଦି ଚୌଡ଼ା ।
ତେରି ଯେସି ଛପନ ଗଣ୍ଡା ,
ଫେର୍ ଦେଖାତା ମୌଡ଼ା ॥
- ୨ୟ ଚେଢ଼ାଡ଼ା - 'ସବ୍ ଯାଗା କିଉଁ ଲାୟା ତୁଝେ,
ତୁମ୍ କ୍ୟା ସବ୍‌କା ରାଜା ।
ୟାରୌକା ତୁମ୍ ବଚ୍‌ନା ହିବେ,
ପାଓଁକା ମଛଲି ଭାଜା ॥
- ୩ୟ ଚେଢ଼ାଡ଼ା - ବାଦ୍‌ସାହି କା ସନନ୍ଦ୍ ହିବେ,
କାଜିକେ ଦସ୍ତଖତ୍ ।
ମୁଝକୁ ତୁନେ ମାଲୁମ୍ ହୋଗା,
ତେଜି ହୋଗା ମସ୍ତ ॥
- ୧ମ ଚେଢ଼ାଡ଼ା - ସଦାବରତ୍ କି ହାତ୍ରିମେରା,
ତେରା ହେ ଚଉଖତ୍ରି ।
ତୁହି ଭୟା ଝାଦା କରଲେ ,
ରଖିଲେ ଦୋ ଚାର୍ ରତ୍ରି ॥
- ୨ୟ ଚେଢ଼ାଡ଼ା - କାନା ହୋକେ କୋଏଲ ଚାଢ଼େ,
ଗଧା-ହୋ-ୟା-ଘୋଡ଼ା ।
ସବ୍ ଯଗେକା ଫକିର୍ ହୋକେ,
କାହାଁ ସେ ପାୟେ ଚୌଡ଼ା ॥

ପୃଷ୍ଠା-୮

- ୩ୟ ଚେଷ୍ଟାତ୍ତା - କବ୍‌ସେ ତଳି ପାୟା ଭାଇ,
 କ୍ୟା ଦସ୍‌ଖତ୍ ହେ ତେରା ।
 ଧୋବି ଘର୍କେ କପଡ଼ା ଲେକର,
 ଯୁହାଁ ସେ ଉହାଁ ଫିରା ॥
- ୧ମ ଚେଷ୍ଟାତ୍ତା - କାଜି ଦସ୍‌ଖତ୍ କୁଛୁ ନାହିଁ ବେ,
 ସାହାବ୍ ଦିଆ ମୁଖେ ।
 କ୍ୟା କମାଳି କରତା ହବେ,
 ନିକାଲ ଦେଓଙ୍କି ତୁଲେ ॥
- ୨ୟ ଚେଷ୍ଟାତ୍ତା - ପଗଡ଼ି ବାଲେ ଏଡ଼ି ତେଡ଼ି,
 କୁତା କରିଦେ ସିଧା ।
 ଖେସ୍ତ ଖାସ୍ତକେ ତେଲ୍ ମାରୋଁ,
 ସୁନ୍‌ବେ ଶାଲା ଗଧା ॥
- ୩ୟ ଚେଷ୍ଟାତ୍ତା - (ଆବେ) ଆବେ ଦିଲଦାର୍ ବୌଡ଼ା,
 ଶୁଣି ଘରକା ଜନ୍ମା ।
 ତେରେ ଏସେ ଖଲେଇ ବୌଡ଼ା,
 ମେରେ ସେ କୁରବାନା ॥
- ୧ମ ଚେଷ୍ଟାତ୍ତା - ବାପ୍ ତେରି କୁଟ୍‌ନା ହବେ,
 ମାଁ ତେରି କୁଟ୍‌ନି ।
 ତେରେ ତରଫ୍ କେତ୍‌ନି ଭୁଡ଼ି,
 କର ଦେତାହୁଁ ଚଟ୍‌ନି ॥
- ୨ୟ ଚେଷ୍ଟାତ୍ତା - କବ୍‌ସେ ଚିକ୍‌ନା ଛୁକ୍‌ରା ହବେ,
 ହାମ୍‌ସେ କରତା ତେଡ଼ି ।
 ନାନା ତେରା ଭଏସ୍‌ ଚରାଓ୍ଵେ,
 ବାପ୍ ଚରାଓ୍ଵେ ଭେଡ଼ି ॥
- ୩ୟ ଚେଷ୍ଟାତ୍ତା - ଲାଲ ଲଡ଼ିଆ ଘାସି ତଡ଼ିଆ,
 ଚାଖି ଚାକୁଣ୍ଡା କୁଟା ।
 ଧୋବି ଘର୍କି ବରୁର୍ କୌକର
 ରନ୍ଧା ମଛଲି ଚଟା ॥
- ସମସ୍ତ ଚେଷ୍ଟାତ୍ତା - (ଦୋହାଁ) ଆଓ - ଆଓ - ମେରେ ମାଲଖାନା
 କଭି-ନ-ହୁଏ ସୁନ୍ ସାନା

ଚେଢ଼ାଡ଼ା ସରଦାର - ଆବେ ? ତୁମ୍ଭ କୌନ୍ କୌନ୍ ହୋ ବେ ?
 ବହନ୍ କେ ଲଭଡ଼େ କୁତେକେ ଦୁମ ।
 ମୁଲକ୍ ମାର୍ଜକେ ଖାଉ ତୁମ୍ଭ ॥
 ଔର ହମ୍ପର ଉଡ଼େ ଇତନା ଧୁମ୍ ॥
 ଆବେ, ଝାଡ଼ୁବାଲା, ଏ କିସକା ତଟି ?
 ଆବେ ହେ, ଏ କିସକା ତଟି ହେ ବେ ?
 ୧ମ ଚେଢ଼ାଡ଼ା - ଏ ନକିବ୍ ସାହାର୍, ଏ ତଟି ହାମାରା ହେଁ ।
 ୨ୟ ଚେଢ଼ାଡ଼ା - ଏ ନକିବ୍ ସାହାର୍, ଏ ତଟି ହାମାରା ହେଁ ।
 ୩ୟ ଚେଢ଼ାଡ଼ା - ଆବେ, କୋନ୍ ହେ ? କ୍ୟା ନାମ୍ ତେରା ?
 କୋନ୍ ମୁକାମ୍ ସେ ଆୟା ତେଁ ?
 ଆବେ, ମାଲ ଗୁଜାରି ତଟି ପରମେଁ,
 ଆୟା କିସ୍ ବାସେ ତେଁ ॥
 ଚଉତୁଣୀ ତାରିଫ - କାହିଁ ଗୟୋଜି ଗୁଲଜାର ଚୌଡ଼ା
 ମେରେ ଦିଲ୍ ଔର ଜାନ୍ ।
 ମାଦର ପେଦର ଔର ବିରାଦର
 ହୋଡ଼ା ମୟେନେ ମୁକାନ୍ ॥
 ଦେଖ୍‌ଲେ ଦେଖାକେ ଲେଡୁ ଭେଡୁଏ
 ଆଖିଁ ମେଁ ଦେକେ ଚଷମା ।
 ଚିଖ୍‌ଲେ ଚିଖାକେ ଲେଡୁ ଭେଡୁଏ
 ନା ମରଦାନ ଖସ୍‌ମା ॥
 ଚେଢ଼ାଡ଼ା ତାରିଫ - (ଇସ୍) ମଜଲିସ୍ ପର ଆୟା ଭାର
 ଜବାବ୍ କ୍ୟା ଖୁସ୍‌ବୋ ।
 ମେରା ଆନେକା ସୁନ୍‌କେ ମେରେ-
 ଚଉଡ଼ି ଆୟା ହୋ ॥
 ଚଉତୁଣୀ ତାରିଫ - ଭଦରଖ୍ କି ପାଲ ଲଡୁ ଦେଓଙ୍ଗି,
 ଔର ବନ ମିଠାଇ ।
 ନାରଣ ଗଡ଼ କି ମୁଡ଼କି ଦେଓଙ୍ଗି,
 ମେରେ ପାଶକୁ ଆଇ ॥
 ଚଉଡ଼ା ତିଜେ ମେନେ ଦେଖା,
 ଦିଲ୍ ମେରା ହେ ଖୁସ୍‌ବୋ ।

କେତା ଦିନ କି ମଏଲ ଛଟେଣି,
 ହୁଟେଗି ବନ୍ଦ - ଦୋ ॥
 ଭଲକା ଉପର ମଡ଼ବୋଲ ବୌଡ଼ା,
 ମିଳକୁ କରଲେ ଯାଉ ।
 ମେରେ ସାମନେ ଧରନ୍ଦେ ଗଣ୍ଡିଲି,
 ଏକ ଦୋଟ ମୈ ଧାର ॥
 କହବେ ! ତୁ-କି କିସ ନାନାକି,
 ତଳି ପରଣା ଆୟା ।
 ସବ୍‌ରୋଜ୍ ତେରା ହୁଜମତ୍ ଦାରା,
 ମୈ କାହିଁ ସେ ପାୟା ॥
 ତେଡ଼ାଡ଼ା ସରଦାର୍ - ବାନ୍ଧୋ ଏ ଦୋନୋକୁ ଭାଇ,
 ବାନ୍ଧ ଏ ଦୋନୋକୁ ।
 ପକଡ଼ ପିଛାକେ ମୋତ ଉଖାଡ଼େ,
 ତଲୋ ଏ ଆନେକୁ ॥
 ଏକତୋ ବୁଢ଼ା, ଦୁସ୍‌ରେ କୁଜା,
 ଯାନି ତେରେ ଗର୍ବନ ତୁଟା
 ଚୌତେତୁ ଯବ୍ ଯାଓ ଭଲକା ,
 ସଙ୍ଗମେ ତେରି ନସିବ୍ ଫଟା ॥

❀ ସମାପ୍ତ ❀

ଚଇତ ପୁନେଇଁର ଶୁଭ ଅବସରରେ
 ଆମର ହାର୍ଦ୍ଦିକ ଅଭିନନ୍ଦନ -

- ଗାୟତ୍ରୀ ପ୍ରିୟର୍ସ -

ଟେକ୍ନିଷ୍ଟାଣ୍ଡ, ତହସିଲ୍ ରୋଡ଼, ଭବୁକ
 ଦୂରକଥା - (୦୬୭୮୪) - ୪୨୦୫୪

(ଗ) ଆଦ୍ୟ କଥନ :- ସାତଗୋଟି ତାମସାର ରଚୟିତା ✓ ନବି ବଂଶୀବଲ୍ଲଭଙ୍କ ଏକ ଅମରକୃତି । ଉକ୍ତ ତାମସାରେ ତତ୍କାଳୀନ ମୋଗଲମାନଙ୍କର ବିଳାସବ୍ୟସନ, ବ୍ୟଭିଚାର, ପ୍ରଜାପାତନ, ସ୍ତ୍ରୋତ୍ତାଚାରିତା, ଦୁ-ଶାସନ ଓ କର ଆଦାୟ ପାଇଁ ପଠାଉଥିବା ମାର୍ଜୀମାନଙ୍କ ମଜଲିସ୍ ସମ୍ବନ୍ଧରେ ଏକ ବ୍ୟଙ୍ଗାତ୍ମକ ଚିତ୍ର ଉପସ୍ଥାପନ କରିବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଗଉଡ଼ୁଣୀ ଠାରୁ ଲଜ୍ଜିତ ହୋଇ ଓ ଚୋଟା ବର୍ଦ୍ଦାର ପାଖରୁ ଘରର ଦୁଃଖଦ ଖବର ଶୁଣି ବିଲ୍ଲା ପଲାଇ ଯିବାର ଦୃଷ୍ଟାନ୍ତ ଉପରେ ଆଧାରିତ -

“ ମୋଗଲ ତାମସା ”

ପୂର୍ବାଭାଷ :- ଗୋଟିଏ ପାର୍ଶ୍ୱରେ ବ୍ରାହ୍ମଣ ଠାକୁରାଣୀଙ୍କୁ ଆଳତୀ କରୁଥିବାର ଓ ଅନ୍ୟ ପାର୍ଶ୍ୱରେ ମୁସଲମାନ ପଣ୍ଡିତଙ୍କୁ ଅନାଦି ଆଜାନ ଦେଉଥିବାର ଦୃଶ୍ୟର ଅଳ୍ପ ସମୟ ପରେ ଆସରଫ୍‌ଲାଙ୍କ ଆବାହ ସଂଗୀତ, କୟ-ତୁ-ଭଗବତୀ.....
.....ଏବଂ ପରେ ପରେ ହର-ହର-ଦହଶେଶ୍ୱର..... (ପ୍ରସ୍ଥାନ)

(ଆବାହ ସଂଗୀତ ସରିବା ଆଗରୁ ଚୋପଦାରଙ୍କ ଡାକ ଶୁଭିତ ।)

୧ ଚୋପଦାର- ୧ମ-(ବାହାରୁ)-ଦବ୍‌ଦେୟାଓ-ଦବ୍‌ଦେୟାଓ-ଦବ୍‌କେ ଯାଓ । ଦବ୍‌ଦେ-
ଦବ୍‌ଦେ- ମାର୍ଜୀ ମାହେବ୍‌ନା କଦମ୍ କବ୍‌ଦେ । ବଡ଼େ ହୁଏ ତଫାତ୍-
କଦମ୍ ପର- କଦମ୍‌ବାମ୍ ଲଗେ ମୁସଲ ସଲ୍ ।

୨ ଚୋପଦାର- ୨ୟ-(ଭିତରୁ) ଉତ୍ତମାନ ମାର୍ଜୀ ଗୁଲଜାର ବେଗ୍ ଅସ୍ତ ହଜୁର ଫହସ୍ ରଞ୍ଜୁର ।
ବାବ୍‌ଶା ଆଲମ୍ ସଲାମତ୍- ଶୁକ୍‌ମତ୍‌ଗାର ଫହସ୍‌ବାର ହମାର ହଜ୍‌ଜିନା
ହଜାର ହଜାର-ସଫ୍‌ସାରି ଲାଖଭାର ବରଜନ୍ଦାନ ମୁଲକ୍ ବଢ଼ିନେ ।

ଚୋପଦାର- ୧ମ- ସଲତନିତ୍ କା ବାହସ୍‌ହି, ଇସ୍‌ଜଗେ ଲଗା ଦୋ ତାର୍ ଦୁହି ।
ମୁରାତବେ ମାଲ-ଇସ୍‌ଜଗେ ମାରୋ ବୋ ତାର୍ ଦୁହି । ଦୁପ୍ ରହୋ-
ଦୁପ୍ ରହୋ-ଦୁପ୍ ରହୋ ।

ବୈଠନେ ଖାଲେ- ଆପ୍ କୋନ୍ ହେଁ ? ହମ୍ କୋ ମାଲୁମ୍ ନହିଁ ।

ଚୋପଦାର- ୧ମ-(କବିତ୍-୧) ସାହେବ୍ କା ମୁତ୍ତାର ହୁଁ ମୈଁ,
ଚୋପଦାର ମେରା ନାମ୍ ।
ମୁଲକ୍ ମେରା ରାଜୁତ୍ ହୋବେ,
ଡାକତ୍ ହେ ଇନ୍‌ସାନ୍ ॥ (୧)
ବହୁତ୍ ରୋକ୍‌ସେ ମୁତ୍ତାରୀ ମେ,
ପାୟାଆ ଇ-ନାମ୍ ।
‘ସୁବର୍ଣ୍ଣମୁଖା’ ଯୋ ମାଲିକ୍ ମେରା,
‘ବଲ୍ଲଭ’ କି ତୋଖ୍ ନାମ୍ ॥ (୨)
ପୃଷ୍ଠା-୧୨

ଚୋପଦାର୍-୨ୟ-(କବିତ୍-୨) ଦରପେଷ୍ଟ ବେଗ୍ କି ଆସ୍ଥାନ ହେବେ,
 ତକ୍ତା ହେଁ ହିନ୍ଦୁସ୍ଥାନ,
 ଦିଲ୍ଲୀ ତଖତ୍ ବାବ୍ ସାହି ଯାହା,
 ହେ ମୁସଲ-ମା-ନାମ୍ ॥ (୧)
 ବାବ୍ ସାହି କା ନାତି ହେବେ,
 ଦରପେଷ୍ଟ ବେଗ୍ କି ନାମ,
 ଗରିବ୍ ନଝାଜ ପାଲନ ହାରା,
 ତେଦେତ୍ ହୁରି ନାମ୍ ॥ (୨)

ଚୋପଦାର୍-୧ମ-(କବିତ୍-୩) ଜର୍ ହେ ମଜଲିସ୍ ସେ ଦିବମ୍,
 ଗମ୍ ନହିଁ ହେଁ ତନ୍ ମୁଁ ।
 ବାତୋ ପସିନ୍ଦା ହେଁ ସବ୍ ଫଲ୍ କି,
 ରସିକ୍ ହେଁ ଧନ୍ ମୁଁ ॥ (୧)
 ଜେଝାରା ଓହୋ ମକ୍କା ଅଗର,
 ତତୁରାଇ ହେଁ ତନ୍ ମୁଁ,
 'ବଲ୍ଲଭ' କହେ ଚୋପଦାର୍ ଉତ୍ତାର,
 ଜର ଅସଲ ହେଁ ଜଗ୍ ମୁଁ ॥ (୨)

ଚୋପଦାର୍-୧ମ- ଆରେ ଭାୟା ! ଅବ୍ ତକ୍ ଝାତୁବାଲା ଆୟା ନେହିଁ । ମିର୍ଜା ସାହେବ୍
 କା ଆନେକା ଓକ୍ତ ହୋ ଗୟା । ଝାତୁ ବାଲା କୋ ବୋଲାଓ ।

ଚୋପଦାର୍-୨ୟ- ଝାତୁ ବରଦାର୍ ତଲବେ ତଲବେ । (୩ ଅର)

ଷ ଝାତୁ ବରଦାର୍- (ହାତରେ ଝାତୁସହ ଗାତ ଗାଇ ପ୍ରବେଶ) କାତାହୁଁ କାତାହୁଁ ବାବୁ !
 (ଗାତ-୧)- ଝାତୁଝାଲା, ଝାତୁଝାଲା, କେ ତାକେ ଉତ୍ତସରେ । (ଘୋଷା)
 ଆମି ଜୋରୁର ସଙ୍ଗେ ରସରଙ୍ଗେ,
 ଛିଲମ୍ ବାଙ୍ଗା ବଜାରେ । (୧)

ଗୋଦିନ୍ଦାର ଛିଲ ପରିବାରୀ,
 ପରଶୁ ନିଏଛେ ଧରି ॥ (୨)

ଏଖୁନ୍ ହଏଛେ ନୂତନ ବାରୀ,
 (ଆମି) ଛିଲମ୍ ତା ପାଲଙ୍କ ପରେ ॥ (୩)

ବିପରାତ ରସେ ମାତି,
 କାଟାଇଲମ୍ ଅର୍ଦ୍ଧରାତି ॥ (୪)

ଏଖୁନ୍ ଏସେ କେ ବୁର୍ଗତି,
 ରଙ୍ଗ ଆମାର ଭଙ୍ଗ କରେ ॥ (୫)

ଚୋପଦାର୍-୧ମ- ଆବେ ଝାତୁବାଲା, ତୁ ଅବ୍ ତକ୍ କାହିଁପର ପା ? ଏ ଝାତୁ ତୋ
 ମାର୍ଜା ସାହେବ୍ କା ନହିଁ । ମାର୍ଜା ସାହେବ୍ ଅଭି ଆ ଯାଏଗା ।

ପୃଷ୍ଠା-୧୩

ସାଲେକେ ମାଲୁମ୍ ନହଁ । ଫୁର୍ତ୍ତ କାମ ବଜାଲାଓ ।

ଝାଡୁ ବରଦାର- ଆରେ ଭାୟା ! ବଡ଼େ ତଏନ୍ ମେଁ ଥା ।

ତୋପଦାର-୧ମ- ତୁ ମୌଜ କର, ଯୋ କୁଛୁ କର, ଆବେ, ଜଳଦି ମଜ୍ଜିସ୍ ସାଫ୍ କର ।

ଝାଡୁ ବରଦାର-(ଗାତ-୨)- କେ ଡାକେ ଝାଡୁଝାଲା, ଝାଡୁମାରୋଁ,

ଓରେ ଭାୟା ଝାଡୁମାରୋଁ, ଝାଡୁ ମାରୋଁ, (ଘୋଷା)

ଉଠେ ଏଲୁମ୍ ଗୁମରି ଘରେ,

ଝାଡୁ ରଇଲମ୍ ବାଲିସ୍ ପରେ ।

ମେଜ୍ଜିକି ବୋଲବେ ମୋରେ ରକ୍ଷେକର,

ନଜିବ୍ ସାହେବ୍ ରକ୍ଷେକର ॥ (୧)

ଖାଜୁର୍ ଗାଜେର୍ ଟେକ୍ସ ହିଲ,

ଭାଲ ଝାଡୁ ନାଉତ ମିଲ,

ତାମର ବେଟା ଗାଲିଦିଲ,

ନଜିବ୍ ସାହେବ୍ ରକ୍ଷେକର ॥ (୨)

କେ ଡାକେ ଝାଡୁଝାଲା, ଝାଡୁମାରୋଁ

ତୋପଦାର-୨ୟ- ଆବେ, ଝାଡୁବାଲା, ଜଳଦି ସାଫ୍ କର ।

ଝାଡୁ ବରଦାର - (ଗାତ-୩) -ବାବୁ ! ଆମି ଏମନ୍ ତାକ୍ତି,

ତୋ-ମାୟ ନା କରି ।

ଉପବାସେ ରଇଲାମ୍ ପେଟେ,

ଜୁଲାତେ ମରି ॥ (ଘୋଷା)

ରାଜବାଟୀତେ କାଜ କରିୟେ,

ପେଟେର ଜୁଲାତେ ମରିୟେ;

ସ୍ତ୍ରୀ, ବାଲକ୍ ସବ୍ ଉପବାସେ,

ଜୁଲାତେ ମରି ଓ ବାବୁ !

ଜୁଲାତେ ମରି , (୧)

ଏମନ୍ ତାକ୍ତି ନା କରିବ,

ଦୁସରା ତାକ୍ତି ଧରି ନେବ ।

ତଟ୍ଟକଲେତ କାଜ କରିବ,

‘ ବଲୁଭେର ’ ଗିରୀ ॥ (୨)

ତୋପଦାର - ୨ୟ - ଯାଓ , ଯାଓ , ଅଭିଚଳେ ଯାଓ । ଝାଡୁ ତ ବନାଦିୟା ।

ଝାଡୁ ବରଦାର - ଝାଡୁ ତୋ ବନାଦିୟା ବାବୁ ! ଭନାମ୍ ଭନାମ୍ କୁଛୁ କହିଁ ମିଲା ।

ତୋପଦାର - ୨ୟ - ଭନାମ୍ ଭନାମ୍ ପିଛେ ମିଲେଗା । ଅଭି ଭାଗ୍ ଯାଓ ।

ଝାଡୁ ବରଦାର - (ଗାତ - ୪) ନଜିବ୍ ସାହେବ୍ ! ଦରମା ଦେଖନା ଏଜି ବାୟା (ଘୋଷା)

ଆମି ଧାର କରେ ବସେଛି ସାହେବ୍,

ପୃଷ୍ଠା-୧୪

ଦିନ୍ ବଡ଼େ ଦୁଃଖେ ଯାଏ ।

ନଜିବ୍ ସାହେବ୍ ! ଦରମା ଦେଉନା ଏକି ଦାୟ ॥ (୧)
ଦିବାରାତ୍ର ଫିରେ ଫିରେ, ବସି ରଇଲମ୍ ତୁମାରେ ଦ୍ଵାରେ
ପେଟେର ଜୁଳା ଏ ମାଗି ଆମର,

ଦ୍ଵାରେ ଦ୍ଵାରେ ମେଗେ ଖାୟ ॥ (୨)
ରାଜବାଟୀତେ ଦରମା ପେଲେ,
ବାଡ଼ି ଯାବ ତଲେ ତଲେ ।

ଟାକାଦିଲ ମାଗିର କାଛେ,
ଦିନ୍ ବଡ଼େ ସୁଖେ ଯାୟ ॥ (୩)

ଗୁଲି ଖୋରର ଗୁନ ଜାନି, ଅଫିମ କରେ ଟାନାଟାନି ।
ମଦର ସଙ୍ଗେ ପାପିତ୍ ଭାଜା, ତାଡ଼ି ଖେଲେ ଲୋଟେ ଜାୟ ॥ (୪)
ଗାଞ୍ଜା ଖେଲେ ମତିଭ୍ରମ, ସିଦ୍ଧି ନିଶା କ୍ରମେ କ୍ରମ ।
ଚଣ୍ଡୁ ଖେଲେ ସ୍ଵର୍ଗବାସ, କୌରସ୍ ଖେତେ ମନ୍ ତାଏ ॥ (୫)
ରମଣୀତେ ନିଶାଭାରୀ, ଲୋକେ ଜରେ ଧରା ଧରି ।
ଏମନ୍ କାଜ ନାଁ କରିବ, 'ବଲ୍ଲଭ' ବୋଲେ ସର୍ବଭାୟ ॥ (୬)

ତୋପୁଦାର - ୧ମ - ଯାଉ, ତୁମ୍ଭେକୋ ପଚାଶ ରୋପାୟା ଜନାମ୍ ଦିଆ । ଜଳଦି ଭାଗୋ ।
ଝାତୁ ବରଦାର - ସଲାମ୍, ସଲାମ୍, ମେହେର ବାନ୍ କି ସଲାମ୍ । (ପ୍ରସ୍ଥାନ)
ତୋପୁଦାର - ୧ମ - ଆରେ ଭାୟା ! ଅଭି ସଫେଇ କାମ୍ ହୋ ଗୟା । ମଜଲିସ୍
ମେଁ ବିଛାନା ହୁଆ ନହଁ । ବିଛାନା ଫରରାସ୍ କୋ ବୋଲାଉ ।

ତୋପୁଦାର - ୨ୟ - ବିଛାନା ଫରରାସ୍ ଚଲବେ ଚଲବେ ।

❶ ବିଛାନା ଫରରାସ୍ - କାତାହୁଁ ବାବୁ ! (ହାତରେ ମଦ ବୋତଲ କାନ୍ଧରେ
ତଉଲିଆ ଓ ପିଠିରେ ବିଛାନା ସଜସଜ ପ୍ରବେଶ)

(ଗୀତ) - ଫରରାସ୍ ଫରରାସ୍ କୌନ୍ ଫୁକାରେ ହାମେଁ ।
ହମ୍ ନୌକରା ନହଁ କରୁଙ୍ଗା, ହଜୁର୍ ମେଁ
ଫରରାସ୍ ଫରରାସ୍

ସାମସେ ଫରରାସ୍ କର, ଗୟା ରୁକ୍ସତ୍ ହୋ କର
ମେଁ ମୌହବୁର୍ କେ ସାଥ୍ ଥା, ମସ୍କି ମାତ୍ ମେଁ
(ଖାନା ପିନେକା ମଉଜ ମେଁ)

ଫରରାସ୍ ଫରରାସ୍ କୌନ୍ ଫୁକାରେ ହାମେଁ ।

ତୋପୁଦାର - ୧ମ - ତୁ ଫରରାସ୍ ହୋ, ନା କେନ୍ ହୋ ? ଆବେ, ମାର୍ଜା ସାହେବ୍
କା ଆନେକା ଖୁଦ୍ ହୋ ଗୟା । ମଜଲିସ୍ ମେଁ ବିଛାନା ହୁଆ ନେଇଁ ।
ଫୁର୍ତ୍ତ ବିଛାନା ବିଛା ଦୋ ।

ବିଛାନା ଫରରାସ୍ - (ମଜଲିସ୍ ସ୍ଥାନରେ ବିଛାନା ବିଛାଇବା) ହମ୍ କାମ୍

ପୃଷ୍ଠା-୧୫

ତୋ ବଜାଦିଆ । ଇନାମ୍ ଉନାମ୍ ମିଲେ ।

ତୋପଦାର - ୨ୟ - ମାର୍ଜୀ ସାହେବ୍ ଆନେକା ବାଦେ ଇନାମ୍ ମିଲେଗା । ଅଭିଚଳେ ଯାଏ ।

ବିଛାନା ଫର୍ରାସ୍ - ସଲାମ୍ ବାବୁ ! ସଲାମ୍ ବାବୁ ! ମେହେର ବାନ୍ କି ସଲାମ୍ (ପ୍ରସ୍ତାନ)
(ମାର୍ଜୀ ସାହେବ୍ ଆଗମନ ସମୟରେ)

ତୋପଦାର - ୧ମ - (ବେହେର) ଉତ୍ସାହ ମାର୍ଜୀ ଗୁଲଜାର ବେଗ୍ ଅସ୍ତ ହଜୁର୍ ଫସ୍ତ ରସୁର ।
ବାଦ୍ ଶା ଆଲମ୍ ସଲାମତ୍ - ଖୁଜ୍ ମତ୍ ଗାର - ଫର୍ସଦାର୍ - ହମାର୍
ହଜ୍ଜିକା ହଜାର୍ ହଜାର୍ ।

ଆଉ ଆଉ ମେରୀ ମାଲଖାନା,

କଭି ନହଁ ହୁଏ ସୁନ୍ ସାନା ।

ତୋପଦାର କା ତେଡ଼ିଲଗେ,

ହୁକୁମ୍ ବୈଠେ ଜଗେ ଜଗେ ।

ଇନାମ୍ ସାହେବ୍ କା ଡେରାଲଗେ,

ମାର୍ଜୀ ସାହେବ୍ ତଳେ ଆଗେ ଆଗେ !

(ମାର୍ଜୀ ସାହେବ୍ଙ୍କର ପଟୁଆରରେ ପ୍ରବେଶ)

୭ ମାର୍ଜୀ ସାହେବ୍ - ଓଲ ଦସ୍ତାନ୍ - ଦରିଇତ୍ ସମାନ - ଆମୋଦ - ଲେକିନ୍ -
ବେରାଜା - କୁନ୍ ତେମାଲ - ସାକିନ୍ ବେସ୍‌ରାପା - ମୁଲ୍ ବେପରାଫା
- ବଏଲ - ବେ - ଆବାଦ୍ ।

ଦୋହାଁ - (୧) - ବାଦେଓଁ ମୈତର ବେଗୁଲ - ଯୁମ୍‌ଲେ ମାଲ -
ଆଜ ତୁଲେ - ଯା-ନବି-ୟା-ନବି-ଦେ ମୁଦ୍‌ବୈ-କୁର୍ ଖୈ, ରସ୍ତାନରା;
ଜେଦାର ଦୟର, ପିନ୍‌ର ଦୟର, ଦରପୋଷ୍ - ଦରଖୋଷ୍-ଦସ୍ତ ଗାଓଁ
ପୋସିନ୍, ଦରଖୋଷ୍ - ଦସ୍ତ ଗାଓଁ ପୋସିନ୍ ।

ଦୋହାଁ - (୨) କିର କମାୟମ୍-ସମମ୍ କାୟମ୍-ଖୁସ୍ ବରତଜା
କରଦେୟାନ । ରଉନଜେ ବକାରେ ରନ୍‌ତମ୍ ତାବ୍‌ଖାରେ
କୁର ଦୟାନ୍ ।

ମାର୍ଜୀ ସାହେବ୍ - ଓଃ ଖୋବ୍ ଚିତର ପତୁଲୋ ?

ତୋପଦାର - ୨ୟ - ଲବ୍‌ବେକ୍ !

ମାର୍ଜୀ ସାହେବ୍ - ଯାଏ ନସିସିସ୍ତେ ମନ୍ - କୁ - ଯା - ଆସ୍ତ ?

ତୋପଦାର - ୨ୟ - (ମଜଲିସ୍ ସିହାସନ ସ୍ଥାନ ଦେଖାଇ) ବିସର ଗୟା ନସିସିସ୍ତେ ଫାର୍ଜୀୟନ୍ ।
(ମାର୍ଜୀ ସାହେବ୍ ମଜଲିସ୍ ସିହାସନରେ ଆସନ ଗ୍ରହଣ ପରେ)

ତୋପଦାର - ୧ମ - (ସଲାମି) ଓହୋ ମାର୍ଜୀ ସାହେବ୍, (୩ଥର), ଇନକ୍ ଇସ୍ ହମାଲସ୍ ।
ଦେଖୋ ମାର୍ଜୀ ସାହେବ୍ ; ଏତା ଖପା ହୋନେବୁ ମେରା
ଖୋଜାଗୋସ୍ ।

ଓହୋ ମାର୍ଜୀ ସାହେବ୍ ! ଓହୋ ଇଞ୍ଚି ସାହେବ୍ ! କୋଦାମ୍ କନ୍ଦ୍ରଅସ୍ତ ।
ଇସ୍ତଲା ଅର୍ଜ୍ ଅର୍ଜ୍ ଅସ୍ତ , ଖାମ୍ ଖାମ୍ ଅର୍ଜ୍ ପେସ୍ ।

ହମ୍ ନେ ସହର ବନାରସ୍ ଓଲନ୍ଦାଜ ମୁକାମ୍ ମେଁ ରହଥେ । ହମ୍ ନେ
ପୁଛା, ହମାରେ ମାର୍ଜୀ ସାହେବ୍ ଆଦମ୍ ରୋଜସ୍ ? ଉନହଁନେ କାହାଁଛଡ଼ି
ବରଦାରାନ୍, ସିପାହିରାନ୍, ହୁକ୍କା ବରଦାରାନ୍, ଜମିଦାରାନ୍,
ଜମାଦାରାନ୍, କାହାଁ ପେସ୍ ପେସ୍ । ଓନେ ଲଗିଓ କୃରେ ଖୁଲ୍ ଦସ୍, ଖୋଦା
ମୋହେ ବୋଦା ଆରମ୍ ତେସ୍ ॥

ଓହୋ ମାର୍ଜୀ ସାହେବ୍ ! ହମାରେ ଉପର ବହୋତ୍ ଖମା ହୋତେ
ହେଁ । ହମାରୀ ଏକ ପୟେର କି ତଲକି ଗଧୁ ହେଁ, ଉସ୍ ପର ସବାର୍ ହୋନେ
ଘଡ଼ି ଘଡ଼ି ରାସ୍ତା ପହର୍ ମେଁ କାତୀ ହେଁ । ଗଧୁ ମେରୀ ବଡ଼ା ତଲାଖ
ଔର ଚରଫରାକ୍ ହେଁ । ବହେକି ଅର୍ଜ୍ ସୁନିୟେ, ଔର ବହେକି କସୁର
ମାଫ୍ କିଜିୟେ ।

ଓହୋ ମାର୍ଜୀ ସାହେବ୍, ଓହୋ ଇଞ୍ଚି ସାହେବ୍, କମାଲ୍ ମନ୍
ସଲାମତ୍ ମେରୀ ।

ତୋପ୍ଦାର - ୨ୟ - (ସଲାମି) - କାଲା ମୁକ୍ଲଦା ଖୋଦା - ଏ କି ବୋଦା,
ପଲୁ ଲାଉଡିମଲ୍ ଆଜଉର ମୁଜୀ ।

ମଗଜ ଗନ୍ଧା - ବନ୍ଦାଜେ ବନ୍ଦା - ଖୋସ୍ ଅଭି ନାଖଦା,
ତିଲକ ତଙ୍ଗୁ - ନିପଟ ନିପଠୁ । କଉଡ଼ି କେ କଡ଼ାଲ ନିପଟ ନିପଠୁ ।
ପସସୁଲି - ନିୟକ ସୁଲି - ବେ ଗୟରତ୍ ତୁଲି । ହିଜ୍ଡା ହିରସା, ତାହୁକେ
ତରସା ।

କିମର ହିଜ୍ଡା ତୁଝି ନା ପୁରୁଷା ; ବିଚେ ବାଜ୍, କୁଲିନ ବାଜ୍, ବସ
ସହସେର ସବାନ୍ ଦେ ରାଜ୍ - ଠିକିରି ତୁନି ତୁଆ ଭୁନି ମନାକା ମୁଲ୍
ବାମେ ହାଞ୍ଜୁକା ତୁନ ।

ପୁତ୍କା ତରସା ଅନ୍ଦରବାଜ୍, ଯାନ ମୁରଜ ଯାଲିସ୍ ବଦମାସ୍,
ବେ-ବୁନିୟାଦି ବଦ୍ ଏତ୍କାଦି, ଆଖା ସୁଜି ନିବାଦି ; ନାହୁର ମେଁ ଉଜାଡେ
ଜେରା ଉଜବ୍ ମାର୍ଜୀ ଠରସବ୍ ଖେ । ମାର୍ଜୀ ସାହେବ୍ ! ମେହେରବାନ୍
କି ସଲାମ୍ ।

ତୋପ୍ଦାର - ୧ମ - (ସଲାମି) ଚଷମ୍ ଫୁଟେ, ଗର୍ଜନ ତୁଟେ, ନାକ କଟେ ; ସୁରତ୍
ମୁକ୍ତେ ବାଦି ମୋତ ଉଖଡେ ; ମୁଣ୍ଡପର ଲାଠିମୁଠା ମୁଦ୍ଗର ମୁଞ୍ଚି
ଦାବଲ ବିଧା ଧକ୍କା ଦେ ଧମାଧମ୍ ବରଖଡେ ଯାଏ । ମାର୍ଜୀ ସାହେବ୍ ।
ମେହେର ବାନ୍ କି ସଲାମ୍ ।

ତୋପ୍ଦାର - ୨ୟ - (ସଲାମି) - ଖଡ଼େ ଖଡ଼େ ମୁସକି ତଡେ, ମାର୍ଜୀ ସାହେବ୍ କା

ଦୌଳତ ବଢେ; ଦାନ୍ତ ଝଟେ, ଅନ୍ତ ସଢେ; ହାତ୍ ମେଁ ହାତକଟି,
ପାଉଁ ମେଁ ବେଢି ଗଲେ ତକ୍ ପଡ଼େ; ଆଖି ଅନ୍ଧା - କାନ୍ ବଦରା
- କମର କା ତେଜା - ପାଉଁ ନଝେଟା । ଓହ୍ଲୋ ମାର୍ଜା ସାହେବ୍
;(୨୫୦) ରୋଜ୍ ରୋଜ୍ ମେହେର ବାନ୍ କି ସଲାମ୍ ।

ମାର୍ଜା ସାହେବ୍ - ଓଃ ଖୋବ୍ ଚିତର ପଡୁଲୋ ?

ତୋପଦାର - ୨ୟ - ଲବେକ୍ ।

ମାର୍ଜା ସାହେବ୍ - ଆଲମ୍ କି ଗୁଲ୍ମା ଖୁବ୍ ଦେଖା । ଏତା-ଗୁଲ୍ କାହେ ଜମି ହେଁ ?
ଯାତମ୍ ଗୁଜାଲେ ଯୋ ବେଖା, ମହେତାପ୍ ଛପୁନି ହେଁ । ଇସ୍
ସହର ମେଁ ହସ୍ ଖୁବ୍ ଦେଖା, ଖୋସବାସ୍ ନସିଦହେ । ବଲ୍ଲଭ
କହେ ସୌଜିନ୍ କି, ପାରସି ନସିଦ ବୈଠି ହେ ।

ଓଃ ଖୋବ୍ ଚିତର ପଡୁଲୋ ?

ତୋପଦାର - ୨ୟ - ଲବେକ୍ ।

ମାର୍ଜା ସାହେବ୍ - ଜମିଦାରାନ୍ ମର୍ଦ୍ଦମାନ୍ - ହଜୁମ୍ ତେ ବହେସ୍ ?

ତୋପଦାର - ୨ୟ - ଓଃ ଯାଁରୋ ବୈଠନେ ଖୁଲୋଁ ।

ବୈଠନେ ଖୁଲେ - କ୍ୟା ହେଁ ।

ତୋପଦାର - ୨ୟ - ହମାରେ ମାର୍ଜା ସାହେବ୍ ପୁଛୁତେ ହେଁ ଇସ୍ କାହେର ପର ଇତନେ
ଆଲମ୍ ଲୋଗ୍ କିସ୍ ଖୁସେ ଜମେ ହେଁ ଖିର କ୍ୟା କରତେ ହେଁ ?

ବୈଠନେ ଖୁଲେ - ଯାହାଁ ମହାମାୟାକି ଯାତ୍ରା ହୋତା ହେ ।

ତୋପଦାର - ୨ୟ - ଓହ୍ଲୋ ମାର୍ଜା ସାହେବ୍ (୩୫୦) ଯାହାଁପର ମହାମାୟା କି
ତାମସା ହୋତା ହେଁ ।

ମାର୍ଜା ସାହେବ୍ - ଖୋବ୍ ଦରଜେ ମର୍ଦ୍ଦମାନ୍ - ହଜୁମ୍ ତେ ବହେସ୍ । ଇସ୍
ମହାମାୟା ଇସ୍ମ ଚିସ୍ତ ?

ତୋପଦାର - ୧ମ - ଓଃ ଯାଁରୋ ବୈଠନେ ଖୁଲୋଁ !

ବୈଠନେ ଖୁଲେ - କ୍ୟା ହେଁ ।

ତୋପଦାର - ୧ମ - ତୁମାରେ ମହାମାୟା କି ନାମ କ୍ୟା ?

ବୈଠନେ ଖୁଲୋ - ଇସ୍ ଦେଖକା ନାମ ସୁବର୍ଣ୍ଣମୁଖା ମହାମାୟା ।

ତୋପଦାର - ୧ମ - ଓହ୍ଲୋ ମାର୍ଜା ସାହେବ୍ । (୩୫୦) ଇସ୍ ଦେଖକା ନାମ -
ସୁବର୍ଣ୍ଣମୁଖା ମହାମାୟା ହେଁ ।

ମାର୍ଜା ସାହେବ୍ - ଓଃ ସୁବର୍ଣ୍ଣମୁଖା ମହାମାୟା ମାଲିକ୍ ହେଁ ।

୧- ବୋହାଁ - (ବନ୍ଦନା)-ସେ ମାଲିକେ ଦୁନିୟା ତୁହି-ବ୍ୟସିଦାଲ ଆଲମ୍ ହାମା ।

ଜାଲଦରା ରାଜ ଯଦ୍ଦୁକ୍ ତୁହି-ମକସବ୍ ଦେହି ଆଲମ୍ ହାମା । (୧)

ସେ ନୁରେ ନଜର ଆଲମ୍ ଭରା-ବକସିଦାଲ୍ ଯାହାନେ ତୁହି ।

ସେ ରଓନକେ ଖାଲ ଖୁଲା ଅଗର-ମାଲିକେ ଦୁନିୟା ତୁହି । (୨)

ପୃଷ୍ଠା-୧୮

୨ - ଦୋହାଁ-(ବନ୍ଦନା)

ବୁଦ୍ଧର ଚିତ୍ତ ମୋ ଖୁବ୍‌ଦେଖା,

ମନ୍ଦିରକା ଭିତର ହେଲ୍‌ସାରା ।

ଦର୍ଶନ୍ କିୟା, ଦିଲ୍‌ଖୁସ୍ ହୁଅ,

ମୁଣ୍ଡାଖାକ୍ ଯୋ ଦିଲ୍ ମେରା ॥ (୧)

ସୁବର୍ଣ୍ଣମୁଖୀକା ମନ୍ଦିର ମହିମା

ଅଷ୍ଟ ଦରଜା ସାଜେ ।

ମନ୍ଦିର କା ଉପର ତାର ସୁଲକ୍ ତକର

ତହିଁ ଔର ବିରାଜେ ॥ (୨)

ସୁବର୍ଣ୍ଣମୁଖୀ କା ତାରିଫ୍ କ୍ୟା କହୁଁ,

ସାରା ମୁଲକ୍ ମୁଲକ୍ ଫିରା ।

ଘଣ୍ଟା ଯୋ ଘନ୍ ଘନା ବାଜେ,

ଦିନ୍ ରାତ୍ନୀ ସଜଲ୍ ବେଲା ॥ (୩)

ଯୋ କୋଇ ଆଣ୍ଡେଁ - ମକ୍‌ସବ୍ ପାଣ୍ଡେଁ,

ଯୋ କୋଇ ଆଣ୍ଡେଁ - ଦରଶନ୍ ପାଣ୍ଡେଁ,

ଦେଖନ୍ତେ ମୈଁ ଖୁବ୍ ପ୍ୟାରା ॥ (୪)

‘ବଲ୍ଲଭ’ କହେ ଦର୍ଶନ୍ ଦିଯୋ,

ଗଲେ ପିନ୍ଧେ ମନ୍ଦାରମାଲା ।

ଗଲେ ପିନ୍ଧେ ମନ୍ଦାରମାଲା ॥ (୫)

ଓଃ ଖୋବ୍ ଚିତର ପତୁଲୋ ?

ତୋପଦାର - ୨ୟ -

ଲବ୍‌ବେକ୍ !

ମାର୍ଜୀ ସାହେବ୍ - ଭସ୍ ମୁଲକରା ଭସମ୍ ଚିତ୍ର ?

ତୋପଦାର - ୨ୟ - ଓଃ, ଯାଁରୋ ବୈଠନେ ଖୁଲୋଁ ।

ବୈଠନେ ଖୁଲେ - କ୍ୟା ହେଁ ?

ତୋପଦାର - ୨ୟ - ମାର୍ଜୀ ସାହେବ୍ କହତେ ହେଁ, ଆପ୍‌କା ମୌଜେ, ପ୍ରଗନେ,

ଜିଲ୍ଲେ ଔର ମୁଲକ୍ ସୋବେ ?

ବୈଠନେ ଖୁଲେ - ମୌଜେ ଭୁୟାଁ ମହଲା, ପ୍ରଗନେ ରାହିଆ ଓରଗଡ଼େ, ଜିଲ୍ଲେ

ଭଦ୍‌ରକ୍ ଔର ଓଡ଼ିଶା ମୁଲକ୍ ।

ତୋପଦାର - ୨ୟ - ଓହୋ ମାର୍ଜୀ ସାହେବ୍ ! (୩ଥର) ଭସ୍ ମୌଜେ ଭୁୟାଁ

ମହଲା, (ଗରବ୍ ପୁର) ପ୍ରଗନେ ରାହିଆ ଓରଗଡ଼େ, ଜିଲ୍ଲେ

ଭଦ୍‌ରକ୍ ଔର ମୁଲକ୍ ଓଡ଼େଶେ ହେଁ ।

ମାର୍ଜୀ ସାହେବ୍ - ଓଃ ଖୋବ୍ ଚିତର ପତୁଲୋ ?

ତୋପଦାର - ୧ମ - ଲବ୍‌ବେକ୍ !

ମାର୍ଜୀ ସାହେବ୍ - ଙ୍ ଯାତ୍ରା ଙ୍‌ଜା ଦନ୍ଦାରୋଜ ମି-ସବ୍‌ବ୍ ?

ପୃଷ୍ଠା-୧୯

ତୋପ୍ପବାର - ୧ମ - ଓଃ କା ! ବୈଠନେ ଝାଲେଁ ! ଏ ଯାତ୍ରା କେତ୍‌ନେ ରୋଜ୍
ସେ ହୋତା ?

ବୈଠନେ ଝାଲେ - ଏ ଯାତ୍ରା ବହୋର୍ ରୋଜ୍‌ସେ ହୋତା ହେଁ ।

ତୋପ୍ପବାର - ୧ମ - ଓହୋ ମାର୍ଜା ସାହେର୍ ! (୩ଥର) ଏ ଯାତ୍ରା ବହୋର୍ ରୋଜ୍‌ସେ
ହୋତା ହେଁ ।

ମାର୍ଜା ସାହେର୍ - (ଦୋହାଁ) ଯେ ସବେଗୁଲ୍ - ଗୁଲ୍ ଗୁଲେ ଗୁଲ୍,
ଅସ୍ତ ଅଜୁଲ୍ - ଜୁଲ୍ ଜୁଲେ ଜୁଲ୍ ॥ (୧)

କେତୁ ଅଜୁଲ୍ - ଜୁଲ୍ ଜୁଲେ ଜୁଲ୍,
ଉକ୍ତ ସହର୍ କୁମ୍ କୁମେ କୁମ୍ ॥ (୨)

ତୁ ଯେସେ ଫକ୍ ଫକେ ଫକ୍,
ବର୍ଦ୍ଧ ତୁଲ୍‌କ୍ ଲକ୍ ଲକେ ଲକ୍ ॥ (୩)

ଦ୍ଵାଦଶେ ଫକ୍ ଫକ୍ ଫକେ ଫକ୍,
ଉକ୍ତ ସହର୍ କୁମ୍ କୁମେ କୁମ୍ ॥ (୪)

ମୁଜ୍‌ସେ ଖତା - ତୋ ହୋତା, ଜୁଲ୍ ଫକ୍‌ତା, କର ଦେଖ୍‌ତା,
ଉକ୍ତ ସହର୍ କୁମ୍ କୁମେ କୁମ୍ । (୫)

ଓଃ ଖୋର୍ ଚିତର୍ ପତୁଲୋ ?

ତୋପ୍ପବାର - ୨ୟ - ଲବେକ୍ !

ମାର୍ଜା ସାହେର୍ - (କଥା) ଓଡ଼େଶେ ମୁଲକ୍ ନହାଞ୍ଜାର, ଅସ୍ତ ଖାଜନା ବିସାର । ଜନ୍-
ନେଙ୍ଗୋ - ବନ୍ଦ - ମରଦ୍ - ବେଦିଆନ୍ । ଐନେ - କାଗଜ୍ -
କଲମ୍ - ବରକେତାଲ । ଦରଦସ୍ ପାତନ ଗିରଫ ବଜାଲାର
ଇଡି ଇଡି ମାରିରୁ - କେତ୍ ଖୋନେ ଗୋଏନ୍ - ତ୍ୟା ବଗୋ
ମାରା ପୁରସନ୍ ।

ଏକମ୍ ବ୍ୟକ୍ତି ନହିଞ୍ଜାର ବାଉଲ ତାହ୍ ସୁଲତାନା ମୁରାମେ
ଗୋଏନ୍ । ପଞ୍ଜା ହାଜାଗେ ସଞ୍ଚାର ଲାଖୋ ବର-କନ୍ଦା-ଯାର ।
ବୈ ମୁଲକ୍ ଚକ୍ଷିନ୍ - ତାଜ ଆନନ୍ଦ ମୁହ୍ ।

ତୋପ୍ପବାର - ୨ୟ - ଓଃ ଯୁଁରୋ ବୈଠନେଝାଲେଁ ! ହମାରେ ମାର୍ଜା ସାହେର୍ ଯୋ କୁଛ
ବୋଲେଁ ଆପ୍ ସମ୍‌ସେ - ଯା - ନହଁ ?

ବୈଠନେ ଝାଲେ - ବିଲକୁଲ୍ ନହଁ ?

ତୋପ୍ପବାର - ୨ୟ - ଦେଖୋ, ହମାରେ ମାର୍ଜା ସାହେର୍ କହତେ ହେଁ କୀ, ତୁମାରା
ଓଡ଼େଶା ମୁଲକ୍ ମୈ ଖଜାନା ଖାନା ନହଁ । ଲିଖ୍‌ନେ କେ ଲିୟେ
କାଗଜ୍, କଲମ୍ ଓର ସ୍ୟାଲ ନହଁ । ମର୍ଦ୍ଦଲୋକ୍ ସବ୍ ଶିର୍ମୈ
ପଗ୍‌ଡି ନହଁ ଦେତେ ହେଁ । ଓରତ ଲୋଗ୍ ସବ୍ କତୋଟି ମାରକ୍‌ର
ଜପଡା ନହଁ ପହନ୍‌ତେ ଓର ତାଲକା ପତାସେ ଲୋହକେ ଓକେ

ଦେକେ ଲିଖିତେ ହେଁ । ହମାରେ ମାର୍ଜୀ ସାହେବ୍ ଆନେ ଘଡ଼ି ରାସାମେଁ
ଦେଖା ଯୋ ଏକ ଲଙ୍ଗଲିଆ ଦୋଠୋ ବଏଲ ଯୋଟକେ ଇଡ଼ି ଇଡ଼ି
କରକେ ଲଙ୍ଗଲ କରତେ । ବଏଲ ନେଇଁ କାନେ ସେ ଉସକେ ରୁଡ଼ି
ମେଁ ଏକଠୋ ପାଞ୍ଚନ ସେ ଦୋ ତାର ଭୁସି ଲଗାତା ହେଁ । ଯେସେ ଯେସେ
ବହୋଡ଼ ଛୋଟା ଛୋଟା ବାଡ଼ ତୁମାରା ଓଡ଼େଶା ମୁଲକ୍ ମେଁ ଦେଖିବର
ହାଁସି କରତେ ।

ବୈଠନେ ଖୁଲେ - ଓଃ କୀ ! ତୋପଦାର ସାହେବ୍ । ତୁମାରା ମାର୍ଜୀ ସାହେବ୍ ଆନେ
ଯହାଁ ତୋରକା ମାଫି ବୈଠା । ଆୟା କହାଁ ସେ - ଜାଏଙ୍ଗା କାହାଁ ।
“ ନାଓଁ କ୍ୟା, ଗାଓଁ କ୍ୟା, କିସ୍ କିସ୍ ମୁଲକ୍ ସୟର କିୟେ ।
ଶିକାରୀ, ସବାରୀ, ତାକର, ନୌକର କୁଛ ନହିଁ । ଆନେ ଛିପକେ
ବୈଠା ହୁଆ ।

ତୋପଦାର - ୨ୟ - ଓହୋ ମାର୍ଜୀ ସାହେବ୍ ! (ମାଥର) ଆଲମ୍ ଲୋଗ୍
କହତେହେଁ, ଆପ୍ ବଡ଼ା ଛୋଟା ଆଦମି ହେଁ । ଉନ୍କା ନାମ
କ୍ୟା, ଗାଓଁ କ୍ୟା, ତାକର ନୌକର କୁଛ ନହିଁ, ଶିକାରି, ଶବାରୀ
ନହିଁ । ତୋରକା ମାଫିଶ୍ ଆନେ କିଉଁ ବୈଠା ହେଁ । ଉସଲିୟେ
ଆପ୍କୁ ଇସ୍ ମୁଲକ୍ କେ ଆଦମି କହତେ ହେଁ ଦୁଜଦ୍ ଜାତ୍ ।

ମାର୍ଜୀ ସାହେବ୍ - ଓଃ ଖୋବ୍ ଚିତର ପଡୁଲୋ ?

ତୋପଦାର - ୧ ମ ଲବେକ୍

ମାର୍ଜୀ ସାହେବ୍ - (ଗାଲି) ତେ ସୁବେ, ତେ ଦେଝାନ, ତେ ମୁସିଦିୟାନ, ତେ ମଉରିଆନ୍,
ତେ ଧର୍ମକାରାନ, ତେ ଜମିଦାରାନ, ତେ ବାଜାରଗାନ,
ତେ ବାସିନ୍ଦେଗାନ, ଆର ହେଁ ହମ୍ ହେଁ ହମେ ଦସ୍ କୋନ୍
କୋନ୍ ବଦରୁ ?

ମାରା ମେଁ ଗୋୟେନ୍ ଦୁଜଦ୍ ଜାତ୍, ସୁମାରା ଦୁଜଦ୍ ଜାତ୍
ସୁମାରା ପେଦର ଦୁଜଦ୍ ଜାତ୍ ।

ତୋପଦାର - ୧ମ - ସୁନୋ, ସୁନୋ, ହମାରେ ମାର୍ଜୀ ସାହେବ୍ କହତେ ହେଁ
ତୁମ୍ ଦୋର, ତୁମାରା ବାପ୍ ଦୋର, ତୁମାରା ଚୌକାପିଡି ଦୋର

ମାର୍ଜୀ ସାହେବ୍ - ଓଃ ଖୁବ୍ ଚିତର ପଡୁଲୋ !

ତୋପଦାର - ୨ୟ - ଲବେକ୍

ମାର୍ଜୀ ସାହେବ୍ - ଖୋବ୍ ଦରକେ ମର୍ଦ୍ଦମାନ୍ ହଜୁମ୍ ତେ ବହେସ୍ । ଉସ୍ମାନ ମାର୍ଜୀ
ଗୁଲ୍ଜାର ବେଗ୍, ଅସ୍ ହଜୁର ଫହସ୍ ରଞ୍ଜୁର ବାବ୍ ଶା ଆଲମ୍
ସଲାମ୍ ବଖୁଡ଼ ମତ୍ ।

ତୋପଦାର - ୨ୟ - ଦେଖୋକୀ, ବୈଠନେଖୁଲୋଁ, ହମାରେ ମାର୍ଜୀ ସାହେବ୍ କା -
ଏଡନା ଏଡନା ବଡ଼ା ନାମ୍ ହେଁ ।

- ବୈଠନେ ଡ୍ରାଲେ - ଓଃ ଜୀ, ତୋପଦାର ସାହେବ୍ ! ମାର୍ଜୀ ସାହେବ୍ କା କେତ୍ନେ
ନୌକର ଚାକର ହେଁ ?
- ତୋପଦାର - ୨ୟ - ଓହୋ ମାର୍ଜୀ ସାହେବ୍ । (ଗାଥର) ଆଲମ୍ ଲୋଗ୍ ପୁଛୁତେ
ହେଁ - ଆପକା କେତ୍ନେ ନୌକର ଚାକର ହେଁ ?
- ମାର୍ଜୀ ସାହେବ୍ - ଓଃ ଖୋବ୍ ଚିତର ପଡୁଲୋ !
- ତୋପଦାର - ୧ମ - ଲବ୍ବେକ୍ ?
- ମାର୍ଜୀ ସାହେବ୍ - ଚାକରାନ୍ ଔର ନୌକରାନ୍ କୋ ଜମା ଦୋ ।
- ତୋପଦାର - ୧ମ - ତେ ତେ ଚାକରାନ୍, ନୌକରାନ୍ ? (ସମସ୍ତ ଚାକର)
- ମାର୍ଜୀ ସାହେବ୍ - ଚାକରାନ୍ ମନ୍ଦେକୋ ବସ୍ତ ଆମୁଦେ । ଦେଓ୍ବାନ୍ - ନାଏବ୍
ଦେଓ୍ବାନ୍ - ସୁବେଦାରାନ୍ - ସୁବାଦାରାନ୍ - ଜମିଦାରାନ୍ -
ଜମାଦାରାନ୍ ; ଗୁମାସ୍ତା - ଛୋଟି ବରଦାର - ମୋଟି ବରଦାର ।
ଝାଡୁ ବରଦାର - ଫଖା ବରଦାର - ହୁକୁ ବରଦାର ।
ତେଲଙ୍ଗା ସିପାୟାନ୍ - ଓଲନ୍ଦାୟାନ୍ - ବରଜନ୍ଦାୟାନ୍
ସର୍ବରାଜାରାନ୍ - ପିୟାଦାରାନ୍ - ସିରସା ଦାରାନ୍ - ପେସ୍ତାରାନ୍ -
ନାଜରାନ୍ ; ଓଗେରାନ୍ - ଓଗେରାନ୍ ଗରଦି ।
- ତୋପଦାର - ୧ମ - ଓଃ ଯାଁରେ ବୈଠନେ ଡ୍ରାଲୋ ! ଦେଖୋ ହମାରେ ମାର୍ଜୀ
ସାହେବ୍ କେ କିତ୍ନେ ନୌକର ଚାକର ହେଁ ।
- ମାର୍ଜୀ ସାହେବ୍ - ଓଃ ଖୋବ୍ ଚିତର ପଡୁଲୋ ?
- ତୋପଦାର - ୨ୟ - ଲବ୍ବେକ୍ !
- ମାର୍ଜୀ ସାହେବ୍ - ନଥା ହେ କୋ ଜମା ଦେ ।
- ତୋପଦାର - ୨ୟ - ତେ ତେ ନଥା ? (ସମସ୍ତ କର୍ମଚାରୀବୃନ୍ଦ)
- ମାର୍ଜୀ ସାହେବ୍ - ଅମିରାନ୍, ଉଜିରାନ୍, ମୁନସଫଦାରାନ୍, ସାହେବ୍ ସରଦାରାନ୍,
ଜମାଦାରାନ୍, ସିପାହିଆନ୍, ତୋପଦାରାନ୍, ବରଜନ୍ଦାୟାନ୍,
ସଓ୍ବାରାନ୍, ପୈଦାଗାନ୍, ଛୋଟେ ବୁର୍ଜକାଓ୍ବାରାନ୍, ଅବୈତାର-
ବରାନ୍, ଓଗେରାସ୍ତ, କୁଞ୍ଜରାସ୍ତ, ବିସିୟାର, ବିସିୟାର, ସାରିଏନ୍,
ସାରିଏନ୍ ।
- ତୋପଦାର - ୨ୟ - ସବ୍ ପିଛେଁ ପିଛେଁ ଆତେ ହେଁ ।
- ବୈଠନେ ଡ୍ରାଲେ - ଓଃ ତୋପଦାର ଜୀ ! ତୁମାର ମାର୍ଜୀ ସାହେବ୍ କ୍ୟା କ୍ୟା
ମୁଲକ୍ ସୟର କିସେ ?
- ତୋପଦାର - ୨ୟ - ଓହୋ ମାର୍ଜୀ ସାହେବ୍ (ଗାଥର) ଆଲମ୍ ଲୋଗ୍ ପୁଛୁତେ ହେଁ,
ଆପ୍ କ୍ୟା କ୍ୟା ମୁଲକ୍ ସୟର କିସେ ?
- ମାର୍ଜୀ ସାହେବ୍ - ହାମ୍ନେ ବହୋଡ୍ ବହୋଡ୍ ମୁଲକ୍ ସୟର କିସା ।
- ତୋପଦାର - ୨ୟ - ତେ ତେ ମୁଲକ୍ (ଦେଶ ବିଦେଶ)

ମାର୍ଜା ସାହେବ୍ - ମକ୍କା, ମଦିନା , ଦିଲ୍ଲୀ, ଲାହୋର, ନାଗପୁର, ଛୋଟନାଗପୁର,
ବିଳାସପୁର, କୈସିପୁର, ମିରିଶପୁର; ହୁଗ୍ଲି, ହିଝିଲି; ଆରବ,
ଇରାନ, ସୁଲତାନ, ମୁଲତାନ, ଆଫଗାନିସ୍ତାନ, ବେଲୁଚିସ୍ତାନ ।

କାଶୀ, ବନାରସ୍, ଆଗ୍ରା, ମଥୁରା; ଏହ୍ଲାବାଦ୍, ହାଇଦ୍ରାବାଦ୍,
ହସ୍ନବାବାଦ୍, ଔରଙ୍ଗାବାଦ୍ ;

ମୟୂରଭଞ୍ଜ, କେଉଁଝର, ଜଲୋଶ୍ୱର, ବେଲୋଶ୍ୱର; ନିକଗିରୀ,
ସୋର, ଜାମଜାଡ଼ି, ସିମ୍ବଲିୟା ।

ତରମ୍ପା, ବୁଦ୍‌ରକ୍, ଗରଜପୁର ଓଗେରାନ୍ ଗରଦି । ଲେକିନ୍
ସେସିଯଗା ହମ୍‌ନେ କହଁ ନହଁ ଦେଖା ।

ତୋପଦାର - ୨ୟ - ଓଃ ଯାଁରୋ ବୈଠନେ ଝୁଲୋଁ ! ହମାରେ ମାର୍ଜା ସାହେବ୍ -
ଏତ୍‌ନା ଏତ୍‌ନା ମୁଲକ୍ ସୟର୍ କିସେ ହେଁ ।

ବୈଠନେ ଝୁଲେ - ଓଃ ତୋପଦାର ଜୀ ! ତୁମାରା ମାର୍ଜା ସାହେବ୍ କ୍ୟା କ୍ୟା
କିତାବ୍ ଔର କୋରାନ୍ ପଡେଁ ହେଁ ?

ତୋପଦାର - ୨ୟ - ଓହୋ ମାର୍ଜା ସାହେବ୍ (୩ଥର) ଆଲମ୍ ଲୋଗ୍ ପୁଛତେ ହେଁ
ଆପ୍ କ୍ୟା କ୍ୟା କାତାବ୍ ପଡେଁ ହେଁ ?

ମାର୍ଜା ସାହେବ୍ - ଓଃ ଖୋବ୍ ତିତର୍ ପଡୁଲୋ ?

ତୋପଦାର - ୧ମ - ଲବ୍‌ବେକ୍ !

ମାର୍ଜା ସାହେବ୍ - କାତାବ୍‌କୁ ଜମା ଦେ ।

ତୋପଦାର - ୧ମ - ତେ ତେ କାତାବ୍ । (ଧର୍ମ ପୁସ୍ତକ)

ମାର୍ଜା ସାହେବ୍ - ଫାର୍ଶୀ, ମିଝାଫାର୍ଶୀ; କୁସାୟସ୍, ଓଜକସ୍ ତକସା; ମିଆଁ ମୁକ୍ତକେ,
ଅଦ୍ୟତି ସିଝିରକି; କୁବେଦା-ଦରଶିଫ୍, ମୁନ୍ ସରିଫ୍, ଜରାଏଫ୍,
ତାଏଫ୍-ସମସ୍ତଲନ୍ ସାଏଫ୍; ମୁନ୍‌ସ୍ ଫକମିରୀ, ଫୟଜ୍ ବକ୍‌ସ୍
ମନିରୀ, ଆଲମ୍‌ଗିରୀ, ଅଖ୍‌ବରୀ, ତୟୋରୀ, ମନାମନ୍
ସାଦ୍‌ଜରେ; ଲଜା କାଏଜ୍ ମାଦଲ, ଖଏର ଜିଲ୍, କବାଲୀ;

-ନିଶା ବସ୍‌କିୟା; ନିତାସ୍ ମୁଜ୍‌ବିଲ୍ଲା ଦିଆନ୍, ଆମ୍ ସୁଖ
ଜରା ଦିଆନ୍, -ଅଲ୍ଲା ଦିଆନ୍; କଲିଲ୍‌ବା; ମନ୍‌ରୋକ୍ତ ସସ୍,
ରୋକ୍ ସସ୍; ଜଙ୍‌ନାମା, ସିକନ୍‌ରାନାମା; ତୋତୀ ନାମା;
ଓଗେରାସ୍, କୁଜେରାସ୍, ବିସିୟାର୍, ବିସିୟାର୍; -ସାରିଏନ୍,
ସାରିଏନ୍ ।

ତୋପଦାର-୧ମ- ଓଃ ଯାଁରୋ ବୈଠନେ ଝୁଲୋଁ ! ହମାରେ ମାର୍ଜା ସାହେବ୍ -ଏତ୍‌ନା
ଏତ୍‌ନା କାତାବ୍ ଔର କୋରାନ୍ ପଡେଁ ହେଁ ।

ବୈଠନେ ଝୁଲେ- ଓଃ ତୋପଦାର ଜୀ ! ତୁମାରା ମାର୍ଜା ସାହେବ୍ କୋନ୍ କୋନ୍
-ଚିତିୟା ଔର କାନୁୟାରା ରଖ୍‌ତେ ହେଁ ?

ପୃଷ୍ଠା- ୨୩

ଚୋପ୍ପଦାର୍-୧ମ- ଓହୋ ମାର୍ଜୀ ସାହେବ୍ ! (୩୧ର) ଆଲମ୍ ଲୋଗ୍ ପୁଞ୍ଜେତେ
 ହେଁ, ଆପ୍ କ୍ୟା କ୍ୟା ଚିତିୟା ଔର କୋକ୍ କୋକ୍ କାନୁଖୁରା ରଖ୍ତେ ?
 ମାର୍ଜୀ ସାହେବ୍- ଓଃ ଖୋବ୍ ଚିତର ପତୁଲୋ ?
 ଚୋପ୍ପଦାର୍-୨ୟ- ଲବେକ୍ !
 ମାର୍ଜୀ ସାହେବ୍- କାନୁଖୁରାନ୍ କୋ ଜମା ଦେ ?
 ଚୋପ୍ପଦାର୍-୨ୟ- ତେ ତେ କାନୁଖୁରାନ୍ ? (ପଶୁ, ପକ୍ଷୀ)
 ମାର୍ଜୀ ସାହେବ୍- କାନୁଖୁରାନ୍ ଶିକାରୀ, ବାକ୍‌ବୈରୀ, ନୁରୀ, ବାସାତୁର୍ମତୀ;
 ରଗତ ଝଗତ, ଚିପ୍‌କେ ଚିତିୟା; ତୋତୀ ମୋର ମୋର, ଚୁଆ ଖୋର,
 ଛୁଆ ଖୋର,- ସକର ଖୋରା; ମୋରଗାନ୍, ଦଳପିପି; କବକ୍ ବୁଝ; "
 କାକ୍ କଟକା, ସିକ୍ରେ, ବେସ୍ତେ; ମଦନା, ମୟନା, ତନ୍ଦନା, ହିରାମନ୍,
 ଲାଲମନ୍; ଚୁକ୍, ଟିଆ, ରାମଟିଆ, କାକାତୁଆ, ହକାର୍ ହକାର୍ ଦସ୍ତାନ;
 ଓଗେରାସ୍, କୁଜେରାସ୍, ବିସିୟାର୍, ବିସିୟାର୍; ସାରିଏନ୍, ସାରିଏନ୍ !
 ଚୋପ୍ପଦାର୍-୨ୟ- ଓଃ ଯାଁରୋ ବୈଠନେ ଖାଲୋଁ ! ହମାରେ ମାର୍ଜୀ ସାହେବ୍‌କା
 ଏତ୍‌ନେ ଏତ୍‌ନେ ଚିତିୟା ଔର କାନୁଖୁରା ରଖ୍ତେ ହେଁ ।
 ବୈଠନେ ଖାଲେ- ଓଃ ଚୋପ୍ପଦାର୍ କା ! ତୁମାରେ ମାର୍ଜୀ ସାହେବ୍ କା କ୍ୟା କ୍ୟା ବାଗ୍
 ବଗିଚା ହେଁ ।
 ଚୋପ୍ପଦାର୍-୨ୟ- ଓହୋ ମାର୍ଜୀ ସାହେବ୍ ! (୩୧ର) ଆଲମ୍ ଲୋଗ୍ ପୁଞ୍ଜେତେ ହେଁ,
 ଆପ୍ କ୍ୟା କ୍ୟା ବାଗ୍ ବଗିଚା ହେଁ ?
 ମାର୍ଜୀ ସାହେବ୍ - ଓଃ ଖୋବ୍ ଚିତର ପତୁଲୋ ?
 ଚୋପ୍ପଦାର୍-୧ମ- ଲବେକ୍ !
 ମାର୍ଜୀ ସାହେବ୍- ମେଘ୍ରାଜାତ କୋ ଜମା ଦେ ?
 ଚୋପ୍ପଦାର୍-୧ମ- ତେ ତେ ମେଘ୍ରାଜାତ ? (ବାଗ୍ ବଗିଚା)
 ମାର୍ଜୀ ସାହେବ୍- ବାଗୁରାନ୍ ମନୋବ୍ ଦସ୍ତ ଆମୁଦେ, ଅଙ୍ଗୋର୍, ନକସକର, ଛୁଆଁରା,
 ସୁପାରି, ବରଖକୁର, ମାନ ବକୁନ୍ଦର, ଛଲେରା, କଲେରା, କାଶ୍ମିରୀ;
 ଚଲେଗୁଜେଁ, କାଗ୍‌ଜି, ମଜ୍‌ବିଜ; କିମ୍‌ମିସ୍, ଅନାରସ୍, ସୋରେଷା;
 ବେଦାନା, ପୋସ୍ତଦାନା, ସାହେବ୍ ଦାନା, ଖୋରଜେ ଜସିନ, ଚଲନା,
 ବାଦାମ୍, ରାମରଖ୍; ନାରଙ୍ଗିଲେମ୍, ତୁରଙ୍ଗ୍, ସଫେଟା; ବେଲ୍, ବର୍ତ୍ତଲ୍,
 ଖାକାଫୁଲ୍, କଥା କେଲା, ପାକୁାକେଲା; ପପେୟା, ତୁରାଇ; ନୟାକନ୍ଦ,
 ଶକର କନ୍ଦ, ଚକିନ୍ଦା, ଗନ୍ଧନା, ପୋଦିନା; କନ୍ଦଆଲ୍, ସଫେବ୍ ଆଲ୍,
 ଓଗେରାସ୍, କୁଜେରାସ୍, ବିସିୟାର୍, ବିସିୟାର୍ । ସାରିଏନ୍, ସାରିଏନ୍ ।
 ଚୋପ୍ପଦାର୍-୧ମ- ଓଃ ଯାଁରୋ ବୈଠନେ ଖାଲୋଁ ! ହମାରେ ମାର୍ଜୀ ସାହେବ୍ ଏତ୍‌ନା
 ଏତ୍‌ନା ବାଗ୍ ବଗିଚା ରଖ୍ତେ ହେଁ ।

ବୈଠନେ ଖାଲେ- ଓଃ ଚୋପଦାର କୀ ! ତୁମାରା ମାର୍ଜୀ ସାହେବ୍ କ୍ୟା କ୍ୟା ଖାନା
ଖାତେ ହେଁ ?

ଚୋପଦାର-୧ମ- ଓହୋ ମାର୍ଜୀ ସାହେବ୍ (୩ ଥର) ଆଲମ ଲୋଗ୍ ପୁଛ୍ତେ ହେଁ
ଆପ୍ କ୍ୟା କ୍ୟା ଖାନା ଖାତେ ହେଁ ।

ମାର୍ଜୀ ସାହେବ୍- ଓଃ ଖୋବ୍ ଚିତର ପତୁଲୋ ?

ଚୋପଦାର-୨ୟ- ଲବ୍ବେକ୍ !

ମାର୍ଜୀ ସାହେବ୍- ଖାନା ଫରରାସ୍ କୋ କମା ଦେ ।

ଚୋପଦାର-୨ୟ- ତେ ତେ ଖାନେ । (ଖାଦ୍ୟପଦାର୍ଥ)

ମାର୍ଜୀ ସାହେବ୍- ଦେଖାନ ଖାନେ, ବତରଖାନେ, ତୋତା ଖାନେ, କେବ୍ତ ଖାନେ,
ମାଲଖାନେ, ଭକ୍ସ୍ ଖାନେ, ମୟଖାନେ, ପିଲଖାନେ, ସିକାଖାନେ,
ତାଓଖାନେ, ସୁରତଖାନେ, ଓଗେରାସ୍, କୁଜେରାସ୍; ବିସିୟାର୍, ବିସିୟାର୍,
ସାରିଏନ୍, ସାରିଏନ୍ ।

ଚୋପଦାର-୨ୟ- ଓଃ ଯୁଁରୋବୈଠନେ ଖାଲୋ ! ହମାରେ ମାର୍ଜୀ ସାହେବ୍
ଏତନା ଖାନା ଖାତି ହେଁ ।

ବୈଠନେ ଖାଲେ- ଓଃ ଚୋପଦାର କୀ ! ତୁମାରେ ମାର୍ଜୀ ସାହେବ୍ କ୍ୟା କ୍ୟା
ସବାରିଆନ୍ ରଖ୍ତେ ହେଁ ?

ଚୋପଦାର-୨ୟ- ଓହୋ ମାର୍ଜୀ ସାହେବ୍ (୩ ଥର) ଗାଈଁ ବାଲେ ପୁଛ୍ତେ ହେଁ,
ଆପ୍ କ୍ୟା କ୍ୟା ସବାରିଆନ୍ ରଖ୍ତେ ହେଁ ?

ମାର୍ଜୀ ସାହେବ୍ - ଓଃ ଖୋବ୍ ଚିତର ପତୁଲୋ ?

ଚୋପଦାର- ୧ମ- ଲବ୍ବେକ୍ !

ମାର୍ଜୀ ସାହେବ୍ - ସବାରିଆନ୍ କୋ କମା ଦେ ।

ଚୋପଦାର- ୧ମ- ତେ ତେ ସବାରିଆନ୍ ? (ଜାନ, ବାହନ)

ମାର୍ଜୀ ସାହେବ୍ - ପିଲୁୀ, ତୋପାଲୋ; ଘୋଡ଼େ, ବଗିଚାଡ଼ି; ଟଙ୍କୁ, ପାଲକି,
ଲାଲକି; ରଥ ପଲଙ୍କି; ଖରଖରୀ, ତାରପାଇ, ମୈନେ ମାଞ୍ଜୁୟେ,
ବେଞ୍ଚେ, ବୌଜି, ଓଗେରାସ୍, କୁଜେରାସ୍; ବିସିୟାର୍; ବିସିୟାର୍
ସାରିଏନ୍; ସାରିଏନ୍ ।

ଚୋପଦାର-୧ମ- ସବ୍ ପିଛେ ପିଛେ ଆତେ ହେଁ ।

ମାର୍ଜୀ ସାହେବ୍ - ଓଃ ଖୋବ୍ ଚିତର ପତୁଲୋ ?

ଚୋପଦାର-୨ୟ- ଲବ୍ବେକ୍ !

ମାର୍ଜୀ ସାହେବ୍ - (ଦୋହାଁ) କାବ୍ରେ କୁଦରସ୍ ଦାରୁ,
ହୈ ବୁଜାଇ ଯାକୁନି,
ମର୍ଦିରାଜ କାନବକୁ,
ଜିନ୍ ଦରାଜେ ଯାକୁନି ।
ଓଃ ଖୋବ୍ ଚିତର ପତୁଲୋ ?

ତୋପଦାର-୨ୟ-

ଲବେକ୍ !

ମାର୍ଜା ସାହେବ୍ -

ଫୁଲବାଲୀକି ଜମା ଦେ ।

ତୋପଦାର ୨ୟ -

ଫୁଲବାଲୀ ଚଳ୍ ଚଲିଓ ।

୭ ଫୁଲବାଲୀ -

(ଦୂରରୁ ଜବାବ୍ ଦେବା) ଯାଉଛି - ଯାଉଛି ବାବୁ !

ଫୁଲ ନବ ଗୋ....ଫୁଲ (୨ଥର)

(ଗୀତ) - ବାଟଛାଡ଼ି ----- ବାଟଛାଡ଼ି

ଯାଉଛି ମୁଁ ଫୁଲବାଲୀ ।

ଆଣିଛି ମୁଁ ଫୁଲଡ଼ାଳା,

ମାରିଜାଣୁ ଦେବି ବୋଲି । (୧)

ବାଛି ବାଛି ଫୁଲ ଦେବି,

ଆଣିଛି ମୁଁ ଫୁଲ ଯେତେ ।

ଖୁସି ହେଲେ ତାଙ୍କ ମନ,

ରକାମ ମିଳିବ ମୋତେ । (୨)

କୁଇ, ଜାଉ, ମଲ୍ଲୀଫୁଲେ,

ଗୁନ୍ଥିଛି ଗଜରା ମାଲି ।

ଦେଉଣ ମାରିଜା ହାତେ,

ଖୁସିରେ ମୁଁ ଯିବି ଚାଲି । (୩)

ଘର ମୋର ବହୁ ଦୂର,

ଫୁଲବାଣୀ ନାମ ତାର ।

କୁହାର ହୋଇ ମୁଁ ସଙ୍ଗେ

ଫେରିବି ନିଜର ଘର । (୪)

ତୋପଦାର-୨ୟ -

ଫୁଲବାଲୀ ! ତୁମାରା ଏତନା ଡେର କୁଁ । ମାର୍ଜା ସାହେବ୍ କେତୁନି ଡେର ସେ ବୈଠେ ହେଁ । ଅବତକ୍ ଖୁସବୁଦାର ଫୁଲ ନେଇ ପାୟା ।

ଫୁଲବାଲୀ -

ଡେରା ହୋଇଗଲା ବୋଲି ଦୋଷ ମାଫ୍ କରିବୁ । ମନ୍ଦିର, ମସଜିଦ୍ ଓ ଗାର୍ଜୀରେ ଫୁଲ ଦେଇ ଆସୁ ଆସୁ ଡେରି ହୋଇଗଲା । କଣ କରିବି ।

ତୋପଦାର-୨ୟ-

ଆଜ୍ଞା, ଠିକ୍ ହେଁ, ଜେସା ଖୁସବୁଦାର ଫୁଲ ଲାୟା , ମାର୍ଜା ସାହେବକୁ ଦୋ ଦୋ । ଆଜ୍ଞା, ତୁମାରି ନାମ ଔର ମୁକାମ୍ କ୍ୟା ହେଁ ।

ଫୁଲବାଲୀ -

ମୋ ନାଁ ଫୁଲମଣୀ, ଆଉ ଆମ ଗାଁ ନା ଫୁଲବାଣୀ ।

ତୋପଦାର - ୨ୟ-

ତୁମ୍ଭ, ଖୁସବୁଦାର ଫୁଲ ମାର୍ଜା ସାହେବକୁ ଦେ ଦିୟା, ଅଭି ତଲେ ଯାଉ ।

ଫୁଲବାଲୀ -

କାହିଁକି ବାବୁ ! ଏତେ କଷ୍ଟ କରି ମାର୍ଜା ସାହେବଙ୍କୁ ବାସନା

ପୃଷ୍ଠା-୨୭

ଫୁଲ ଦେଲି । ଖାଲି ହାତରେ ଜଣାପେରିଯିବି ? ବକସିସ୍
ଜଣ ମିଳିବ ନାହିଁ ?

ତୋପଦାର ୨ୟ- ଓହୋ ମାର୍ଜୀ ସାହେବ୍ ? (ମାଥର) ଫୁଲବାଲା କୁଛ ବକସିସ୍
ଚାହାତା ହେଁ ।

ମାର୍ଜୀ ସାହେବ୍ - ଓଃ ଖୋବ୍ ଚିତର ପତୁଲୋ ?

ତୋପଦାର- ୧ମ - ଲବେକ୍ !

ମାର୍ଜୀ ସାହେବ୍ - ତୟ ମୁକାମରା ଯାଫର ସରିଫ୍-ନମାୟବ୍-ଇରା-ଆବ୍
ତହବିଲ୍ ସୋ ବିଶ୍ ଅସରଫ୍ ଫୁଲବାଲାକି ରନାମ୍ ଦେ ବୋ ।

ତୋପଦାର ୩ୟମ- ଯାଓ, ତୁମ୍‌କୋ ଦଶ ରୂପାୟା ବକସିସ୍ ମିଲ୍ । ଲେ କେ
ଚଲିଯାଓ । (ପ୍ରସ୍ଥାନ) -

ମାର୍ଜୀସାହେବ୍ -- ଓଃ ଖୋବ୍ ଚିତର ପତୁଲୋ ?

ତୋପଦାର- ୨ୟ- ଲବେକ୍ !

ମାର୍ଜୀ ସାହେବ୍ - ଓତାଲା ଜଲ୍‌ସା ନାହିଁ । ଭିତ୍ତିଝାଲା ତଲବ୍ କୁନ ।

ତୋପଦାର - ୨ୟ- ଭିତ୍ତିଝାଲା ତଲବେ ତଲବେ ।

❶ ଭିତ୍ତିଝାଲା - ଜାତାହିଁ ଜାତାହିଁ ବାବୁ ! (ଦୂରରୁ ଜବାବ୍ ଦେବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ
କାନ୍ଦରେ ପାଣି ମଶାକ୍ ଓ ହାତରେ ଅତର ବାନି ଧରି ଗାତ ଗାଇ
ପ୍ରବେଶ)

(ଗାତ-୧) ଭିତ୍ତି ବଲେ ଡାକଛ ନ-କିବ୍‌ନା !

(ବାବୁ!) ଆମି ବିଷମ ଫେରେ ଫଡ଼େଛି

ମଶାକ୍ ଆମାର ଛିଲ ଯେ ଟାଙ୍ଗା

ଇନ୍ଦ୍ରେ ତାୟ କରୁଛେ ଛାନ୍ଦା

ଜଲ ଆନେତେ-ଗେଲେ-ବସ୍ତେ ପଡ଼େ

ଭିତ୍ତିରା ପ୍ରାନ୍ କାନ୍ଦତେଛି

ଭିତ୍ତିବଲେ ଡାକଛ ନକିବ୍ ଜା

ତୋପଦାର-୨ୟ- ଆବେ, ତୁ ଭିତ୍ତି ହୋ, ନା ଜୋନ୍‌ହୋ ? ମାର୍ଜୀ ସାହେବ୍ ଆଜେ
ଇତ୍‌ନେ ଘଡ଼ିସେ ବେଠେ ହେଁ । ମଜ୍‌ଲିସ୍ ଗରମ୍ ହୋ ଗୟା ।
ପାନି ଫାନି କୁଛ ନହିଁ । ଯାଓ ଫୁର୍ତ୍ତି ପାନି ଲାଓ ।

ଭିତ୍ତିଝାଲା- ପାନି କେସେ ଲାଓଗାଁ ?

(ଗାତ-୨) ହମାରା ମଶାକ୍ ତୁଟ୍ ଗୟା, ହମାରା ମଶାକ୍ ତୁଟ୍ ଗୟା

ଜେରା ଜେରା ବହେ ପାନି, ସୋ ବିଗଡ଼ ଗୟା ।

ହମାରା ମଶାକ୍ ତୁଟ୍ ଗୟା,

ବହୁତୁରସେ ରହାପାନି, ଜାଇତେ ବା-ବିଏ-ନାନି

ପାନି ବେଗର ହେଁ ହସ୍ତରାନି, ସୋ ତୁଟ୍‌ଗୟା,

ପୃଷ୍ଠା-୨୭

ମେଁ ଲାତାଥା ଭାଲ ପାନି, ପିତେ ଥେ ମାର୍ଜା ମାର୍ଜାନି,

ଦେତେ-ଥେ-ଦୋ ଚାରଦୋଅନି ।

ଅଭି-ସୋ-ବିଗଡ଼ା ଗୟା । । ହମାରା ମଶକ ତୁଟ୍ ଗୟା ।

ମାର୍ଜା ସାହେବ୍ - (ଦୋହାଁ ଗାଳି) - ଏ ବଦ୍‌ଯାତ୍ ଏ ଭିଡ଼ିଝାଲା,

ହୋସ ହୋ ଗୟା ବିଗଡ଼ା ।

ଦିଲୋମେଁ ନହଁ ହେଁ ନହସଡ଼,

ମେରେ ମସକ୍ କୋ ତୋଡ଼ା ।

ଗଞ୍ଜା, ଅଫିମ, ମଦକ୍ ନିଶାସେ,

ହୋ ଯୁ ବେକରାର୍ ,

କରପୁଷ୍ପ ଉସକି ନରମ,

ଜୁତି ସେ ବରୋବାର୍ ।

ତୋପ୍‌ବାର୍-୧ମ-

ଆବେ ଯାଉ, ହମାରେ ମାର୍ଜା ସାହେବ୍ ତୁମାରା ଉପର
ବହୁତ ଗୁସ୍‌ସା ହେଁ । ତୁମ୍‌କୋ ଜୁତି ମେଁ ପିଟ୍‌କର ନିକାଲ
ଦେନେକୋ ବୋଲ୍‌ତେ ହେଁ ।

ଭିଡ଼ିଝାଲା-

ନଜିବ ଜୀ ! ହମାରି ବାତ୍ କହତେ ହେଁ ଶୁନେ । ହାମ୍-ତୋ
ଆତେ ଆତେ ରାସ୍ତା ଭୁଲ୍‌କେ କାଉଁର ଦେଶକୋ ଚଲାଗୟା ।
ଉସକଗେ ଏକ ଫାହେସା ଲୋକ ସଙ୍ଗେ ଫସ୍‌ଗୟା ।

(ଗାତ-୩) ବାବୁ ! କାଉଁରିକା ଫାହେସା ଯୋ ବଡ଼େ ମଜାଦାର ।

ଓଃ ବାବୁ ! ବଡ଼େ ଟୁନାଦାର ।

ବିଦେଶୀ ଦେଖ୍‌ନେସେ, କରତେ ହେଁ ଯାର ପ୍ୟାର ।

ଭେଡ଼େଁ ବନାଜେ ଘରପର ରଖ୍‌କେ ।

ସାମ୍ ହୋନେସେ-ବାବୁ ! ନିକଲେ ବାହାର ।

ମାର୍ଜା ସାହେବ୍ - (ଦୋହାଁ ଗାଳି) - ଏ ବଦ୍‌ଯାତ୍ ଭିଡ଼ିଝାଲା,

ଅବ୍‌ତକ୍ ନେ ଲାୟା ପାନି ।

ପାନି ବେଗର ହମାରା, ହସ୍‌ରାନି ପରେ ସାନି ।

ଗୋସ୍ତାଖ୍ କରକେ ଦିଲ୍ ମେଁ, କରତା ହେ-ବେଜମାନି ।

ଦରମା ନେଇ ମିଲେଗା, ଯବ୍‌ତକ୍ ନେଇ ଲାଝେ ପାନି ।

ତୋପ୍‌ବାର୍-୧ମ-

ଯାଉ, ଅଭି ନୟାମସକ୍ ଖରିଦ୍ କରକେ ପାନି ଲାଝ ।

ଭିଡ଼ିଝାଲା-

ହମକୋ ତୋ ପାଞ୍ଚ ମୈନା ହୁଆ ଦରମା ନହଁ ମିଲା । ରୁପାୟା
କାହଁ ସେ ଲାଉଙ୍ଗା ? ନୟା ମସକ୍ ମୁଲ୍‌କେ ପାନି ଲାଉଙ୍ଗା ।
ମାର୍ଜା ସାହେବ୍ କୋ ଯାଦ୍ କରୋ ?

ତୋପ୍‌ବାର୍-୧ମ-

ଓହୋ ମାର୍ଜା ସାହେବ୍ ! (୩ ଥର) ଭିଡ଼ିଝାଲା ନୟା ମସକ୍
ମୁଲ୍‌ନେକା ଖାସ୍ତେ କୁହ୍ ଜନାମ୍ ଚାହାତା ହେଁ ।

ପୃଷ୍ଠା- ୨୮

ମାର୍ଜା ସାହେବ୍- ଓଃ ଖୋବ୍ ଚିତର ପତୁଲୋ ?
 ଚୋପଦାର- ଲବେକ୍ !
 ମାର୍ଜା ସାହେବ୍- ତୟ ମୁକାମରା ଯାଫର ସରିଫ୍-ନମାୟଦ୍ ଭରା-ଆକ୍ ତହବିଲ୍
 ସୌ ବିଶ୍ ସସରଫ୍ ଭିତ୍ତିରା ଭନାମ୍ ଦେ ଦୋ ।
 ଚୋପଦାର-୨ୟ- ଯାଓ, ତୁମ୍ଭେକା ଦଶ ରୁପୟା ଭନାମ୍ ମିଲଗୟା । ତୁମ୍ଭ ନୟା ମସକ୍
 ମୁଲକର ପାନି ଲେକେ ଆଓ ।
 ଭିତ୍ତିଘାଲା- କହଁ ସେ ପାନି ଲାଏଗା ?
 ଚୋପଦାର-୨ୟ- ଯାଓ, ତୁମ୍ଭ ଲାଲ୍‌ଦିସି ସେ ପାନି ଲେକର ଆଓ ।
 ଭିତ୍ତିଘାଲା- ଅଗର ଭିତ୍ତିକା କାମ୍ ନହଁ କରୁଙ୍ଗା, ଲେକିନ ଲାଲ୍‌ଦିସି କବି
 ନହଁ ଯାଉଁଙ୍ଗା ।
 ଚୋପଦାର-୨ୟ- ଲାଲ୍‌ଦିସି କହେ ନେଇଁ ଯାଏଗା ? ଅଲବତ୍ କାନେକୁ ହୋଗୋ ।
 ଭିତ୍ତିଘାଲା- ତୁମ୍ଭ ଲାଲ୍‌ଦିସିକା ବାତ୍ ନହଁ କାନତା ।
 ଚୋପଦାର-୨ୟ- କ୍ୟା ଲାଲ୍ ଦିସିକା ବାତ୍ ?
 ଭିତ୍ତିଘାଲା- ଆଜ୍ଞା, ହମ୍ ଶୁନାତା ହେ, ଶୁନୋ ।
 (ଗାତ-୪)- ଲାଲ୍ ଦିସିତେ ଜଲ୍ ଆନତେ କାବୋନା ।
 ଜଲ ଆନତେ ଗେଲେ, ପଡେ ମରେ ଭିତ୍ତିରା ପ୍ରାନ୍ ବାଞ୍ଚବେନା ।
 ଦେଖୋ ଏ ଲାଲ୍ ଦିସି ରାସ୍ତା, କତ ଗାତି ଘୋଡା କାୟ
 ଭିତ୍ତିରା ପ୍ରାନ୍ ବାଞ୍ଚବେନା ।
 ଯଦି ମଶାକ୍ ଲୟେ ପଡେ ମରି,
 ଆମାର ଲଡ଼କା ବାଲା ଆର୍ ବାଞ୍ଚବେନା ।
 ଚୋପଦାର-୧ମ- ଆଜ୍ଞା ଠିକ୍ ହେ । ନହଁ ତୋ ଗଙ୍ଗାସେ ପାନି ଲେକର ଆଓ ।
 ଭିତ୍ତିଘାଲା- ଏତୋ ବିଲକୁଲ୍ ନହଁ ହୋଗା । ଅଭି ଗଙ୍ଗା ମେଁ କୁଆର ଉଠା ହେ ।
 (ଗାତ-୫)- ଗଙ୍ଗାତେ କୁଆର ଏସେହି ସାହେବ୍ ! ଏକ୍ଷନି
 ତାଇତେ ହୟେ ଆହେ ଗୋଲା ପାନି ।
 କୁଆର ଭାଙ୍ଗା ନା ହଲେ, ଭଲ ପାନି ନାଇତ ମିଲେ ,
 ତାଇତ କାନକ୍ ସାହେବ୍ ! ଆପ୍ନି ।
 ଗଙ୍ଗାତେ କୁଆର ଏସେହି ସାହେବ୍ ! ଏକ୍ଷନି ।
 ଚୋପଦାର-୧ମ- ନହଁ ତୋ ଯାଓ ବରିଆସେ ଥୋଡା ପାନି ଲାବୋ ।
 ଭିତ୍ତିଘାଲା- ମାର୍ଜା ସାହେବ୍‌କା ଭତ୍‌ନା ପାନିକା କରୁରତ୍ କ୍ୟା ?
 ଚୋପଦାର-୧ମ- ଆବେ ବୁଦ୍ଧ, ତୁମ୍ଭ କ୍ୟା କାନେଗା ପାନିକା ବାତ୍, ମାର୍ଜାକା
 ପାଇଖାନା ପାନି ବର୍ଦ୍ଧ ଖାନା ଯାତା । ବର୍ଦ୍ଧ ଖାନା ପାନି ଗୋସଲ
 ଖାନା ଯାତା ଔର ଗୋସଲ ଖାନା ପାନି କର୍ମିନା ଖାନା ଯାତା ହେ ।
 ଯାଓ, ତୁମ୍ଭ ଦରିୟା ସେ ପାନି ଲାବେ । ପାନିକା କାମ୍ କହୋତ୍ ।

ଭିତ୍ତିଭାଲା- (ଗୀତ-୨)- ବରିୟାଁ ସୋ ମିଠିପାନି ଲାୟା ଓ ବଡ଼େ ମଜାଦାର ।
ଅସଲ ଘାଟି ଫସଲ ମାଟି ମିଠେ ଗଙ୍ଗେକା ପାନି ।
ଯୋ ଖାୟା ଔର ଖୁଲାୟା, ଯୋ ନେଇଁ ଖାୟା
ପସାନ୍ଦେ ଲଗା ବଡ଼େ ମଜାଦାର-
ଓ ବାବୁ ! ବଡ଼େ ଚୁନେଦାର ।

ତୋପ୍ପବାର-୧ମ- ବରିୟାଁ ସୋ ମିଠିପାନି ଲାୟା ବାବୁ ! ବଡ଼େ ମଜାଦାର ।
ଆହା, ଠିକ୍ ହେଁ । ଯାଉ ତୁମ୍ଭ ଗୋଲତାଲାବ୍ ସେ ପାନି
ଲେକର ଆଉ ।

ଭିତ୍ତିଭାଲା- “ ଆହା, ହମ୍ ଗୋଲତାଲାବ୍ ସେ ଜଲଦି ପାନି ଲେକର
ଆତେ ହୁଁ ।

(ଗୀତ-୨)- ଆହା ପାନି.....

(ଆହା) ପାନି ଲାୟା ବାବୁ ! ଗୋଲ-ତାଲାବ୍ ସେ !
ବାବୁ ! ଗୋଲ- ତାଲାବ୍ ସେ,
ମଜଲିସ୍ କୋ କରଦୋଙ୍ଗି ଅଣ୍ଡା ।
ଏ ମିଠି ପାନି ଏ ଭଲି ପାନି । ମେଁ ପାନି ଲାୟା ବାବୁ !
ବଡ଼ି ଗରମ୍ ସେ ।

ମଜଲିସ୍ କୋ କରଦୋଙ୍ଗି ଅଣ୍ଡା ।
ମୟଲା ପାନି ନେଇଁ, ଗୋଲା ପାନି ନେଇଁ ।
(ହଜୁର !) ବନ୍ଦେନି ଜସୁର ମାଫ୍ କର ଦୋଁ ।

(ଗୀତ ଗାଉଥିବା ବେଳେ ଅତର ଦାନିରୁ ସ୍ୱବାସିତ ପାଣି ଛିଞ୍ଚୁଥିବ)

ତୋପ୍ପବାର-୧ମ- ଅଭିତୋ ମଜଲିସ୍ ଅଣ୍ଡା ହୋ ଗୟା ଔର ପାନି ଭନି ସବ୍ ଦେ
ବିୟା । ଅଭି ତୁମ୍ଭ ତଲେ ଯାଉ ।

ଭିତ୍ତିଭାଲା- ତୁମ୍ଭ କେସା ଆଦମା ହୋ । ମେଁ ଭତନା କାମ କିୟା । ଦରମା ଭରମା
କୁଛ ନେଇଁ ମିଲା । ତୁମ୍ଭ ଲୋଗ୍ ବୋଲତେ ହୋ ତଲେଯାଉ । ମାର୍ଜୀ
ସାହେବ୍ କୋ ଦରମା କେ ଖୁସେ ମେହେରବାନ କରିୟେ ।

ତୋପ୍ପବାର-୧ମ- ଓହୋ ମାର୍ଜୀ ସାହେବ୍ ! (୩ ଅର) ଭିତ୍ତିଭାଲା କୁଛ ଭନାମ୍
ଚାହାତା ।

ମାର୍ଜୀ ସାହେବ୍- ଓଃ ଖୋବ୍ ଚିତର ପତୁଲୋ ?

ତୋପ୍ପବାର-୧ମ- ଲବ୍ଦେକ୍ !

ମାର୍ଜୀ ସାହେବ୍- ତୟ ମୁକାମରା ଯାଫ୍ ସରିଫ୍-ନମାୟଦ୍-ଭରା-ଆଦ୍-ଦହବିଲ
ସୌ ଏକଶବ୍ ଅସରଫି ଭିତ୍ତିରା ଭନାମ୍ ଦେ ଦୋ ।

ତୋପ୍ପବାର-୧ମ- ଯାଉ, ଯାଉ, ତୁମ୍ଭକୋ ପଚାଶ ରୂପେୟା ଭନାମ୍ ମିଲଗୟା । ଲେ-
କେ-ଭାଗ୍ ଯାଉ ।

ପୃଷ୍ଠା-୩୦

ଭିତ୍ତିଘାଲା- ଆଦାଫ୍, ଆଦାଫ୍, ସାହେବ୍ ! ଓଃ ଯାଁରେ ବୈଠନେ ଖାଲେ ?
ଯହାଁପର କ୍ୟା ହୋତା ହେ ?

ବୈଠନେ ଖାଲେ- ଯହାଁପର ଦହଣେଶ୍ୱର ମହାଦେବଙ୍କ ତାମସା ହୋତା ।

ଭିତ୍ତିଘାଲା-(ବନ୍ଦନା)- ଓଁ ଡମ୍ବୁରୁ ଡିବି ଡିବି ସିଙ୍ଗା ସିବି ସିବି
ଗଲେ ବିରାଜେ ହାଡ଼ମାଲା,
ଝଲମଲ ଝଲମଲ ଜ୍ୟୋତି ବିରାଜେ
ଶିଶେ ବିରାଜେ ଆଗନ୍ ଭପାଲା । (୧)

ଜୟ ଜୟ କାଶୀ ଶୁଶାନ ବାସୀ
ଗିରୀଜା ବାସୀ-ଗଉରୀ ବର ।
'ବଲ୍ଲଭ' କହେ ହର ଅଗତ୍ ବମ୍ ଅଗତ୍ ବମ
ବମ୍ ଭୋଲା ଭାଇ ବମ୍ଭୋଲା । (୨)
ବମ୍ଭୋଲା ଭାଇ ବମ୍ଭୋଲା । (ପ୍ରସ୍ତାବନ)

ମୀର୍ଜା ସାହେବ- ଓଃ ଖୋବ୍ ଚିତର ପତୁଲୋ ?

ତୋପଦାର୍-୨ୟ- ଲବ୍ବେକ୍ !

ମୀର୍ଜା ସାହେବ୍- ବାଙ୍କି ଫରରାସ୍ ତଲବ୍ କୁନ ।

ତୋପଦାର୍-୨ୟ- ବାଙ୍କି ଫରରାସ୍ ତଲିଓ ତଲିଓ ।

❶ ବାଙ୍କି ଫରରାସ୍- (ଫଖା) ଦୁରରୁ ଜବାବ୍ ଦେବା । ଯାତାହୁଁ,
ଯାତାହୁଁ, ନକିବ୍ ଜୀ !

ତୋପଦାର୍-୨ୟ- ଆବେ, ବେକୂଫ୍ ଫଖାଘାଲା । ଏତ୍ନି ଡେର କ୍ୟୁଁହୋ-ରହିହେ ।

ମୀର୍ଜା ସାହେବ୍ ତସ୍ବିଫ୍ ଲାକର କବସେ ମେଁ ବୈଠେ ହେଁ । ତୁ ଜଲଦି ଫଖା କର ।

ବାଙ୍କି ଫରରାସ୍- ନକିବ୍ ଜୀ ! ଗାଞ୍ଜା ଫୁଙ୍କତେ ଫୁଙ୍କତେ ବସେରା ତଲଗିୟା ।

ଘାହାଁପର ଖ୍ୟାଲ ଆୟା । ମୀର୍ଜା ସାହେବ୍ କୋ ଫଖା କରନା ପଡ଼େଗା ।

(ଗୀତ-୧) ମୁଝେ ଫଖାଘାଲା, ଫଖାଘାଲା କୌନ ହୋ ଫୁକାରା ।

ଫଖାକୋ ମେଁ ଛୋଡ଼କେ ବାବୁ ! ଗୟା ଆ ମେଁ ବସେରା ।

ଛଅ ମଇନା ତାଜିରି କିୟା ,

ପାଶ୍ ମେଁ ଏକ ଫାହେସା ଲାୟା ।

ସାହେବ୍ ଦେଖ୍ନେ କୋ ବଡ଼ା ପ୍ୟାରା

ଦୋ - ବରଷକୀ ନୌକରୀ କିୟା,

ଦରମା, ଉରମା କୁଛ୍ ନହଁ ପାୟା,

ହର ହମେଶା ହୁକୁମ୍ ହୋତା,

ମିଲେଗା ମୁଶାହରା ।

ଚୋପଦାର-୨ୟ- ଆବେ ଫଖାଝାଲା, ତୁମ୍ଭ ଅବତକ୍ କାହାଁ ଆ ? ଶିଖା ଫଖା
ତୁମ୍ଭ କାହାଁ ସୋ ଲାୟା ?

ବାଙ୍କି ଫରରାସ୍-(କଥା)- ହାମ୍ ଶୁନାତା ହେ, ଶୁନେ । ମାର୍ଜୀ କାତମ୍ନେଁ ଦାନା ଓଁର
ବସେରା ସହର୍ ମେଁ ରହେନା । ଯୋ କୁଛ ଖାନା ପିନା ସୋନା
ହରେକ୍ ରକମ୍ କେ ତକଲିଫ୍ ପାନା । ନକାବ ସାହେବ ! ତୁମାରା
ତରହ ବରାବର ଝୁଠ୍ କହନା । ଯିସ୍ ମେଁ ଖୋଦାକେ ବହୋତ୍
ଗୁନା ବାବୁ ! କ୍ୟା କହୁଁଗା , ଆଗେ ଯୋ ସୁଲତାନ୍ କୀ ଲଢାକ
ହୁଆ ଆ-ହମ୍ ବେଗମ୍ କୀ ସାଥ୍ ବସେରା ତଲାଗିୟା । ଉଧର୍ ସେ
ଆତେ ଆତେ ଏ ନୟା ଫଖା ମୁଲକେ ଲାୟା ହୁଁ । ଆପ୍ ଉସ୍କା
ତାରିଫ୍ ଶୁନିୟେ ।

(ଗୀତ-୨)- ଫଖା ମେରା ଗୁଲଜାର କାହେ,
ଅତର ଯେସା ମହକେ,
ଅବରକ୍ ସୋନା ଜହର ଜହର ମେଁ,
ଜିସ୍କା କିମ୍ବତ୍ ରହକେ । (୧)
ଫଖା କରନା କାମ୍ ମେରା,
ହୁସିୟାର ଦିଲ୍ ବତାକେ,
ଦିନ୍ ଆପ୍ନା କଟା ଲେତାହୁଁ,
କାୟଦା କାନୁନ୍ କରକେ । (୨)
ଉସ୍ମେ ବେହତର ଯୋ କୁଛ ହୋତା,
ମାର୍ଜୀ ଦିଲୋ ସମ୍ବାକେ,
ଇନାମ୍ ବକ୍ସିସ୍ କୁଛ ନେଇଁ ପାୟା,
ବେଦୁଇନ୍ ସାଫ୍ କରକେ । (୩)

ଚୋପଦାର-୨ୟ- ଓହୋ ମାର୍ଜୀ ସାହେବ ! (୩ ଥର) ଫଖାଝାଲା କୁଛ ଇନାମ୍
ତାହାତା ହେଁ ।

ମାର୍ଜୀ ସାହେବ୍- ଓଃ ଖୋବ୍ ଦିତର ପତୁଲୋ ?

ଚୋପଦାର-୨ୟ ଲବେକ୍ !

ମାର୍ଜୀ ସାହେବ୍- ତୟ ମୁକାମରା ଯାଫ୍ ସରିଫ୍-ନମାୟଦ୍-ଇରା-ଆବ୍ ତହବିଲ-
ସୋଁ ବହେପଞ୍ଜ ଅସରଫି ବାଙ୍କି ଫରରାସ୍ ଇନାମ୍ ଦେ ଦୋ ।

ଚୋପଦାର-୨ୟ- ତୁମ୍ଭକୋ ପନ୍ଦର ରୂପାୟା ଇନାମ୍ ମିଲଗୟା । ଲେକେ ଯାଓ ।

ବାଙ୍କି ଫରରାସ୍- ସଲାମ୍, ସଲାମ୍, ମେହେର ବାନ୍ କି ସଲାମ୍ । (ପ୍ରସ୍ଥାନ)

(ଅତୀତକ ବାତ୍ ଫରରାସ୍ (ଭାଟ) କର ଆଗମନ ।)

ଚୋପଦାର୍-ଫରରାସ୍-(ଦୋହାଁ) ଗଗନ ଘନ ଘଣ୍ଟା ବାଜେ-ଭୁବନପର ବିରାଜେ । ଜୟତୁ
(ଭାଟ) ଜୟ ମା କାଲି ଭବାନି ଦିଗମ୍ବରକେ ଯାନି-କୈଳାସ ବାସିନୀ,

ପୃଷ୍ଠା-୩୨

ଶୁଭ ନିଦାନୀ ମୁଲକ୍ ବେଦ୍ ହୋତେ ରକ୍ତ ବିଦମାରେ ଧରନ୍‌ପର
କଟାଡ଼େ ।

ତୋପଦାର୍-୧ମ- ଆରେ, ତୁମ୍ କୋନ୍ ହୋ ?

ବାଡ଼ ଫରରାସ୍- ଆରେ ଭାୟା ! ହାମ୍‌କୋ ଆଗେ କୁଛ ଖାନା ଦୋ ।

ତୋପଦାର୍-୧ମ- ଆରେ, ପହିଲେ ନାମ୍ ବତ୍‌ଲାଓ ? କ୍ୟା ଖାନେକୋ ଦେଗା ।

ବାଡ଼ ଫରରାସ୍- ଆରେ, ଖାନେ କୋ ଥୋଡା । ବୈଠନେକୋ ଏକ ମୋଡ଼ା ।

ଚଡ଼ନେକୋ ଏକ ଘୋଡ଼ା ଔର ପହେନ୍ ନେକୁ ଏକ ଯୋଡ଼ା । ଆଛା
ବେ-ପସମ୍, ଚିରାଘ୍ରାନ ଦେ ଦୋ । ମାର୍ଜୀ ସାହେବ୍ ! ମେରା କିସ୍କା
ଉପର ହୋଗା ସର୍ଦ୍ଦାର" ।

ତୋପଦାର୍-୧ମ- ଆରେ, ତୋମାରା ନାମ କ୍ୟା ବୋଲ ?

ବାଡ଼ ଫରରାସ୍- ହାମ୍‌ତୋ ବାଡ଼ ଫରରାସ୍‌ହେ । ହାମ୍‌ କୁଛ ମାଗ୍ ନେ କୋ ଆୟା ।
ବଲୋ ମାର୍ଜୀ ସାହେବ୍ କୋ କୁଛ ବକସିସ୍ କେ ଓ୍ଵାସ୍ତେ ।

ତୋପଦାର୍-୧ମ- ଓହୋ ମାର୍ଜୀ ସାହେବ୍ ? (୩ ଥର) ବାଡ଼ ଫରରାସ୍ ତରଫ୍
କୁଛ ଇନାମ୍ ଚାହାତା ହେ ।

ମାର୍ଜୀ ସାହେବ୍- ଓଃ ଖୋବ୍ ଚିତର ପତୁଲୋ ।

ତୋପଦାର୍-୨ୟ- ଲବ୍‌ବେକ୍ !

ମାର୍ଜୀ ସାହେବ୍- ତୟ ମୁକାମରା ଯାଫର ସରିଫ୍ ନମାୟଦ୍-ଇରା-ଆଦ୍-ତହବିଲ
ସୌ ଡୋସଦ୍ ଅସ୍‌ରଫି ବାଡ଼ ଫରରାସ୍ ଇନାମ୍ ଦେ ଦୋ ।

ତୋପଦାର୍-୨ୟ- ଆରେ ଯାଓ, ତୁମ୍‌କୋ ଏକ୍ ସଦ୍ ରୂପାୟା ଇନାମ୍ ମିଲଗୟା ।
ଲେ କେ ଚଲାଯାଓ ।

ବାଡ଼ ଫରରାସ୍-(ଗାଳି) ଆରେ, ତୁମ୍‌ ଯେସା ଛୋଟା ଆଦମୀ । ତୋମାରା ମାର୍ଜୀ
ସାହେବ୍ ଏସା ଛୋଟା ଆଦମୀ । ଏକ ସେ ଗୁଲକାର ବେର୍
କୈଲାଓଁ , ଏ କାହାଁ ସୋ ରୂପାୟା ପାଓଁ । ମୁଝ୍‌କୋ ଇନାମ୍
ଦେଓଁ । ଦିନ୍‌ଭର ଫିରତେ ଫିରତେ ଏକ ରୋଟି ନ ପାଓଁ
ଔର ବଢିମେ ମାଙ୍ଗ କରକେ ଅମାନି ପିଓଁ । ଗାଞ୍ଜା ଖାକେ ହୁଆ
ଭୋଲ । ସୁରତ୍ ଦେଖ୍‌ନେ କୋ ଯେସେ ଚକ୍କା ଚୋର । ଗଧା
ଚଡ଼କେ ମୁଲକ୍ ମେଁ ଫିରେ ଔର ଚପରାସି ଦୋନୋ ଗାଞ୍ଜ ସେ
ନିକାଲକେ ନାକ୍‌ସେ ଭରେ ।

ସୁରତ୍ ସିପାହୀ ହକୁରକା ନାମ୍ । ଉଧର ଘରକା ଔରତ
ଲୋକ କରତା ହେଁ କୁନିବାଜି କା କାମ୍ ।

ମାର୍ଜୀ ସାହେବ୍- ଓଃ ଖୋବ୍ ଚିତର ପତୁଲୋ ?

ତୋପଦାର୍-୧ମ- ଲବ୍‌ବେକ୍ ।

ପୃଷ୍ଠା-୩୩

ମାର୍ଜା ସାହେବ୍- ତୟ ମୁକାମରା ଯାଫର୍ ସରିଫ୍-ନମାୟବ୍-ଇରା-ଆବ୍-
ତହବିଲ ସୋଁ ଖୁହେବ୍ ହଜାର ଅସ୍‌ରଫି ବାତ୍ ଫର୍ରାସ୍,
ତରଫ୍ ଜନାମ୍ ଦେ ବୋ ।

ତୋପ୍‌ଦାର୍-୧ମ- ଆରେ, ଯାଓ, ଯାଓ, ଆପ୍ ଯେସା ଗୋସା କିର୍ତ୍ତ ହୋତା ।
ତୁମ୍‌କୋ ଏକ ହଜାର ରୁପାୟା ଜନାମ୍ ମିଲଗୟା । ତୁମ୍‌ ହମାରା
ମାର୍ଜା ସାହେବ୍ କୋ କଲ୍ୟାଣ କରୋ ।

ବାତ୍ ଫର୍ରାସ୍-(ସଲାମି) ସୁରତ୍ ସିପାହୀ ହଜୁର୍ କେ ନାମ୍ ।
ସୁରତ୍ ଦେଖ୍‌ନେକୋ ଯେସେ -
ନଜର ଅଲ୍ଲିକେ ତେହେରା ତମାମ୍ ।
ହାତ ଲିୟେ ଚମକ୍‌ତା ହେଁ ତରୁଝର-
(ହଜୁର୍) ଦୁନିୟାକେ ଉପର କରତା ହେଁ ଯାର ।
ସୁରତ୍ ସିପାହୀ ହଜୁର୍ କେ ନାମ୍ -
ବାତ୍ ଫର୍ରାସ୍ ଯିସ୍‌କୋ କରତା ହେ ସଲାମ୍ । (ପ୍ରସ୍ଥାନ)

ମାର୍ଜା ସାହେବ୍- ଓଃ ଖୋବ୍ ଚିତର ପତୁଲୋ ?

ତୋପ୍‌ଦାର୍-୨ୟ ଲବ୍‌ବେକ !

ମାର୍ଜା ସାହେବ୍- ଜମିଦାର ତଲବ୍ କୁନ ।

ତୋପ୍‌ଦାର୍ - ୨ୟ - ଜମିଦାର ସାହେବ୍ ତଲିଓ ତଲିଓ ।

ମାର୍ଜା ସାହେବ୍ - ଛୋକ୍ରୀ, ବକ୍ରୀ, ଛପର ଖଟ୍ ମଶୋରୀ, ଚିରାବନ୍-ବେ-ପସନ,
ଘିକା ରୋଟି, ହରଡ଼କା ଡାଲ, ସୁଇନ୍ ଗଲେ, ଜାଗା ନ ତଲେ ।
(ଜମିଦାର, ଗୁମାସ୍ତା ଓ ପିଆଦା ସହ ପ୍ରବେଶ)

୪୧୭ ଜମିଦାର - ହୋ, ଗୁମାସ୍ତା ବାବୁ ! ମାର୍ଜା ସାହେବ୍ କଣ ବରାଦ୍ କରୁଛନ୍ତି,
ଶୁଣି ପାରୁଛ ତ ?

ଗୁମାସ୍ତା ୧୭ କଣ, ଆଜ୍ଞା କହୁଛନ୍ତି ?

ଜମିଦାର - ମାର୍ଜା ସାହେବ୍ କହୁଛନ୍ତି, ରୋକ୍‌ରୀ, ବକ୍‌ରୀ, ଛପର ଖଟ୍ ମଶୋରୀ,
ଘିକା ରୋଟି, ହରଡ଼କା ଡାଲ, ଚିରାବନ, ବେ-ପସନ, ଡାଗା ନ ଗଲେ
ସୁଇନା ତଲେ ।

ଗୁମାସ୍ତା ୧୮ । - ଆଜ୍ଞା ! କଣ ସବୁ କହିଗଲେ, ମୁଁ କିଛି ବୁଝି ପାରୁନି ।

ଜମିଦାର - ଆରେ, ତୁମେ ତ ବୁଝି ପାରୁନ, କଣ, ମୁଁ ବୁଝିବି ?
ତୁମକୁ ଏହାର ବନ୍ଦୋବସ୍ତ କରିବାକୁ ପଡ଼ିବ ।

ଗୁମାସ୍ତା - ଆଜ୍ଞା ! ଏସବୁ କାମ ମୋ ଦେଇ ହୋଇ ପାରିବ ନାହିଁ ।
ଏ ସବୁ କାମ ପାଇଁ ମଧୁକୁ ଡାକନ୍ତୁ ।

ତୋପ୍‌ଦାର୍ - ୨ୟ - ଓଃ ଜା ଗୁମାସ୍ତା ବାବୁ ! ତୋମାରା ଜମିଦାରଙ୍କ ନାମ କ୍ୟା ହେଁ ?

ପୃଷ୍ଠା-୩୪

ଗୁମାସ୍ତା - ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଲ କରଣ ମାରୁ ମଙ୍ଗରାଜ ମହାପାତ୍ର ମାନ୍ୟତା କେଲାଏ ।

ଚୋପଦାର - ୨ୟ - ତୋମାରା ଜମିଦାର ଯାତ୍ କ୍ୟା ହେ ?

ଗୁମାସ୍ତା - ଆଗେ ଥିଲେ ତ । ପୁଣି କିଛି ଟଙ୍କା ଓ ଜମିଦାରୀ ବଢିବାରୁ ହେଲେ ଖ । ପୁଣି ଅଧିକ ହେବାରୁ ବର୍ତ୍ତମାନ ହୋଇଛନ୍ତି କି । ଅର୍ଥାତ୍ କରଣ ।

ଜମିଦାର - ହୋ ଗୁମାସ୍ତା ବାବୁ ! କେଉଁ ମୌଜାରେ କେତେ ଖଜଣା ଆଦାୟ ହୋଇଛି ଓ କାହା କାହା ଉପରେ ବାଜି ଅଛି, ଶାନ୍ତ ହିସାବ ନିକାଶ୍ କରି ବୁଝାଅ ।

ଗୁମାସ୍ତା - (ପ୍ରାୟ ପାଞ୍ଚ ହାତ ଲମ୍ବ ସିନ୍ଧାଖାତା ବାହର କରି ମଜଲିସ୍ ଉପରେ ଖଜଣା ଆଦାୟ ଓ ଅନାଦାୟର ବିବରଣୀ ପଢି ଶୁଣାଇଲେ)

(୧) ସଂଗତ ମୌଜାର ଜୟରାମ ବେହେରା ଉପରେ ତିନି ବର୍ଷର ଖଜଣା ଓ ପଥକର ବାଜି ମୋଟ ୯ ଟଙ୍କା ପାଞ୍ଚଅଣା ଆଠ ପାହି ।

(୨) ବାଙ୍କୀ ବଜାର ମୌଜାର ହରେକୃଷ୍ଣ ରାଉତ ଉପରେ ଆଠ ବର୍ଷର ଖଜଣା ଓ ଜଳକର ବାଜି । ମୋଟ ୨୫ ଟଙ୍କା ଦଶଅଣା ସାତ ପାହି ।

ଜମିଦାର - ଖୁବ୍ ଶୀଘ୍ର ନାଲିସ କର ।

ଗୁମାସ୍ତା - (୩) ଦହଣା ଶୁଣା ମୌଜାର ଚନ୍ଦ୍ରମଣୀ ସାହୁ ଉପରେ ଖଜଣା, ପଥକର ଓ ଜଳକର ବାଜି ଥିବାରୁ ଫାଇବାକ୍ ମାରୁଛି । ମୋଟେ ଆଦାୟ ଦେଉନି ।

(୪) ଗରଦପୁର ମୌଜାର କାଙ୍ଗାଳି ଜେନା ଦୁଇ ଏକର ଗୋଡର ପଡ଼ିଆକୁ ତାଡ଼ି ନିଜ ଜମିରେ ମିଶାଇ ଧାନଚାଷ କରୁଛି ।

ଜମିଦାର - ଅତିଶୀଘ୍ର ଜମି ଉଢେବ କର ।

୧୩ ପିଆଦା - ଆଜ୍ଞା, ଗୁମାସ୍ତା ବାବୁ ! ଆପଣ ତ କାଙ୍ଗାଳି ଜେନା ଠାରୁ ଟଙ୍କା ରିସିପତ୍ ଖାଇ ଗୋଡର ପଡ଼ିଆକୁ ଚାଷ କରିବାକୁ ଅନୁମତି ଦେଇଛନ୍ତି । ପୁଣି ଜମିଦାରଙ୍କୁ ଏକଥା କହୁଛନ୍ତି କିପରି ?

ଜମିଦାର - ଶାନ୍ତ ସେ ଗୋଡର ପଡ଼ିଆକୁ ନାଲିସ କରି ଆମ ଖାସ୍ ଦଖଲକୁ ଆଣିବାର ବନ୍ଦୋବସ୍ତ କର ।
ହଁ, ମଧୁକୁ ଡାକିଲ କି ନାହିଁ । ଶାନ୍ତ ଡାକ, ଖାଲି ଜଣ ମଧୁଆ ଖାଇ ପିଇ ଚୋପା ହୋଇ ବୁଲିବ ?

ଗୁମାସ୍ତା - ଆବେ, ମଧୁଆ, ବେ ମଧୁଆ । ଆସିଲୁ କି ନାହିଁ ।

୧୪ ମଧୁଆ - ଯାଉଛି, ଯାଉଛି ଆଜ୍ଞା ! (ଗାତ ଗାଇ ଗାଇ ପ୍ରବେଶ)

ପୃଷ୍ଠା-୩୫

ଗାତ (୧) ମଧୁ ମଧୁ ବୋଲି ଡାକ ପଡ଼ିଅଛି

ମଧୁତ କେଶିକି ଗଲାରେ.....,

ମଧୁତ ଅଛଇ ସାଆନ୍ତାଣୀ ପାଶେ

ଘର ବୁଡ଼ା ଆଖୁକୁଡ଼ାରେ ॥ (୧)

ଖାଇ ପିଇ ମଧୁ ହେଣ୍ଡା ମାରୁଅଛି

ସାଆନ୍ତାଣୀ ପାଶେ ରହିରେ ।

ମା' ସାଆନ୍ତାଣୀଙ୍କର ବୋଲ ହାକ ସାରି

ପହଞ୍ଚିବା ହେଲା ଡେରିରେ ॥ (୨)

ମଧୁ ମଧୁ ବୋଲି । ଆସିଗଲି ଆଜ୍ଞା !

ଜମିଦାର - ମଧୁତ ଆସିଗଲା । ତାକୁ କୁହ ଆମ ଜମିଦାରିରୁ
ସବୁ ଜିନିଷ ଶାନ୍ତ ଆଣିବାର ବ୍ୟବସ୍ଥା କରିବ । ନଚେତ୍ ମାର୍ଜା ସାହେବ୍
ଖପା ହୋଇଯିବେ ।

ଗୁମାସ୍ତା - ଯାବେ ମଧୁଆ, ଆଁ କରି ଅନେଇଛୁ ଗଣ । ସମସ୍ତ ଜିନିଷ
ସଙ୍ଗରେ ନେଇ ଆ ।

ମଧୁଆ - (ମଧୁଆ ଯାଇ ସଙ୍ଗରେ ଜଣେ ଭାରିଆ, ଗୋଟିଏ ବୁଢ଼ି
ଛେଳି ଓ ଜଣେ ସ୍ତ୍ରୀ ଲୋକ ଘେନି ମଜଲିସ୍ରେ ପହଞ୍ଚିଲା)

ଗୁମାସ୍ତା - ଚୋପଦାର କା ! ସମସ୍ତ ଜିନିଷ ଆସିଗଲା ଆଜ୍ଞା !

ମାର୍ଜା ସାହେବ୍ - (ଗାଳି) ବଦ୍ ଯାତ୍ ଓଡ଼ିଆ ଚାଷୀ -

କୈଲାଓଁ ମାନଧାତା ।

ଖାଓ ଅମାନି ଭାତ - ନସିବ୍ ମୋଁ ମାରେ ହାତ୍ ।

ପଡ଼ିଆ ଗୋହିରୀ ଚଷ୍ଟକେ-ହୁଆ ହୋଁ ବଡ଼େ ମଗର ।

ଏସେ କସ୍ ବା ଲାୟା - ଯୋ ହୋଁ ବୁଢ଼ୀ ବକର ।

(ଭୟରେ ଜମିଦାରଙ୍କର ସଦଳବଳେ ମଜଲିସ୍ରୁ ପଳାୟନ)

ଓଃ ଖୋବ୍ ଚିତ୍ତର ପଡୁଲୋ ?

ଚୋପଦାର-୧ମ - ଲବେକ୍ !

ମାର୍ଜା ସାହେବ୍ - ନାଇ ତଲବ୍ କୁନ ?

ଚୋପଦାର - ନାଇ, ତଲବେ ତଲବେ ।

୧୫ ନାଇ - (ବାରିକ) (ହାତରେ ଦର୍ପଣ ବଦଳରେ ଚାଲୁଣା, ଖୁର ବଦଳରେ
ପନିଖୁ ନହୁରୁଣା ବଦଳରେ ଖଡ଼ିକା ଓ ବ୍ରସ ବଦଳରେ ମୁଣ୍ଡି ଛାଞ୍ଚୁଣା)

ଗାତ - (୧) - ଭମର ଅଗର ହୋଁ ଆଫତ୍ ଅଲବତ୍ ଟୋଡ଼େଗା,

ଯୋ ହୋନେକା ହୋ ଗୟା ସୋହେ ଗୁଜ୍ରେଗା ,

ସାଦର ଜାନ୍ -- ରେ ବନ୍ଦାନ୍,

ବୁନିୟାଁ ଆଖର ବନ୍ଦାଲା ।

ପୃଷ୍ଠା-୩୭

ବଡ଼େ ବଡ଼େ ବାବୁ - ହୋତେ ହେଁ କାବୁ
 ସରାପ ପିଇନେ ମଡ଼ୁଆଲା ରେ,
 ସାଦର କାନ ରେ ବନ୍ଦାନ ,
 ମାରଦେ ଦଣ୍ଡା କର ଦେ ଅଣ୍ଡା,
 (ସାହେବ୍) ପୋଲିଷ୍ ପହେରାଣ୍ଡାଲା
 ସାଦର କାନ ରେ ବନ୍ଦାନ
 ପହିଲେ ଜୋରୁସେ ମଉଜ ଉଡ଼ାୟା,
 ଦୁସରା ହୁଆ କୁଟ୍ଟି ।
 ମାଲା ଲେଡ଼ା - ଡିଲକ୍ ପହେରତା,
 ହାତମେଁ ଧରତା ଟୁଟ୍ଟି ।

ସାଦର କାନ

ଚୋପଦାର- ଆବେ ନାଲ, ତୁମ୍ ଅବତକ୍ କହଁ ଆ ?

ନାଲ- ଆଜ୍ଞା ! ଦୁର୍ଗାପୁର, ଭୁୟାଁମହଲା, ଗରବ ପୁରର ଗୋଟିଏ ବାରିକ ।
 କେଉଁ ପିଲାଠାରୁ ଜାଣି ବାଳ ପକେଇବାକୁ ଡାକରା ଆସିଲାଣିତ ପୁଣି
 କେତେବେଳେ ଦାଢ଼ି, ନଖ କାଟିବାକୁ ମୋ ଦାରିପାଖରେ
 ଲୋକମାନଙ୍କର ଭିଡ଼ । ସମସ୍ତଙ୍କୁ ସନ୍ତୁଷ୍ଟ କରିବାକୁ ପଡ଼ିବ ତ ? କରିବି
 କଣ ? ଏଇଥି ପାଇଁ ଡେରି ହୋଇଗଲା ନ-କିବଳୀ !

ଚୋପଦାର-୧ମ- (ଖୁଅଇ କରିବାର ଉପାଦାନ ଦେଖୁ ।)

ଆବେ ନାଲ, ଏ ସବ୍ କ୍ୟା ହେଁ ।

ନାଲ- (ତାଲୁଣୀ ଦେଖାଇ) ଏ ହେଉଛି ଆଗ ଦର୍ପଣ ।

(ପନିକି ଦେଖାଇ) ଏ ହେଉଛି ଖୁର ।

(ପିଠା ଖଡ଼ିକା ଦେଖାଇ) ଏ ହେଉଛି ନହୁରୁଣା ।

(ମୁଣ୍ଡି ଝାଡୁ ଦେଖାଇ) ଏ ହେଉଛି ବୁରୁଷ ।

ଚୋପଦାର-୨ମ - ଆବେ ଓଡ଼ିଶା ମୁଲକ୍ ଏତନା ଛୋଟା ମୁଲକ୍ ହେଁ, ତୁମାରା ଜମିଦାର
 ଏତନା ଛୋଟା ଆଦମା ହେଁ । ଏ ସବ୍ ନାପିତ ଲାୟା ମାର୍ଜୀ ସାହେବ୍
 କୋ କ୍ଷେର କରନାକା ଖୁସେ । କ୍ଷେର କରନା ମଡ଼କରୋ ।

ମାର୍ଜୀ ସାହେବ୍ - ଓଃ ଖୋବ୍ ଚିତର ପଡୁଲୋ ?

ଚୋପଦାର-୨ୟ- ଲବ୍ବେକ୍ -

ମାର୍ଜୀ ସାହେବ୍ - ଏ ବିଶାନ୍ ବଦ୍ଦୋ କରତା ହେଁ ।

ଚୋପଦାର-୨ୟ - ଆବେ, କ୍ଷେର କରନା ମଡ଼କରୋ, ଖାଡ଼ା କିଉଁ ହୋତା ।

ଭାଗ୍ୟାଓ ।

(ପ୍ରସ୍ଥାନ)

ମାର୍ଜୀ ସାହେବ୍- ଓଃ ଖୋବ୍ ଚିତର ପଡୁଲୋ ?

ଚୋପଦାର - ୨ୟ- ଲବ୍ବେକ୍

ମାର୍ଜୀ ସାହେବ୍ - ଖାନା ଫରରାସ୍ ତଲବ୍ କୁନ ।

ତୋପଦାର୍-୨ୟ- ଖାନା ଫରରାସ୍ ଚଲିଓ ଚଲିଓ ।

୭ ଖାନା ଫରରାସ୍ - (ଗାତ - ୧) ଓହୋ ମୁଝେ, କାହେ ବୋଲାୟୋ ନ-କିବ୍ଜା ?

ଓହୋ ମୁଝେ, କାହେ ବୋଲାୟୋ-ନ-କିବ୍ଜା ?

ଶୁଆଆ, ଚୟନ୍ ସେଁ - ଜୋରୁକୀ ଗୋଦି ମେଁ

ମେଁ ପଲଙ୍କ ମେଁ ।

(ଜନସେ) ଜୋରୁ ଉଠେଗା ମୁଝେ ଢୁଞ୍ଚେଗା,

ମେଁ ଛିପ୍ କର କର ଆୟାଜୀ !

(ସାହେବ୍ !) ମୁଝେ କାହେ ବୋଲାୟୋ - ନ - କିବ୍ଜା !

ତୋପଦାର୍ - ୨ୟ - ଆବେ, ଖାନା ଫରରାସ୍ , ତୁମ୍ କ୍ୟା କ୍ୟା ଖାନା ଲାୟା ?

ମାର୍ଜୀ ସାହେବ୍ କୋ ଚଖାଓ ।

ଖାନା ଫରରାସ୍ - (ଦୋହଁ) ବୋଲତା ହୁଁ

ଏକଶୋ ରୂପେୟା ଖରବ୍ କରକେ, ଖାନା କିୟା ତୟାର୍ ।

ଖାନା ଚିଖୋଜୀ, ହାମାର୍ - ଦେଖୋ କୈସା ତୋ ବାହାର ॥ (୧)

ହର କାତୋକି ମୁଶାଲା ସେଁ - ଅରଖ ନିକାଲ୍ କର,

ଖାନା କିୟା ଅରଖ ସେ - ପାମି ନେହଁ ଦିକର ॥ (୨)

କାବୁଲ କେ ମେଝାଲାଓ - ଔର ସୁନେକି ଉଷମ୍ ।

ଔରତ ଯବ୍ ଚିଖେଗା ତୋ - ଧୁଞ୍ଚେଗା ଖସମ୍ ॥ (୩)

ତାରିଫ୍ କ୍ୟା କରୋଙ୍ଗାମେ - ଇସ୍ ଖାନେକି ବୟାନ୍

ବୁଢ଼ା ଅଗର ଚିଖେଗା ତୋ - ବନ୍ ଯାଏଗା ଯଝାନ୍ ॥ (୪)

ଖାନା ଖାନେ ସେ ଚେହେରା - ବନ୍ ଯାଏଗା ମୋଁଟା ।

ନଫସ୍ ଖାଡ଼ା ହୋ ଯାଏଗା - ସଝା ହାତ୍ କେ ସୋଁଟା । (୫)

ଖାନେକି ଏ ତାସିର୍ ହେଁ - ହର ରୋଜ୍ ଯୋ ଖାବେ ।

ବିଲକୁଲ ମୋତ ଉସ୍ କେ - ନଗିଜ୍ ନେହଁ ଆବେ ॥ (୬)

ଜଙ୍ଗଲି କ୍ୟା ଯାନେଗା ବାବୁ ! - ଖାଝେ ଅମାନି ଭାତ୍ ।

ଖାନେ ବୈଠେ ଅଗର ତୋ - ରୁତତ ମେଁ ବାୟାହାତ୍ ॥ (୭)

ଓଡ଼ିୟା ହେଁ ଜାତ୍ ମୈଲା-ବଙ୍ଗାଲି ଭାତେ ଭାତ୍ ।

ଦୋନୋକା କରୋ ବରାବର-କୋଇ ନେଇଁ ହୋଗା ସାଆ । (୮)

ପୈତାନ୍ ତେହେଁ ମାର୍ଜୀ ସାହେବ୍-ଇସ୍ ଖାନେକି କଦର ।

ଖୋଲ ଦେଓଙ୍ଗି ସରପୋଷ୍-ମଗଜ ହୋ ଯାଏଗା ତର । (୯)

ଖାନା ବନାନା ମେରା ହେଁ-ଯୋ ଖାସ୍ ମେରା କାମ୍ ।

ଏସା ଜନମ୍ ଦେଓ ସାହେବ ଜୀ ! - ମେଁ ଖାଉଁ ସାଲ ତମାମ୍ ॥ (୧୦)

ପୃଷ୍ଠା-୩୮

ତୋପଦାର୍-୨ୟ- ଓହୋ ମାର୍ଜୀ ସାହେବ ! (୩୫ର) ଖାନା ଫର୍ରାସ୍ କୁଛ
ଜନାମ୍ ତାହାତା ହେ ।

ମାର୍ଜୀ ସାହେବ୍ - ଓଃ ଖୋବ୍ ଚିତର ପତୁଲୋ ?

ତୋପଦାର୍-୧ମ- ଲବ୍ବେକ୍ !

ମାର୍ଜୀସାହେବ - ତୟ ସୁଜାମରା ଯାଫର୍ ସରିଫ୍-ନମାୟଦ୍ ଜରା ଆବ୍-ତହବିଲ
ସୋଁ ଛଅସବ୍ ଅସ୍ବରଫି ଖାନା ଫର୍ରାସ୍ ବକ୍ଶିଷ୍ ଦେ ଦୋ ।

ତୋପଦାର୍-୧ମ- ଯାଓ ତୁମ୍ବୋ ପାଞ୍ଚଶୋ ରୂପାୟା ବକ୍ଶିଷ୍ ମିଲଗୟା,
ଲେ କେ ତଲାୟାଓ ।

ଖାନା ଫର୍ରାସ୍- ଏ ମାର୍ଜୀ ସାହେବ୍ ! ସଲାମ୍ ଲିଜିୟେ । ଜାନେ ଦିଜିୟେ ।
ଓଃ ଯାରୋଁ ବୈଠନେ ଝାଲୋଁ । ଯହାଁପର କ୍ୟା ହୋତା ହେ ?

ବୈଠନେଝାଲେ- ଯହାଁପର 'ହଟ୍‌ନାଗର' ମହାଦେବଙ୍କ ତାମସା ହୋତା ।

ଖାନା ଫର୍ରାସ୍-(ବନ୍ଦନା) କିଲାଶ ବାସାନି -ଭସ୍ତ୍ର ବିଭୂଷିତା
ଗିରିଜା 'ବଲ୍ଲଭ'-ଗରଳ ହାରା ॥ (୧)
ଜୟ ଜୟ କାଶୀ-ଶ୍ଵଶାନ ବାସା ।
ଅଧମ ଉତ୍ତାରଣ-ଚନ୍ଦ୍ର ବିହାରୀ ॥ (୨)
'ବଲ୍ଲଭ' ଜରେଧ୍ୟାନ-ତୁ ନିଶି ଦିନେ ।
ଜୟ 'ହଟ୍‌ନାଗର' -ନାମ ତୁମ୍ବାରୀ ॥ (୩)
ବମ୍ ଭୋଲା-ଭାଇ-ବମ୍‌ଭୋଲା ।
ବମ୍ ଭୋଲା-ଭାଇ-ବମ୍‌ଭୋଲା" (୪) ପ୍ରସ୍ଥାନ ।

ମାର୍ଜୀସାହେବ୍- ଓଃ ଖୋବ୍ ଚିତର ପତୁଲୋ ?

ତୋପଦାର୍-୨ୟ- ଲବ୍ବେକ୍ !

ମାର୍ଜୀସାହେବ୍ - ପାନ ବାଲିକି ଜମା ଦେ !

ତୋପଦାର୍-୨ୟ- ପାନ ବାଲି ବଲ୍ ତଲିଓ ।

'ଓ ପାନବାଲି-(ଗାତ-୧) ପାନ ନେବ ଗୋ ପାନ । (୨୫ର)

- କିଏ ତାଜେ, କିଏ ତାଜେରେ

ପାନ ବାଲି ବୋଲି ତାଜେ । (ଘୋଷା)

ଆସିଛି ମୁଁ ପାନବାଲି,

ଦେବି ଝଗା ପାନ ବୋଲି,

ମୋ ପାନ ଖାଇଲେ ଯିବ ରସିରେ । (୧)

ପାନ ବାଲି ବୋଲି ।

ସାଦା ପାନ, ଜର୍ଦୀ ପାନ,

ଗିଲା ପାନ, ଗୁଞ୍ଜି ପାନ,

ବରାତ କରିଲେ ମୁହଁ ଦେବିରେ । (୨)

ପୃଷ୍ଠା-୩୯

ପାନ ବାଲି ବୋଲି ।

କହୁରା ଲବଙ୍ଗ ଦେଇ,

ଭାଙ୍ଗିଛି ମୁଁ ମନ ଦେଇ,

ମାରିଜା ବସିଛି ଚାହିଁ ଖୁସିରେ । (୩)

ପାନ ବାଲି ବୋଲି ।

ମୋ' ହାତରୁ ଖାଇ ପାନ,

ଖୁସି ହେବ ତାଙ୍କ ମନ,

ଇନାମ ମିଳିବ ନିଶ୍ଚେ ମୋତେ ରେ । (୪)

ପାନ ବାଲି ବୋଲି

ତୋପଦାର୍-୨ୟ- ପାନ ବାଲି ! ଏତ୍ନି ତେର କୁପ୍ । ମାର୍ଜା ସାହେବ୍ ଖାନା ଖାନେଜି
ବାବ୍ ପାନ ନେଇଁ ଖାୟା । ମସଲେ ଦାର ପାନ ମାର୍ଜା ସାହେବ୍ କୋ
ଦେ ଦୋ । ବହୋତ୍ ଇନାମ ମିଲେଗା ।

ପାନ ବାଲି- ଦଉଡି ବାବୁ ! ପାନର କଣ କଣ ମସଲା ଦେବି , କହିଲେ
ସଂଗେ ସଂଗେ ଭାଗି ଦେବି । ମାର୍ଜାସାହେବ୍ ଖୁସି ହୋଇଯିବେ ।
ଆଉ ବକ୍ଷିଷ୍ ମଧ୍ୟ ମିଳିଯିବ ।

ତୋପଦାର୍-୨ୟ- ଓହୋ ମାର୍ଜା ସାହେବ୍ ! (୩ଥର) ପାନ ବାଲି କୁଛ ବକ୍ଷିଷ୍
ଚାହାତା ହେ ?

ମାର୍ଜାସାହେବ୍- ଓଃ ଖୋବ୍ ଚିତର ପତୁଲୋ ?

ତୋପଦାର୍-୧ମ- ଲବେକ୍ !

ମାର୍ଜାସାହେବ୍- ତୟ ମୁନାମରା ଯାଫ୍ତ୍ ସରିଫ୍ ନମାୟଦ-ରରା-ଆଦ୍ ତହବିଲ
ସୌ ତୟ ଅସ୍ବର୍ଫି ପାନ ବାଲିଜି ବକ୍ଷିଷ୍ ଦେ ଦୋ ।

ତୋପଦାର୍-୧ମ- ତୁମଜୋ ଦଶ ରୁପାୟା ବକ୍ଷିଷ୍ ମାର୍ଜା ସାହେବ୍ ଦେ ଦିୟା ।
ଲେ ଜେ ଚଲିଯାଉ । (ପ୍ରସ୍ଥାନ)

ମାର୍ଜାସାହେବ୍- ଓଃ ଖୋବ୍ ଚିତର ପତୁଲୋ ?

ତୋପଦାର୍-୨ୟ- ଲବେକ୍ !

ମାର୍ଜାସାହେବ୍- ହୁକୁ ବରଦାର୍ ତଲବ କୁନ ।

ତୋପଦାର୍- ୨ୟ- ହୁକୁ ବରଦାର୍ ଚଲିଓ ଚଲିଓ ।

୧୮ ହୁକୁ ବରଦାର୍-(ହାତରେ ହୁକୁ ଓ ଚିଲମ୍ ସହ ପ୍ରବେଶ)

(ଗୀତା-୧) କାହେଜୀ, ବୋଲାତେ ହୋ ମୁଝେ,

ବୋଲାତେ ହୋ ମୁଝେ, ଅବ୍ କହୁ ନେହିଁ ସୁଝେ ।

ବରଷଭର ନୌ-କରା ବଜାୟା-

ତଲବ୍ କୁଛ ନେହିଁ ସୁଝେ ।

କାହେଜୀ, ବୋଲାତେ ହୋ ମୁଝେ ।

ଚୋପନ୍‌-୨ୟ-

ଅବତକ୍ ତୁମ୍ଭ କହାଁ ଥା ? ମାର୍ଜା ସାହେବ୍ ଆକେ ବେଠା
ଅଭିତକ୍ ତମାଣୁ ପିଆ ନେହିଁ । ଇସ୍‌ଲିୟେ ମାର୍ଜା ସାହେବ୍ ଗୁସ୍‌ସା
ହୋତେ ହେଁ । ତୁମ୍ଭ ହୁକୁଲୋ ଚୋଟଦିୟା । କିସେ ତମାଣୁ
ପିୟେଙ୍ଗେ ?

ହୁକୁ ବରଦାର୍- (କଥା)

ଓହୋ ମାର୍ଜା ସାହେବ ! (୩୫ର)

ଆପ୍‌କି ପିନେକି ହୁକୁ, (୨୫ର), ରାନି ତଲାଓ ମୁକାମ୍ ପର ଭୁଲ୍‌କେ
ଛୋଡକର ଚଲାୟା । ଆକେ ଇସ୍‌କଗେ ପହୁଆ, (୨୫ର) ମେଁ ଦିଲ୍‌ମେଁ
ୟାଦ୍ କିୟା । ଇସ୍‌କଗେ ସେ ଝପଟ୍ ଯାକେ ଉସ୍‌କଗେ ପହୁଆ ଦେଖା
ଯୋ ମାର୍ଜା ସାହେବ୍ କା ହୁକୁ ଯେସିକି ତେସି ରଖାହୁଆ ହେଁ । ସମୁଚା
ଉଠାଲିୟା ହାତ୍ ମେଁ । (୨୫ର) କୋଇ ନେହିଁ ସାଥ୍ ମେଁ ଖିର ଅନ୍ଦେଶା
କିୟା ଦିଲ୍‌ମେଁ । ମେରା ମାର୍ଜା ଗୁଲ୍‌କାର୍ ଜରୁର ହୁକୁ ତଲବ୍ କରତେ
ହୋଙ୍ଗେ ଖିର ମୁଜ୍‌ପର୍ ଗୁସ୍‌ସା ହୋତେ ରହଙ୍ଗେ ।

ଇସ୍ ଝାସେ, (୨ ୫ର) ଦିଲ୍ ମେଁ ବହସତ୍ ହୋନେ ଲଗା, ଅନ୍‌ଗଲ୍
ହୋନେ ଲଗା ଖିର ହାତ୍ ପାଉଁ ଥର ଥରାନେ ଲଗା । ଉହିଁପର,
ଉହିଁପର ହୁକୁ ହାତ୍ ସୋଁ ଗିରକେ ଜମିନପର ପଡକେ ଚକନା ବୋର
ହୋ ଗୟା । ଯେ ଦେଖକର ମୁଣ୍ଡେ ବଡ଼ା ଅବଶୋଷ ଆୟା । ସିଧା ଗୟା
ପୁରୁଣା ବଜାର ନନ୍ଦୀ ଗୋଦାମ୍ । ଝାହାଁ ସେ ଦୋଶହ ରୂପାୟା ପିଠ
କର ନୟା ହୁକୁ ଖରିଦ୍ କର ମାର୍ଜା ସାହେବ୍ ପାଶ୍ ଆୟା ହୁଁ । ନୟା
ତିଲମ୍ ରହା ହାତ୍ ମେଁ । କୋଇ ନେଇ ସାଥ୍ ମେଁ, ଅନ୍ଦେଶା କିୟା ଦିଲ୍
ମେଁ । ଇସ୍‌ଝାସେ, ଇସ୍‌ଝାସେ, ମାର୍ଜା ସାହେବ୍ ଜବ୍ ସୁନେଙ୍ଗେ ତୋ
ଦିଲ୍‌ମେଁ ବହୋତ୍ ଅବଶୋଷ କରେଙ୍ଗେ । ଇସ୍‌ଝାସେ ରାନିତଲାଓ
ସେ ପାନି ଭରକର ଖିର ଇନ୍ଦାରବନ୍ଦ ମସ୍‌କେଁଭର ଜେରା ସେ
ଆତାହୁଁ । ଦିଲ୍‌ମେଁ ଖେୟାଲ୍ କରତା ହୁଁ । ଦେଖା ଯୋ ସେଖିକା
ସୟଦ୍‌କେ ବନେଇ ଚଲୋ ଆତେ ହେଁ । ଲମ୍ବେ ଲମ୍ବେ ଅଏଲ ଦାଡ଼ା
ବଡ଼େ ହେଁ । ଗୋବର୍ କି ଗୁଡାଣୁ, ଇଲତ୍ କି ଅଙ୍ଗାରେ, ଇସ୍‌କଗେ
ହୁକୁ କିୟା ତାଜା । ଗୋବର୍ କି ଗୁଡାଣୁ କେ ଧୁଆଁ ଆତା ହେଁ । ସେଖିକାକା
ମଗଲ୍ ମାତାଲ ହୋତା ହେଁ । ମେଁନେ ଦୂରସେ ଦେଖକର ଫୁକାରା ।

ଓହୋ ଶେଖିକା ! (୩୫ର) ଗାଜୀ ମରଦ୍ ସଲାମତ୍ ମେରା ।
ମେରିବାତ୍ ସୁନକର ଚୁଲ୍ ବିଶ୍ କହିନେ ଲଗା । ମାରେ ଗୋଷାସେ ।
(୨୫ର) ଦେ ହାତ୍ ହିନ୍ ହିଲାନେ ଲଗା । କିସେ ଯେସ୍‌କେ ତେସେ
ଟବୁ । ଫିର୍ ସେଖିକାକେ ନଗାଜ କାକେ । ସେଖିକାକୋ ଅରଜ କିୟା ।
ଓହୋ ଶେଖିକା ! (୩୫ର) ହମାରା ମାର୍ଜେକି ହୁକୁ ରାହାମେଁ ପଡକର
ତୁଟଗୟା । ହମାରା ମାର୍ଜା ସାହେବ୍ ହୁକୁ ପିନେକୁ ନା-ପାକର । ମୁଜ୍‌ପର୍

ବତା ଗୋସ୍ତା ହୋତେ ରହେଙ୍ଗେ । ହମାରା ମାର୍ଜାକୋ ଏକତମ୍
ହୁକୁ ପିନେ ଦିଜିୟେ ଖିର ବନ୍ଦେକି କସୁର ମାଫ୍ କିଜିୟେ ।

(ଆପ୍ ଏ ହୁକୁକା କୁଛ୍ ତାରିଫ୍ ଶୁନିୟେ)

(କବିତ୍-ଗୀତ-୨)-

ହୁକୁ ଯୋ ହୁକୁ ହମାରା ।

ଚିଲମ୍ ଯୋ ଫୁଲ୍ ଧତୁରା ।

ନାଇତା ଯୋ କ୍ରିଷ୍ଟକା ବଂଶୀ

ପାନ୍ତି ହୈ ଗଙ୍ଗା ଯମୁନା ।

ହୁକୁ ପିତାହୁଁ ମୁଖେ

ଦିଲ୍ ସେ ନିକଲ ତା-ହୈ ଧୁଆଁ ।

ଏ ଭରମ୍, ଏ ଭରମ୍, ହୁକ୍ -କେ-କା ।

ତୋପଦାର୍-୨ୟ- ଏ ତୋ ହୁକୁ କାତାରିଫ୍ ଗୟା । ଅଭି ତମାଖୁକା ତାରିଫ୍ ବୋଲ ?

ହୁକୁ ବର୍ଦ୍ଦାର୍- କହତେଁ ହୈ, ଶୁନୋ ।

(ଗୀତ-୩)- ହିନ୍ଦୁସ୍ଥାନ ସେ ବଲେ ତମାଖୁ

ରହେ ବଙ୍ଗାଲ ଛାୟା ।

ଜିସ୍ତକା ପିତା ମୈ କପତା ନହୁଁ

ସୋଭି ତମାଖୁ ଖାୟା । (୧)

ତମାଖୁ ଐସା ମୋହନ ହୈ ଯା

ଚିକନ୍ ବାକନ୍ କି ମାତ୍ ।

ଲାଖ୍ ରୂପାୟାକା ଆଦମା ହୋକେ

ସୋଭି ଫେ-ଲାଏ ହାତ୍ ॥ (୨)

ମାର୍ଜାସାହେବ୍ - ଓଃ, ଖୋବ୍ ଚିତର ପତୁଲୋ ?

ତୋପଦାର୍-୧ମ- ଲବେକ୍ !

ମାର୍ଜା ସାହେବ୍- (ଗାଳି) ବଦ୍ ମାସ୍ ଆଫଜିନ୍ଦା, ମିଜାସ୍ ହୋ ଗୟା ବିଗିତା ।

ମତୁଆଲ ହୋକେ ଫିରତା, ଯାରୋଁ ହୁକୁକୋ ତୋତା ।

ଦିଲୋମୈ ନେହିଁ ଦୟସତ୍, ବାତୋମୈ ନେହିଁ ହଏସତ୍ ।

ନିକାଲ୍ ଇସ୍ ଏ ବଦ୍ ମାସ କୋ, ବକସିସ୍ କୁତା କୋରତା ।

ତୋପଦାର୍-୧ମ- ମାର୍ଜାସାହେବ୍, ହୁକୁପିନେକି ଲିୟେ ଗୁସ୍ତା ହୋ ଗିୟା,

ଯାଓ ତଲାଯାଓ ।

ହୁକୁ ବର୍ଦ୍ଦାର୍- ତମାଖୁ ପିଲାଦିୟା । ମାର୍ଜାସାହେବ୍ ଗୁସ୍ତା ହୋନେକି ଖୁସ୍ତେ

ଇନାମ୍ ଉନାମ୍ କୁଛ୍ ଦେତା ନେଇଁ । ମେହେରବାନ କରିୟେ ।

ତୋପଦାର୍-୧ମ- ଓହୋ ମାର୍ଜାସାହେବ୍ ! (୩ୟର) ହୁକୁ ବର୍ଦ୍ଦାର୍ ଥୋଡା

ଇନାମ୍ ମାଗତା ହୈ ।

ମାର୍ଜାସାହେବ୍- ତମ ମୁକାମରା ଯାଏଁ ପରିତ୍ର ନମାୟତ୍-ଭରା-ଆବ୍-ତହବିଲ
ସାଁ ବିଶ୍ ଅସରଫି ହୁକୁ ବରଦାର୍ ଜନାମ୍ ଦେ ଦୋ ।

ତୋପଦାର୍-୧ମ- ତୁମକୋ ବିଶ୍ ରୁପିୟା ଦରମା ମିଳଗୟା, ଭାଗୋ ।

ହୁକୁ ବରଦାର୍- ହମାରା ଏତନି ରୁପେୟା କ୍ୟା ହୋଗା ? ତାର୍‌ରେଲ୍ ଗାଞ୍ଜା
ପିନେକା ନେଇଁ ହୋଗା ।

ତୋପଦାର୍-୨ୟ- କ୍ୟା ତୁମ୍ ଏତନା ଗାଞ୍ଜା ପିତା ହେ । ମାର୍ଜାକା ଯେତନା ନୌକର,
ତାକର ହେ, କୋଇ ଅଫିମ୍ ଖାତା, କୋଇ ଗୁଲି ଖାତା, କୋଇ ଦାରୁ
ପିତା ଔର କୋଇ ଗାଞ୍ଜା ପିତା । ଏ ସବ୍ କ୍ୟା ହେ ।

ହୁକୁ ବରଦାର୍- ଆପ୍ ଗାଞ୍ଜାକା ବାତ୍ କୁଛ୍ ଜାନତା ହେ ?

ତୋପଦାର୍-୨ୟ- ଗାଞ୍ଜାକା ବାତ୍ କ୍ୟା ? ବୋଲୋ ।

ହୁକୁ ବରଦାର୍- ଅଭି କହତେଁ ହେଁ, ଶୁନିୟେ ।

(ଗୀତ-୪) ଗାଞ୍ଜାର ଗୁନ୍ ଜାନ୍ନା ବାବୁ !

ବୋଲ ଗାଞ୍ଜା ଖୋର ।

ଏକ ଚିଲମ୍ ହୟନା ବାବୁ !

ବୋ ଚିଲମ୍ ଶରିର ତାଜା

ଡିନ୍ ଚିଲମ୍ ମଦନ ମୋହନ

ତାର ଚିଲମ୍ ନରେଶ୍ୱର । (ପ୍ରସ୍ଥାନ)

ମାର୍ଜା ସାହେବ୍ - ଓଃ, ଖୋବ୍ ଚିତର ପଡୁଲୋ ?

ତୋପଦାର୍ -୨ୟ- ଲବେକ୍ !

ମାର୍ଜା ସାହେବ୍ - ଦଫ୍ତରାନ ତଲବ୍ କୁନ ।

ତୋପଦାର୍-୨ୟ ଦଫ୍ତରାନ୍ ତଲିଓ ତଲିଓ ।

! ଓଃ ଦଫ୍ତରାନ୍-(ଗୀତ-୧) (ଗୀତ ଗାଇ ମଜଲିସରେ ପ୍ରବେଶ)(ସଂଗରେ ଧର୍ମ୍ ପୁସ୍ତକ)

ଅବଶୋଷ ବିଲ ମୈ ଭାରି

ଭାଏରାନ ଦଫ୍ତର ମେରା ।

ଦଫ୍ତର କୋ ମୈନେ ଛୋଡକେ

ବାବୁ ! ଗୟା ଆ-ବସେରା ॥ (୧)

ବସେରା କି ଫାହେସା କୁ

କ୍ୟା ଲଜତ୍-କ୍ୟା-ପ୍ୟାରା ।

ମୈନେ ଛୋଡ୍ କର କେ ଭାଗା

ଇସକଗେ ମୁଲାକିତ୍ ମେରା ॥

(ତୋପଦାର୍-୨ୟ- ଆବେ, ତୁମ୍ ଅବତକ୍ କହାଁ ଆ ? ହମାରା ମାର୍ଜା ସାହେବ୍ କାରାଲ୍

ଔର କିତାବ୍ ପଢକେନେ ଲିୟେ ବତା ହରକତ୍ ହୋତା ହେ ।

ଦଫ୍ତରାନ-(କଥା) ହମ୍‌ତୋ ଆତେ ଆତେ ରାସ୍ତା ଭୁଲକେ ବସେରା ଚଲାଗୟା ।

ପୃଷ୍ଠା-୪୩

ଇସ୍ବଜେ ଆଦିମିକା ବଡ଼ା ବାଡ଼ । ହମ୍ ବହୁତ୍ ଫାହେସ୍ ଲୋଗୋକେ
ସାଥ୍ ଫସ୍ବଗୟା । ପିଛେ ଖ୍ୟାଲ ହୁଆକି ମାର୍ଜା ସାହେବ୍ କୋରାନ୍ ଓଁର
ଜିତାବ୍ ପଡ଼ନେକେ ଲିୟେ ହରଜତ୍ ହୋତେ ରହେଜେ । ତବ୍ ମୈନେ
ଫାହେସା ଲୋଗ ସବ୍ ଛୋଡ଼କେ ଛିପ୍ବକେ ଛିପ୍ବକେ ତୁରନ୍ତ ଚଲଆୟା ।
ଆଜେ ଇସ୍ବଜଗା ପର ଆପ୍ବକା ମୁଲାକତ୍ ହୁଆ ।

ଚୋପ୍ବଦାର୍-୨ୟ- ତୁମ୍ ଜ୍ୟା ଜ୍ୟା ଜିତାବ୍ ଲାୟା ? ସବ୍ ମାର୍ଜାସାହେବ୍ କୋ ଦେ ଦୋ ।
ଦଫ୍ତରାନ୍ - (ଗାତ-୨) ଦଫ୍ତରଖାନା ଦିଲ୍ ଚମକାନା ।

ବଡ଼େ ହୁସିୟାର୍ କାମ୍ ।
କାଜା, ମୁଲାନା, ମୁଫ୍ତି ପାଞ୍ଜିଲ
ହୋ ଯାଏ ଗୁନ୍ବନାମ୍
ଦଫ୍ତର୍ କରନା କାମ୍ ମେରା
ଆପ୍ବନା ଦିଲ୍ ସମ୍ବେ କେ ।
ଏଁସା ଇଲମ୍ ହୈ ହମାରା

କାୟଦା କାନୁନ୍ ହୋକେ ।
(ମାର୍ଜା ସାହେବଙ୍କୁ ଗୋଟି ଗୋଟି କରି ଜିତାବ୍ ଓଁର କୋରାନ ରୁଡ଼ିକ ଦେଲା)

ହିଦାୟା - ଏକ ଜିଲତ୍ ଲିଜିୟେ ।
ବିଦାୟା - ଏକ ଜିଲତ୍ ଲିଜିୟେ ।
ସରେଫ କାୟା - ଏକ ଜିଲତ୍ ଲିଜିୟେ ।
ସରେ ଆକାୟେଜ- ଏକ ଜିଲତ୍ ଲିଜିୟେ ।
ସରେ ମୁଲ୍ଲା - ଏକ ଜିଲତ୍ ଲିଜିୟେ ।
ହିଦାୟ ତୁନ୍ - ଏକ ଜିଲତ୍ ଲିଜିୟେ ।
ସେବିଦା - ଏକ ଜିଲତ୍ ଲିଜିୟେ ।
କେ ହୋରି - ଏକ ଜିଲତ୍ ଲିଜିୟେ ।
ଏତ୍ନି ଜିତାବ୍ ଓଁର କୋରାନ ହିସାବ ଲିଜିୟେ ।

ଚୋପ୍ବଦାର୍-୨ୟ- ଜିତାବ୍ ଓଁର କୋରାନ୍ ମବ୍ ଦେ ଦିୟା । ଅଭିଚଲେଯାଓ ।
ଦଫ୍ତରାନ୍- ଆରେ, ହମ୍ବକୋ ବକ୍ସିସ୍ କୁଛ ମିଲା ନେଇଁ । ଏଁସେ କୈସେ
ଚଲା ଯାଏଗା, ମାର୍ଜା ସାହେବ୍ କୋ ପୁଛୋ ।

ଚୋପ୍ବଦାର୍-୨ୟ- ଓହୋ ମାର୍ଜା ସାହେବ୍ ? (୩ଥର) ଦଫ୍ତରାନ୍ କୁଛ୍ ବକ୍ସିସ୍
ମାଁଗ ତା ହୈ ।

ମାର୍ଜା ସାହେବ୍- ଓଃ ଖୋବ୍ ବିତର ପତୁଲୋ ?

ଚୋପ୍ବଦାର୍-୧ମ- ଲବ୍ବେକ୍ !

ମାର୍ଜାସାହେବ୍- ତୟ, ମୁକାମରା ଯାଫର୍ ସରିଫ୍ ନମାୟଦ୍-ଇରା-ଆବ୍-ତହବିଲ
ସୌ ବୟ ଅସ୍ବରଫ୍ ଦଫ୍ତରାନ୍ କୋ ଇନାମ୍ ଦେ ଦୋ ।

ଚୋପଦାର୍-୧ମ- ଯାଉ, ତୁମ୍ଭେ ଦଶ ରୂପାୟା ବକ୍ସିସ୍ ମିଳା ।

ଦସ୍ତରାନ୍- ତୋବା, ତୋବା, ଭଟ୍ଟନା ରୂପାୟା କ୍ୟା ହୋଗା । ଦଶ ରୂପାୟା ମେଁ
ଏକ ରୋଜ୍ଜା ଖେକୁରୁ ଉସ୍ ଖାନେକା ନହିଁ ହୋଗା ।

ଚୋପଦାର୍-୧ମ- ବକ୍ ବକ୍ ମତ୍ କରୋ । ଜଳାଦି ଭାଗ ଯାଉ । (ପ୍ରସ୍ଥାନ)
(ହଠାତ୍ ନାନକସାଇ ମାନଙ୍କର ମଜ୍ଜିସରେ ପ୍ରବେଶ)

୧୦ ନାନକ୍ ଗୁରୁ- ଜୟ - ଜୟ ଭବାନୀ - ବରଦାନୀ ।

ମେଁ ଜଳ୍ୟାଣ କରୋଁ ଇସ୍ ହାଜିମ୍ ପର ।

ମରଦ୍ ସଖାଡ୍ଡତ୍-ଆଲ୍ଲା ହିମାୟତ୍,

ଅବ୍ଦୁଲ୍ ହିସ୍ ମତ୍ ଗୁମସ୍ତ

ଗସେନ୍ଦ୍ ଅପନ୍ ତୁଝି ଅକଲ୍ ।

ଯା ଗୁରୁ ଜଳ୍ୟାଣ କରୋ, ଏ ରିସିସ୍ ମରଦ୍ ।

ବାହାଦୁର ଦୁରକା ଦରଦଞ୍ଜା ପର ହତିଚୁଲୋ ମଦତ୍ ହେ ଗୁରୁ ଯାୟା (୧)

ଭାଇ ! କ୍ୟା ଖୁବ୍ ସୁରଥ୍ ହେ, ମାଜ୍ଜା ଯୋଗନ୍ ପର ସିରପର
କଲଣା ଖୁବ୍ ବିରାଜେ ସୋହେ ପଗତି ବାନ୍ଧକର । (୨)

ଭାଇ ! କ୍ୟା ଖୁବ୍ ମଞ୍ଜି ହେ, ମତଲବ୍ ଖିର କମାନି ଅଦୁର ।

ଯୋ ମାଙ୍ଗେଗା ଦେନେ ହୋଗା ଖିର ସୁ ସୁରଞ୍ଜ ମରୁ ।

ଅତିର କମାନି ଅବ୍ (କମାନି ମାଜେନି ହୋଗା ଖିର ସୁନ୍ଦର ହସ୍ତ । (୩)

ଭାଇ ! ସଖାଉତି ମେଁ ଦେଖା ଯୋ, ଏକ ହାତି ଯୋ ମତାଇ ଯୋ

ବୋର-ଆଡ୍ଡେ, ମକସଦ୍ ପାଡ୍ଡେ ନେହିଁ । ଫିର ଜାତା କୋଇ । (୪)

ବତା, ସୁନ୍ ତୋ ମେରା ଅରଜ, ଏହି ହୋତୁ ବାତା କରନ୍

ମୋତେ ମଫ୍ ସୁଲ୍ ସୁତ-ସାଇଁ ଦୁହାଁ କରେ ହରଦମ୍ । (୫)

ବତା ଭନକୁ ଏକ ତରୁ ଦେନା । ତତନେକୁ ଏକ ଘୋଡ଼ା ।

ସାଲ ବୋ ସାଲ ନେହିଁ ମାଗୋ ତୁଜକୁ ।

ଏ ସବ୍ ତିକଡ୍ଡାତା ବହୋତ୍ ବହୋତ୍ ମୁଲକ୍ ମେଁ ତେରା ଏହି

ରହେଗା ନାମ । ମେଁ ସେଲାନି ଦୁଆ କରୋଙ୍ଗା ସାଇଁ କର୍ଣ୍ଣେ ବାଇମ୍ । (୬)

ଘରମେଁ ତେରା ଲତକା ହୁଏ । ହୁଏ ସିକନ୍ଦର ସାନି । ମୁଲକ ତେରେ

ବରବତ୍ ରହେ, ନାନକରା ଏ ବାନି । (୭)

ବେଗମ୍ ରହେ ଜଳିଆଁ - ଖାଉଁ ପିଉଁ ସବରସେ ନାନ୍

- ଖାଉଁ ଖୁଲାଉଁ ଦୁନିୟାମେଁ ସବ୍ ଏହି ରହେଗା ନାମ । (୮)

ଅସଲ ମତଲବ୍ ଖିର ହାମାରା ଅବତବ୍ ରହେ କିଲ୍ଲି ମୋଁ ।

ସାଦି କରକେ ଛୋତକର ଆୟା ଖିର ଫିରତା ହେ କନ୍ ମୋ । (୯)

ବାବା, ଖାତିର ମେଁ ମରଗୟା ଯୋ ସାଇଁ କୋ ହୋ ମାଲୁମ୍ ।

ଉସକା ଦେଖା ନେହିଁ ପାୟା ହେ ଫିରତା ହେ ମରାଲୁନ୍ । (୧୦)

ଖୋଦା ! ତୁଜକୋ ସଲାମତ୍ ରଖେ । ଏକ ଫାହେସ୍ ପାଉଁ, ହାତ,

ଗାଲ୍, କବରଦସ୍ତ ହୋଗା ଖିର ସିଫତ୍ କ୍ୟା କହେନା । (୧୧)

ପୃଷ୍ଠା-୪୫

ଜନ୍ମଦିନ ଚିହ୍ନ ଉପକ୍ରମଣା । ନାମ ତେରା କର ପୁଛେ । ଖାଉଁ, ଦିଅଁ,
ସେଉଁ ସାଥ । ଉପକା ସବୁ ଦୁଃଖ । (୧୨)

ବତା, ଏତନା ଦୁଇସେ ହୋଗା । ଜାନ୍ତା ହୁଁ ମେଁ ଖୁବ୍ ତେରା ହାତ
ମେଁ ହୋଏଗା ସାରି ମେରା ଲାଏକ୍ ବୈକୁବା । (୧୩)

ଯେତେବେଳେ । ବିବି ଉପମେ ଦିଲ୍ ନେହିଁ । ରୁଚେ କିସପର ଔର
ଏକ ସୁରତ୍ କି ଛୋକରୀ ବଡ଼ି ହେ ଉନ୍ ପର । (୧୪)

ଆଛେ ଜାନୋ, ଖୁବ୍ କରକେ ଏ ସୋଖନ୍ କୋ ମେରା । ଦୁଆରି
ଉଲଟା ପାକେ ଜବ୍ ତୋ ହୋ ଯାଏଗା କୁଛ୍ ତେରା । (୧୫)

ଜରୋରି ମେରା ଖବର କରଲେ । ମେଁ ହୁଁ ଛତ୍ରାସାଇଁ । ତେରେ ଘରମେଁ
ଦୌରତ ଜ୍ୟାଦା ହୋଏଗାରେ ଭାଲ ! (୧୬)

(ନାନକ୍ ଗୁରୁ ଓ ନାନକ୍ ସାର ନାନକ୍ ମିଳିତ କଣ୍ଠ)

୧୭) ନାନକ୍ ସାର (ଗୀତ) - ବାଜେ ଡିଙ୍ଗର ବାଜେ ରାମ ।

ଆଛାଜୀ, ଭଣ୍ଡାରୀ ରାମ୍ ॥

ନାନକ୍ ଗୁରୁ - ସୁରତ୍ ବଂଶୋକ ରାଜା ଦଶରଥ, ବାସ୍ ଅଯୋଧ୍ୟା ଧାମ୍ ।
ଯିସକା ବେଟା ଭରତ ଶତ୍ରୁଘ୍ନ ଔର ଲକ୍ଷମନ୍ ରାମ୍ ॥ (୧)

ନାନକ୍ ସାର - ବାଜେ ଡିଙ୍ଗର ବାଜେ ରାମ୍ ।

ଏକ ପୈସା ଦେନା ବାବୁ ! ଖୁବ୍ ବାଡ଼ ନେହିଁ ବୋଲ୍ନା ରାମ୍ ॥

ନାନକ୍ ଗୁରୁ - ସୁମିଶ୍ରସେ ଲକ୍ଷମନ୍, ଶତ୍ରୁଘ୍ନ-କୌଶଲ୍ୟା ସେ ରାମ୍ ।

କୈକେୟୀ ସେ ଭରତ, ପୈଦାଗର ଏକ ସମାନ୍ ॥ (୨)

ନାନକ୍ ସାର - ବାଜେ ଡିଙ୍ଗର ବାଜେ ରାମ୍ ।

ବାଲ୍ ବତା ସବ୍ ଆନନ୍ଦ ରହେଗା-ଆଛାଜୀ ଭଣ୍ଡାରୀ ରାମ୍ ।

ନାନକ୍ ଗୁରୁ - ଯୋର ବିସିନବେ ବିଶ୍ୱାମିତ୍ରକୋ -ୟାର୍ ରଖୋ ରଘୁବାର୍ ।

ତାରକା ସୁବାହୁ ରାକ୍ଷାସ୍ ମାରକେ-ପାର୍ ହୁଏ ଗଙ୍ଗାନାର୍ । (୩)

ନାନକ୍ ସାର - ବାଜେ ଡିଙ୍ଗର ବାଜେ ରାମ୍ ।

ଏକ ମୁଠି ଦେନା ବାବୁ ! ଆଛାଜୀ ଭଣ୍ଡାରୀ ରାମ୍ ।

ନାନକ୍ ଗୁରୁ - ମିଥୁରା ନଗର ଯାକେ ପହଞ୍ଚା, ରାମ ଲକ୍ଷଣ ଭାଲ୍ ।

ଅନ୍ତପୁରମେଁ ଜାନକୀ ସୁନ୍ଦରୀ, ସୁନାବାଡ଼ ସେ ଏହି ॥ (୪)

ନାନକ୍ ସାର - ବାଜେ ଡିଙ୍ଗର ବାଜେ ରାମ୍ ।

ବହୁ ବୁରମେଁ ଆୟା ବାବୁ ! ଆଛାଜୀ ଭଣ୍ଡାରୀ ରାମ୍ ॥

ନାନକ୍ ଗୁରୁ - ଦାସୀ ସବୁମେଁ ଉପର ଯାକେ, ଦେଖାଯବ୍ ଦୋନୋ ଏକା ।

ମନୋହର କାନ୍ତି ଦେଖକର ଶାନ୍ତି, ଆପନା ଦିଲ୍ ଏକା ॥ (୫)

ନାନକ୍ ସାଇ - ବାଜେ ଡିଙ୍ଗର ବାଜେ ରାମ୍ ।
 ଗୋରୁ ବାଛଡ଼ା ଭାଲ ରହେଗା - ଆଛାଜି ଭଣ୍ଡାରୀ ରାମ୍ ॥
 ନାନକ୍ ଗୁରୁ - ବିଶ୍ୱାମିତ୍ରୋକା ହୁକୁମ୍ ଲେକର - ଯା-ନେ-ଦୋନୋ ଭାର ।
 ନିର୍ଭୟ ହୋକେ ପିନାକି ଭାଙ୍ଗେ-ଦେଖକର ମୋହ ଯାଇ ॥ (୬)
 ନାନକ୍ ସାଇ - ବାଜେ ଡିଙ୍ଗର ବାଜେ ରାମ୍ ।
 ପକିର ସିକୁମି ଭରଗିୟା - ଆଛାଜି ଭଣ୍ଡାରୀ ରାମ୍ ॥
 ନାନକ୍ ଗୁରୁ - ଐସା ଦେଖକର ମିଥୁଳା ରାଜା, ଦିକ୍ ସେଁ ଖୁସ୍ ହୁଆ ।
 ସକଳମୁନି ଦୋନୋ ଭାଇକୋ - ବହୋଡ଼ ତାରିଦ୍ କିୟା ॥ (୭)
 ନାନକ୍ ସାଇ - ବାଜେ ଡିଙ୍ଗର ବାଜେ ରାମ୍ ।
 ମୁଠି ଭରକେ ଦେନା ବାହୁ ! ଆଛାଜୀ ଭଣ୍ଡାରୀ ରାମ୍ ॥
 ନାନକ୍ ଗୁରୁ - ଦେଶ ବିଦେଶେ ଚିଟାଉ ଭେଜେ - ଆସ୍ତେସ୍ ପରଜାଗନ୍ ।
 ଚାର ଭାରକେ ସାଥ୍ ମିଲେ - ସବ୍ ସେ ଏକ୍ ସମାନ ॥ (୮)
 ନାନକ୍ ସାଇ - ବାଜେ ଡିଙ୍ଗର ବାଜେ ରାମ୍ ।
 ଖୁସ୍ ଦିଲୋମେଁ ଦେନା ବାହୁ ! ଆଛାଜୀ ଭଣ୍ଡାରୀ ରାମ୍ ॥
 ନାନକ୍ ଗୁରୁ - ରାମ୍‌କୋ ସୀତା, ଲକ୍ଷମନ କୋ ଉର୍ମିଳା କରେ ଦାନ ।
 ମାଣ୍ଡବାକୋ ଭରତ ଔର ସୁକାର୍ତ୍ତିକୁ ଶତ୍ରୁଘନ୍ ॥ (୯)
 ନାନକ୍ ସାଇ - ବାଜେ ଡିଙ୍ଗର ବାଜେ ରାମ୍ ।
 ପୀରୁ ଡିଙ୍ଗକୋ ଭଲ ରଖେଗା - ଆଛାଜୀ ଭଣ୍ଡାରୀ ରାମ୍ ॥
 ନାନକ୍ ଗୁରୁ - ଚାର ଭାଇ କା ସାଥ୍ ହୋକେ - ଫିର ଅଯୋଧ୍ୟା ପୁର ।
 ରୁଷ୍ଟେରାମ୍ ପର୍ଶୁରାମ୍‌କା-ଦର୍ପକୁ କିୟେ ଚୁର ॥ (୧୦)
 ନାନକ୍ ସାଇ - ବାଜେ ଡିଙ୍ଗର ବାଜେ ରାମ୍ ।
 ଏକ୍ ପୈସା ଦେନା ବାହୁ ! ଝୁର୍ ବାଡ଼ ନେହିଁ ବୋଲନା ରାମ୍ ॥
 ନାନକ୍ ଗୁରୁ - ଆପନା ରାଜ୍ ମେଁ ଯାକେ ପହୁଁଚା - ରହଗିୟା କୁଛଦିନ ।
 ସୁଖମେଁ ଦୁଃଖ ଦିଏ ବିଧାତା - ରାମ୍‌କା କରମ୍ ହାନ ॥ (୧୧)
 ଟୋପଦାର - ୧ମ - ତୁମ୍ ସବ୍ କୋନ୍ କୋନ୍ ଆଦମି ହୋ ?
 ନାନକ୍ ଗୁରୁ - ହମ୍‌ସବ୍ ନାନକ୍ ସାଇ ହୋ ବାବା ! ହାମ୍ କୁଛ ଖାନେକୋ ଆୟା ।

ନାନକ୍ ଗୁରୁ ଓ ନାନକ୍ ସାଇ ମାନଙ୍କ ମିଳିତ କବ୍ୟ

(ଗୀତ) ରାମ୍ ରହେମାନ୍ ଯୁଦ୍ଧା ନ କରୋ,
 ଦିଲ୍‌କୋ ସତା ରଖୋଜୀ ॥ (୧)
 ହାଁଜୀ, ହାଁଜୀ, କରତେ ରହୋ,
 ଦୁନିୟା ଜାରୀ ଦେଖାଜୀ ॥ (୨)

ଯଦ୍ ଯେସା ତବ୍ ତେସା ହୋଗା,
 ସଦା ମଗନ୍ ମେଁ ରହନେ ଜୀ ॥ (୩)
 ମଜିମେରେ କଦନ୍ ବନିହାୟ,
 ଯାଦ୍ ହରଦମ୍ ରଖିନା ଜୀ ॥ (୪)
 ଜବ୍ତକ୍ ସକୋ ପରବ୍ ରହୋ,
 (ଭାୟା), ଜିସ୍ କାମ୍ମେଁ ମାନାଜୀ ॥ (୫)
 କୋନ୍ ଜାନେ କବ୍ଦମ୍ ଛୁଟେଗା,
 ଉସ୍‌କା ନେଇଁ ଠିକାନା ଜୀ ॥ (୬)
 ଦୁସ୍‌ମନ୍ ତେରା ସାଥ୍ ଫିରୁଆ,
 ଦେଖୋ ଭାର ! ସବ୍ ସେକୋଜୀ ॥ (୭)
 ଦୁସ୍‌ମନ୍ ସେ ବଂଚାନେ ଖୁଲେ,
 ଉନ୍‌ବିନ୍ ସେ ନେହିଁ ଆନେଜୀ ॥ (୮)

ଚୋପଦାର୍ - ୧ମ - ଓହୋ ମୀର୍ଜା ସାହେବ୍ (ମାଥର) ନାନ୍‌କରା ତରଫ
 ଖାନେକୋ କୁଛ ରନାମ୍ ମାଜ୍‌ତେ ହେ ।

ମୀର୍ଜା ସାହେବ୍ - ଓଃ ଖୋବ୍ ଚିତର ପତୁଲୋ ?

ଚୋପଦାର୍ - ୨ୟ - ଲକେକ୍ !

ମୀର୍ଜା ସାହେବ୍ - ତୟ ମୁକାମରା ଯାଫର୍ ସରିଫ୍ ନମାୟଦ୍-ରା-ଆଜ୍
 ତହକିଲ ସୋଁ ପଞ୍ଚସବ୍ ଅସରଫି ନାନ୍‌କରା ଖାନେ ଖାସ୍ତେ ଇନାମ୍
 ଦେଦୋ ।

ଚୋପଦାର୍ - ୨ୟ - ଯାଓ, ଅଜି ଗୋଲମାଲ ମଦ୍ କରୋ । ତୁମ୍‌କୋ ପାଞ୍ଚ
 ସୋ ରୁପୀୟା ମୀର୍ଜା ସାହେବ୍ ଖୁସ୍ ହୋକର ଦେ ଦିୟା । ପୁରୁଣା
 ବଜାର ଗଜା ସାହୁ ଦୋକାନ ସେ ଯୋ କୁଛ ଖାନା ମୁଲ୍‌କେ ଖା ଲାଓ ।

ନାନକ୍ ସାର - ସଲାମ୍, ସଲାମ୍, ସଲାମ୍ ମୁସ୍ତାଗାର !
 ଆଛା ଖାନା ବଡ଼ ବଢ଼ିଆନା ଖୁଲାଇଆ ଜବାର ॥
 ସିକୁମି ଭରଗୟା, ହମ୍ ସବ୍ ଖୁସ୍ ହୁଆ (ଆଲ୍ଲା)
 (ତେରା ଗୋଲାପି ଅମିନ୍ ମେଁ ଦୁଆ ବେ-ଅତର ।
 ସବ୍‌ରୁପି ମିଲ୍‌କେ ଆଜ୍ ଚଲ୍‌ତା ହୁଁ ଘର ପର୍ ॥ (ପ୍ରସ୍ଥାନ)

ମୀର୍ଜା ସାହେବ୍ - ଓଃ ଖୋବ୍ ଚିତର ପତୁଲୋ ?

ଚୋପଦାର୍ - ୨ୟ - ଲକେକ୍ !

ମୀର୍ଜା ସାହେବ୍ - ଜଲଦି ମଗାଓ ଗୁଆଇନ । ପାଏଗା ଖୋସ୍ ରନାମ୍ । ନେହିଁ
 ତୋ ଗାରଦ କରୋଗୀ ଉସ୍‌କା ଜାନ୍ ବଡା ଜମାମ୍ ।

୭୭ ଗଉଡୁଣୀ - (ଏତିକି ବେଳେ ଦୁଇଜଣ ଗଉଡୁଣୀ ଦୁଧ, ଦହି ପସରା
ମଥାରେ ଧରି ପହଞ୍ଚିଲେ, ଦୁଇ ଜଣ ଯୁବତୀ) ।

ଗୀତ - ୧ - ଦହି ମୋର କେ ନେବ ଆସ ।

- କେ ନେବ ଆସ ଗୋ - କେ ନେବ ଆସ ।

ବଡ଼ ମଧୁର ସୁବାସ

ମିଠାଇ ପେଡ଼ା ସନ୍ଦେଶ

ଦହି ମୋର କେ ନେବ ଆସ

କେ ନେବ ଆସ ଗୋ - କେ ନେବ ଆସ ।

କଥା - ଦହି ଗୋ ଦହି, ଦହି ଗୋ ଦହି, ବୁଲି ବୁଲି ହାତ ଗୋଡ଼
ପରାସ କଲା, ଡାକି ଡାକି ସ୍ଵର ତ ଶୁଖିଲା । ଏତେବେଳେ ଯାଏ
କତାଏ ବୋଡ଼ିଏ ପରଖୁଆରେ ନ ପଡ଼ିଲା । ମୁଁ କି କରିବି କହରେ
ସଜନୀ ? ଝାଲ ଲାଗି ପଣତ ଡିଙ୍ଗିଲା, କନକ ଚଂପାର ଦେହ ଗୋ,
ମୁଁ କି କରିବି କହ ?

ମୀର୍ଜା ସାହେବ - (ଦୋହେଁ) (ଗଉଡୁଣୀଙ୍କୁ ଦେଖି) ଚପମା ଦିଶେଁ, ବାଦର
ସୁରୁ, ମେଁ ଚିରାକର ଦହି । ଚଷମେ ଢଳା, ସୁରମେଁ ଢଳା, ଇଞ୍ଚେ
ଢଳାକର ଦହି ॥

କୈ ବାସନ୍, କୈ ବାସନ୍, କୈ ବାସନ୍ ।

ମୟେ ବାସନ୍, ତହେ ବାସନ୍, ମୟେ ବାସନ୍ ॥

ବସନ୍ - ଦେଖା ଯୋ, ଦେଖା ଯୋ, ଚମନ୍ ତେରୀ, ଦୋ ନୟନି
ହେଁ ଚଞ୍ଚଳା । ବୁଲୁ ବୁଲୁ କାହାଁ, ଖଞ୍ଜର କୋ ଅବଶୋଷ ରାହାକର ।
ଆଜହରୁ, ଦୋଲମସ୍ତ ହେଁ, ଦୋସ କରମେଁ ରେଜନ୍ ।
ଓଢ କବ୍ ଗୋଇଁକେ ଦହି, ଲେ ଗୋ ଦହି, ଲୋଗୋ ଦହି ।

ପାଉଁ ତେରି ହେଁ ସୁରତ୍ । ଯୋ ବାଦ୍ ଜଏଲ ଖାଉଁ । ଇନ୍
ସାଫସେ କୈସେ ହେଁ ପାଉଁ ସେ ମିଲେଗା । ଗୁଲବଦନ୍, ରସକେ
ଚମନ, ଗୁଁତେ ଦହନ୍ ତୁମ୍ କୋନ୍ ହୋ ?

ଶିରମେଁ ବାଜ୍ ତାଜ୍ ହୋ, ସୁନ୍ଦର ନଗର କି ରାଜ୍ ହୋ ।
ଗଜ୍ ଗମନି ତୁମ୍ କୋନ୍ ହୋ ?

ବାଜି ଭୟାଁ କ୍ୟା ଧରମିୟାଁ, ତୁ ଡିରଫଲକା ସାଜକର
ଜିସକେ ଚଲୋ ହୋ କିସ୍ ଉପର । ଓହୋ ନୟନ ତୁମ୍ କୋନ୍ ହୋ ?

ତଖୁବି ଅଲୋ ହୋ ବାଜ୍ ହୋ, ବାକେ ଶିରକେ ବାଜ୍ ହୋ,
ସୁନ୍ଦର ନଗରକି ରାଜ୍ ହୋ, ଓହୋ ଗଜ୍ ଗମନି ତୁମ୍ କୋନ୍ ହୋ ?

ପୃଷ୍ଠା - ୪୯

ଶିରମେଁ ବାଙ୍କେ, ମନ୍ ଅଡ଼ା କୋଏଲ୍, ଉନ୍‌କା ଜଲ,
କୋୟେଲ କାଲା, ବଢ଼ିହାଁ ତେରୀ, ଜମ୍‌ବେଦା ଅସିଦ୍ ବଦନ୍, ତୁମ୍
କୋନ ହୋ ?

ଗଉଡୁଣୀ - ଗୀତ (୨) - ମୁଁ ବାଇଲି ବଡ଼ ବିଟଲୀ

ଏଣିକି କିମ୍ପାର ଅଇଲି ।

ଆଉ ଦିଗକୁ ବିକି ନ ଗଲିରେ ...

ସଜନୀ ! ବୁଲି ବୁଲି କରି ମଲି ।

ବୁଲି ବୁଲି କରି ଦେହ ମୋ ପରାଶ ହେଲା ।

ଡାକି ଡାକି ମୋର ସ୍ୱର ତ ଶୁଣୁଲା ।

ଚହଲା ମନ୍ଦାକ ଆମ୍ବିକା ହେଲାରେ ...

ସଜନୀ ! ତେବେ ସେ ବିକା ନ ହେଲା ।

କଥା - ଏଡ଼େ ନ ଥେଲା ସାରଟାଏ । ବଡ଼ ହିନିମାନିଆ ସାରଟାଏ
ଚହଲା ମନ୍ଦାକ ନେବାକୁ କେହି ଗରାଖ ଦିଶେ ନାହିଁ । ମଲା, ନାଁଟାତ
ପଡୁଥାର, ଆଉତ କିଛି ନାହିଁ । ତୁଛା ନାଁଟା ଅଛି ।

ଛଟା - ନରକ ମାଛି, ନରକ ମାଛି,
ଆଉତ ନ ଥାଉ, ନାଁ ଟା ଅଛି ॥
ଧଅକ ଟିକଣ ମହକ ବାସ,
ବାଆକୁ ପଡୁଛି ନଅସି ॥
ଅତି ସରସା, ପସର ଫସା,
ନାଆଁକୁ ନବ ବନ୍ଦସୀ, ବୋଲେ ଉଁ ହୁଁ ॥

କଥା - ବୋଲେ କାଜୀମେଁ ଲେଖନ ଜାଣି ତଷିଲି ଏହି ବେଳାକ ।
ଦିନେ କାଳେ ସଉଦାଟା ନେରଗଲେ ପସରା ଆବୁରି ବସେ । ଦହି,
ଦୁଧ, ଛେନା, ଘିଅ ଘସିମୁଣ୍ଡା ସରିକି ନିଏ । ଗଜକରି କଉଡ଼ି ଗୁଡ଼ାକ
ପଣତ କାନିରେ ଢାଳିଦିଏ । ବସ ବୋଇଲେ ପହରେ ବସାଏ । ଯିବା
ବେଳକୁ ତେଜ, ହଳଦୀ, ସୁଗନ୍ଧଗନ୍ଧା ଲଗାର ମୁଣ୍ଡ କୁଣ୍ଡାଇ, ସିନ୍ଦୂର
କଜଳ ପିନ୍ଧାର, ପାନ ଗୁଆ ଖୁଆର , ମିଠାର ଦୁନାଏଁ ଦେଉ
ଛାଡ଼ିଦିଏ ।

ମୁଁ ବାଇଲି ଗୁଣା ଗୁଣିକି । ନାନୀ କଥା ନ ମାନି ତଳ ସାଇକି
ନ ଗଲି । ତଳ ସାଇକି ଯାଇଥିଲେ । ଏତେ ବେଳକୁ ବିକି କିଣି ଘରକୁ
ଯାଇ ଗାଧୋଇ ପାଧୋଇ ତୋରାଣି ମନ୍ଦିକ ପିଇ ମସିଣା ପାରି ସାତ
ଶୀତଳ ହୋଇ ସାରନ୍ତିଣି ।

ତଳ ସାଇ ସାର, ଆଉ ସାଇ ସାର, ସେଠାକୁ ନ ଗଲି,
ଏଠାକୁ ଅଗଲି । ପୋଡ଼ିଯାଇ ଦଶାଦିଆ ଦହି ବିକା ନ ଗଲା । ବାକୀ
ବଜାର ଯାଇଥିଲେ ବିକା ସରତାଣୀ । ଦେହ ମିଳାଇ ପଡୁଅଛି ।
ଘଡ଼ିଏ ବସି ସୁସ୍ଥାନି ହେଲେ ମୋର କି ଦୁଃଖ ଯିବ । ଦିଅର
କାଠେଇଖିଆ ଗୋରୁ ଗୋଠରୁ ଆସିବଣି । ବସାଣି ଖାଇବ ତକା
ପକାଉଥିବା ସେ କାଠେଇଖିଆ କ୍ଷଣେ ନ ଦେଖିଲେ ରହି ନ
ପାରେ । ମୁଁ ଯାଉଛି ଲୋ ମା ।

ଚୋପଦାର - ୧ମ- ଆଲୋ ! ବେହେରାନା !

ଗଉଡୁଣୀ - କି ଅବଧାନେ ! କାହାକୁ ତାକୁଛ । କାହାକୁ ପଚାରିବା
ହେଉଛ । ମୋତେ କି ପଚାରିବ, ପଚାର । ଚିହ୍ନିବା ନୋହିଲେ କି
ହୁଏ । ଏବେ କେମନ୍ତ ଚିହ୍ନିବ । କେମନ୍ତ ଜାଣିବ ।

ଛଟା - ଯେବେ ହୋଇଥିଲି ସୋଳ ବରଷୀ

ଖଟୁଥିଲୁ ଗୋଡ଼ତଳେ ।

ପଇଲା ମାମା ଦେଖୁ ଏବେକୁ

ଚିହ୍ନ କି - ନ - ଚିହ୍ନ ରଲେ ।

ଗୀତ (୩) - କାହୁଁ ଚିହ୍ନିବ

ଏବେ ଗଲାଣି ସେ ଦିନ କାଳ, କାହୁଁ ଚିହ୍ନିବ (ଘୋଷା)

ଥିଲା ଯେତେ ଦିନ ନବ ଯଉବନ

ଥିଲା ସବୁ ମାନ ଗରବ ।

ଗଲା ସେହି ଦିନ ହେଲା ଏବେ ଦିନ ...

(ସଜନୀରେ) କେଅବା କାହାକୁ ଜାଣିବ । (୧)

ପୁରୁଷ ଜାତିଟା ଭ୍ରମର ମତି ...

ବାସକୁ ସେ ସିନା ରସରେ ।

ଗଲା ବାସକାଶ ସେ କାଳ ବୟସ ...

(ସଜନୀରେ) କାହିଁକି ଆସିବ ପାଶରେ । (୨)

ଏ ସାହି ବାହାର ପୂର୍ବ ସାହି ପାର

ଦିନେ ଦେଖା ତୁମ ଆସର ।

ଖାଇ ଦହି ଛେନା, ହେଲା ବିକା କିଣା

ଭୁଲି-ଇଣିକି ତା' ମନର ॥ (୩)

ଦିନେ ମୋର ଆଲୋ ଶାଶୁଙ୍କର ମେଳେ

ଆସିଥିଲି ମୁହିଁ ଗ୍ରାମେ ।

ଥୁଲା ମୋ ଦିଅର - ସେ ପ୍ରିୟ-ମୋହର ।

ଅଛି କି ନାହିଁ କି ମନେ ॥ (୪)

ସେ ଯେଉଁ ପୁରୁଷେ ଦେଖିବାର ଆଶେ

ପଡ଼ିଥିଲା ମୋର ବାହାରେ ।

ଏବେ ଏ କାଳକୁ ଚିହ୍ନି ନ ପାରିଲେ

(ସଜନୀରେ) ଖରବ ବହି ସେ ମନରେ ॥ (୫)

କଥା -

ସତେ କି ଅବଧାନେ । ମୋତେ ଚିହ୍ନିବା ନୋହିଲେ । ପ୍ରମାଣ

ଚିହ୍ନା ଚିହ୍ନି । ବେଳକାଳ ଗଲାଣି । ହାୟ ... ସେ ଦିନ କାଳ ଗଲା ।

ତୋପଦାର - ୧ମ-

ହାମାରା ମାର୍ଜୀ ସାହେବ୍ ପଚାରୁଛନ୍ତି, ତୁମ୍ଭ କାହାଘର
ବହୁ । କାହାଘର ଲଡ଼କୀ, କାହାଁ ସେ ଆସିଲ, କେଉଁ ମୁକାମ୍
ଯିବ ?

ଗଉଡୁଣୀ (କଥା)

ଗଉଡ଼ ସାହିରେ ଘର । ବେହେରା ଘର ବହୁ, ମହାକୁଡ଼
ଘର ଝିଅ, ବାରିକ ଘର ନାତୁଣୀ, ଚକାଇ ବେହେରା, ଛକାର
ବେହେରା, ନିତାର ବେହେରା ମୋର ଶଶୁର, ଖୁତୁତାଶୁର ଓ
ଦେଢ଼ଶୁର ଅଟନ୍ତି । ବିୟାଲ ବେହେରା ମୋର ଭାଇର ଶଳା । ଧନି
ମହାକୁଡ଼, ଅଭି ମହାକୁଡ଼, ସୁଲ ମହାକୁଡ଼, ଦୁଲ ମହାକୁଡ଼ ଏମାନେ
ମୋର ଗୋସବବାପା ହୁଅନ୍ତି, ଛୁତୁତା ମୋହର ମଧୁ ବାରିକ । ମୋର
ଶଶୁରର ଶଳା । ଏବେ ଚିହ୍ନ ଅବଧାନେ ।

ଗାତ (୪) -

ବେହେରା ଘରର ବୋହୂ ମୁଁ ଅଟେଇ

ମହାକୁଡ଼ ଘର ଝିଅରେ

ସେନାପତି ଘର ମଉଷା ପିଇଷା

ପରିଡ଼ା ଘର ଭିଣେଇ ରେ । (୧)

ଦେଢ଼ଶୁର ଘର ଭାଇର ଶଶୁର

ନଶବ ଘର ପଲାଲ ।

ଖୁଲାର ଘର ଯେ ମଉଳା ମୋହର

ମାଉସି ଘର ଦଲାଲ । (୨)

ତୋପଦାର - ୧ମ-

ଆଲୋ ବେହେରାନୀ ! ତୁମାରା ନାମ କ୍ୟା ?

ଗଉଡୁଣୀ -

ନା ! ମୋର କହିବାକୁ ଗଲେ କାନ୍ଦ ମାଡୁଛି, କି କହିବି ।

ନା' ରୂପକାନ୍ତା ବଳ ବନ୍ଦସ ଗଲାଣି । ଶୁଣିବା ହେଉ ।

ଗାତ (୫) -

ମୋ ନାମ ଜାଣିଲେ କି ହେବ ତୁମର

କହିଲେ ହେବ ଉଚ୍ଛର ।

ଉଣା ଯୋଡ଼ିଏ

ଶହେ କୋଡ଼ିଏ

ଗୋଟି ଗୋଟି ଗଣିନେବ

କଥା -

ମୋ ନାଁ - ନବ ନାଗରୀ, ଜୟା କିନ୍ନୀ, ତନୁ ପାତଳୀ.

ଗହମ ଗୋରୀ, ଗୋଡ଼ ସୁନ୍ଦରୀ;

ମୋ ନାଁ - ସରଗା ପୁଲ, ଯୁବା ଜୀବନ, ପୁରୁଷଧନ,
ଅମୂଲ ମୂଲ, କଲରା ପୁଲ;

ମୋ ନାଁ - ରଙ୍ଗ ନିଆଳି, ଅବଳା ବାଳୀ, ତନୁ ହରଷି
ଷୋଳ ବରଷି, ଦିଅର ବାର;

ମୋ ନାଁ - ଶାଶୁ ସୁଆଗୀ, ଗହମ ସତୀ, ଯୁବତୀଧନ.
ନାରୀ ରତନ, ସେଇ ଯେ ମୋହର ଜୀବନ ଧନ;

ମୋ ନାଁ - କେଶ କାଳିକା, ଚମ୍ପା କଳିକା, ରତ୍ନ ମଳିକା.
ପେଟ ସରୁଆ, ମନ ହୁରିଆ;

ମୋ ନାଁ - କୁଜ କଳଙ୍କ, ନଗର ରଜ, ନୟନ ବାଜ.
ଅଙ୍ଗ ସଲଖ, ଗଜକ ଦନ୍ତା;

ମୋ ନାଁ - ଉରୁ ଗଙ୍ଗାନୀ, ନବ ରଂଗିନୀ, ବାଟ ସପନି,
ମନ୍ଦ ଉଦରୀ, ଗମନ କରୀ;

ମୋ ନାଁ - ମୁକୁତା ଦନ୍ତା, ସୁଖ ଭାରତୀ, ମୋହିନୀ
ସତୀ, ଆଲୋକ ଶଶୀ, ମଧୁର ହସି;

ମୋ ନାଁ - ଶୃଙ୍ଗାର ନାସା, ମନ ନିରସା, ରମଣ ରସା,
ରମଣ ଭୂଷା. ନାଁ ମରୁଆ;

ମୋ ନାଁ - ମନ ଗଢିରା. ମଣିଷ ଧାରା, ବିବେକ ହାରା.
ଅତି ଚତୁରା, କୁଟ ପରୁଆ;

ମୋ ନାଁ - ନାଗର ମଣୀ. ନାଗର କିଣି, ଜାମିନି
ଯୋଗୀ, ପତି ସୁଆଗୀ, ଯୁବା ଯୁବତୀ;

ଚୋପଦାର - ୧ମ -

ଆଲୋ, ବେହେରାନୀ ! ତୁମାରି ଏଦନା ନାମ ? ଆଜ୍ଞା,

ତୁମାରୀ ଅସ୍ଥି ନାମ କ୍ୟା ?

ଗଉଡୁଣି (ଗୀତ) (୧) - କି ଅବା ଦେଖିଲେ ଧଅକ ଟିକଣ

ଏତେ ନାଁ ଦେଲେ କାହିଁକି ?

ଏତେ ନାଁ ଦେଲେ କି ହେବ ଅବାରେ

ନାଁଟି ମୋର 'ମାଣିକି'

ଚୋପଦାର - ୧ମ -

ଆଲୋ, ବେହେରାନୀ ! ତୁମାରି ଏଦନା ନାମ କୌନ

ଯାଦ ରଖେଗା । ବୋଲ ?

ପୃଷ୍ଠା - ୫୩

ଗଉଡୁଣୀ -

କହୁଛି, ଶୁଣିବା ହେଉ ।

କଥା -

ମୋ ଶାଶୁ, ଶଶୁର, ଖୁବୁତା ଶୁର; ସଉତୁଣୀ, ବଡ଼ଯା,
ମଝିଆଁ ଯା, ସାନ ଯା; ଆଉ ଶାଶୁ, ଅଜାଶୁର, ମଳାଶୁର; ମାମୁଁ,
ମାଇଁ, ବାପ, ଭାଇ; ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣଘର, ସଙ୍ଗାତ ଘର, ମରତ୍ର ଘର, ସର
ଘର;

ପହିଲେ ଶାଶୁ ବୋଇଲେ : ଆଲୋ, ଆଲୋ, ମହାକୁଡ଼
ଘର ଝୁଅ, ତୁ ଯେଉଁ ମଧୁର ଭାଷା କହୁ, କୋକିଳ, ଶୁଆ, ନୁହେଁ
ସରି । ତୋ ନା ନବନାଗରୀ ।

ଶଶୁର ବୋଇଲେ : ଆଲୋ, ଆଲୋ, ବୋହୂ । ମନ
ମୋର ମୋହୁ । ମୋର ଭାଷା ପଦକ ମନେ ରଖୁଥିବୁ ।

ସଉତୁଣୀ କହିଲା : ତୋର ବେଳ ପରି ମୋ ମା' । ତୋ
ନାଁ ଗୁମୁରି ଗୁମା । ତୋତେ ସଭିଏଁ ଶରଧା କରନ୍ତି । ଯେମାନେ
ଦେଖନ୍ତି, ଗୁମୁରିକି ଟାଣନ୍ତି ।

ସାନ ଦିଅର କାଠେଇଖିଆ କହିଲା : ତୋ ରୂପ ଯେଉଁଦିନୁ
ଦେଖୁ, ନଟ ନାଟକ ନାରୀ ମାନକୁ ଲେଖୁ ।

ନଶାଦ ବୋଇଲା : ତୁ ଟେଏଁ ଟେଉଁ ଗୋଡ଼ୀ, ତୋ ନାଁ
ଗହମ ଗୋରୀ ।

ମୁଁ ବୋଇଲି :

ଛଟା -

ଘରଝୁଅ ତୁମେ ବାଇକି

ଗୁମୁରି ପଣକୁ ଟିକିଏ ପାଇଲେ

ତହିଁକି ମୋ ଦୁଃଖ ଯାଇକି ।

ଯେବେ ହୋଇଥିଲି ଷୋଳ ବରଷ ।

କଥା ନ କହିଲି ମନ ହରଷା ॥

ଏବେ ହେଲି ଗୋଟା ଚାରିର ମାଆ ।

ଶୁଖିଲା କାଠରେ କରତ ଯାହା ॥

ମାନ୍ନା ସାହେବ୍ -

ଏୟାର ଦିଲ୍ ନଝାଉଁ ହମାରୀ ସଲାମ୍ ହେଁ ।

ଓହୋ ନାଜନିନ୍ ନିଗାର ହମାରୀ ସଲାମ୍ ହେଁ ॥

କରତା ହେ ନିଦ୍ ସଲାମ୍ ନମୁଦ ହାସିଲେ କଲମ୍ ।

ତୁ ଅବୁରୁ ଏକ୍ ମାନୁକେ ମେରେ ସଲାମ୍ ହେଁ ॥

ଘୁଂଘଟ ଖୋଲି ଆତୁ, ଚଲିୟାର୍ ମଏ ଯବିନ୍ ।

ତେରେ ନୈନୋକୁ ମେରେ ହଜାର୍ ସଲାମ୍ ହେଁ ॥

ବରସା ରିତୁ ତଦର ସହି ।

ଲେ ରେ ଦହି, ଅବତ ମହିରେ ବାଇ ॥

ଚଷମେ ଦୟାଝାଞ୍ଜ ଗୁମ୍ଫା ମେଁ ଚିରାକର ଦଇ ॥

ଚଷମ ବଳା, ସୁରମେ ବଳା, ଏଇବ୍ ବଳା କର ଦର ॥

ଗଉଡୁଣୀ - ସତେ ନା ? ଯୋଳ ବରଷିକି ବାଟରେ ଭେଟିଲେ ତାକୁଆଇ
ବୁଢ଼ା ପେଟନା ।

ଗୀତ (୭) - ଆଜ ଏ କି ବିପରୀତ ହେଲା ।
ପ୍ରିୟ ଦଇବ ଦାରୁଣ କଲା ॥ (ଘୋଷା)
ଏକେତ କୁଳର ନାରୀ ଦ୍ଵିତୀୟେ ପସରା ଭାରି
ଯବନତ ମୋତେ ଛୁଇଁଦେଲା ।
ଶାଶୁ ଶୁଣି କି କହିବ ନଣଦ ଯେ ଗାଳିଦେବ
ଜାତିରେ କଳଙ୍କ ରହିଗଲା ।

ମୀର୍ଜା ସାହେବ୍ - ଦର ଫରାକତ୍ ହର ଗୁଜାରୋ,
ଜୟକେ ମଞ୍ଜିଲ୍ କର ଦୟାମ୍ ।
ଖାକେ ଯାସ୍ ମଞ୍ଜିଲ୍ ବଖାରୋ,
ବେ ଜିଗର୍ ଗିଲ୍‌କର ଦୟାମ ॥

ଗଉଡୁଣୀ (ଗୀତ) (୮) -
ଆଜ କି ଅନୁକୂଳେ ଅରଲି,
ଗୋ ସଜନୀ ! ଆଜ କି ଅନୁକୂଳେ ଅରଲି ।
ସକାଳ ସମୟରୁ ଘରୁ ବାହାରି,
ଜାତି କୁଳ ଏବେ ଯିବା ହେଲାଣି ।
ଘର ମୁଁ ବାହାର ହେବାର ବେଳେ,
ମଞ୍ଜାରୀ ଯୁଦ୍ଧ ମୁଁ ଦେଖୁଛି ତୋଳେ ।
କାହିଁ ପରଦେଶ କାହିଁ ଅରଲି,
ଯବନ ଚେଡ଼ିପୋ ଫାନ୍ଦେ ପଡ଼ିଲି ।

ମୀର୍ଜା ସାହେବ୍ - ଏ ନାଜନି ଫରମା ବଦ୍‌ବୋସେ ଜନମ୍ ପରଲଫ୍
ତୋରା । ଯୋଖୁକୋ ହଏଇ ମେ ସବ୍ ବନିତୁ ଉଗରେ ନିମା ଏମୋରା ॥

ଗଉଡୁଣୀ - ଗୀତ (୯) -
(ଆଜ), ମୋ ଲାଗି କଳଙ୍କ ହେଲା ଜାତିରେ ଗୋ (ଘୋଷା)
କି ବୁଦ୍ଧି କରିବି ମୁହିଁ କହରେ ପରାଣ ସହି
କେମନ୍ତ ବଞ୍ଚିବି ଆଜି ରାତିରେ । (୧)

କି ବୁଦ୍ଧି କରିବି କହରେ ସହି,
କେମନ୍ତ ପ୍ରାୟ ମୋତେ ଲାଗୁଛନ୍ତି ।
ପ୍ରଦୀପ ଦେଖୁ ପ-ତଳା ପଡ଼ଇ,
ଦେଖୁ ସହି ଏ କି ହୋଇଛି ବାଲ ।

ମୀର୍ଜା ସାହେବ୍ - ଯିଏ ବୟତ୍ୟ ସୁରଜନ୍
ତୁରବେ ଏହି ଜାବ୍ ହୋଗା ।

ହରଜତ୍ ତୁ ଉତ୍ତଳକେ ସେ
ଯେଉଁ ଆପତାପ୍ ହୋଗା ॥ (୧)

ମତ୍ ଯା ଯମନ ମେ ଲାଲନ
କୁଲକୁଲ ପରମତ୍ ସିତମ୍ କର ।

ଗରମ୍ ସେ ତୁଲ ନିଜେ ସୋ
ଗୁଲଗୁଲ ଗୁଲାର୍ ହୋଗା ॥ (୨)

ମାଲୁମ୍ ହୋତା ହେଁ ହାମ୍‌କୋ
ଏ ମସଜିଦ୍ ଖୁନି ।

ଆଖୋକୁ ତେରେ ଦେଖ୍‌କେ
ଆଲମ୍ ଖରାବ୍ ହୋଗା ॥ (୩)

ଗଉଡୁଣୀ (ଗୀତ) (୧୧) -

ଫତୁଆ ! ସେଇ ସାଆନ୍ତାଣୀ ମୁହିଁରେ (ଘୋଷା)
ସେ କଥା ତୋ ମନେ ନାହିଁରେ, ଫତୁଆ !
ସେ କଥା ତୋ ମନେ ନାହିଁ ।
ଛାଞ୍ଚୁଣୀ ମୁଠାରେ ପଣେ ପିଟିଥିଲି,
(ଫତୁଆ) ସେଇ ସାଆନ୍ତାଣୀ ମୁହିଁରେ । (୧)

ସବୁଦିନେ ଯେତ ଚୋରାରେ ଫତୁଆ !
ସବୁଦିନେ ଯେତ ଚୋରା ।

ଦିନେ ଧରିନେଇ ମାଡ଼ ମାରିଥିଲେ
(ଫତୁଆ) କେତେ କରିଥାଉ ତୋରା । (୨)

ସେଇ ସାଆନ୍ତାଣୀ ମୁହିଁରେ ।

ଗୀତ (୧୨) - ତୋତେ ଦଇବ ଦଣ୍ଡ
ହାନିମାନ ମୋତେ ଯେତେ କରୁଅଛୁ
ତୋତେ ଦଇବ ଦଣ୍ଡ ।
ମୁହିଁ ଜାଣେ ତୁ ତ ବଡ଼ ରସିକ

କଖାରୁ ପୁଲକୁ ପାରଡ଼ା ପୋକ

ତୋତେ ଦଇବ ଦଣ୍ଡ ।

ମାର୍ଜା ସାହେବ୍ - ମନ୍ ମନ୍ ତମେକୁ ଏ କେନ୍ଦ୍ର ମୁନି ।

ଆତାନକୁ ନିକଥା ଆଲୋମାନେ ବରମାନି ॥

ଗଉଡୁଣୀ (ଗୀତ) (୧୩) -

କାହିଁ ରହିଲା, ଆରେ ଏ କାଳେ କାନ୍ତ ମୋର

ଯଦି ମୁଁ ଜାଣିଥାନ୍ତି କର ଯୋଡ଼ି ଜଣାନ୍ତି

ଅଙ୍ଗେ ବସାଇ ତାଙ୍କୁ ବିନୟ ବର । (୧)

ଆହେ ଗଉରୀ ବର ବାରେ କରୁଣା କର

ବଲୁଆ 'ବଲୁଆ' ର ଭେଟ ନୋହିଲାରେ ।

ରାଜଜର କେତେ କେତେ ରୂପବତୀ

ଯୁବତୀ କାହାର ନାହାନ୍ତିରେ । (୨)

ମୁଁ ଅଇଲି କି ବାଟରେ ଭେଟିଲେ ମିଶିପେ

ବାର ହୁଅନ୍ତି ରେ

ଛଟା -

ସୁଲୀଶାଗ ମୋଟି ମୋଟି

ମାରିଜା ସଙ୍ଗରେ କାନି ପୀରତିରେ

ଖାଇବି ଗହମ ରୋଟି । (୩)

ଗୁଆଉଙ୍ଗା ଖୁଲିକାଟି ।

କୋଡ଼ରେ ବସାର ପାନ ଖୁଆନ୍ତିରେ

ନୋହିଲୁ ଆପଣା ଜାତି । (୪)

ମାର୍ଜା ସାହେବ୍ - ଆସଖୁ ମରୋତ ଦିଗଦମ୍ ଠନଦ୍ ମାନସ୍ ଚିକୁନମ୍ ।

ଯମରଗେ ଏ ତରସିଜନ୍ ନେ ତମାନମ୍ ଚିକୁନମ୍ ॥

ବ୍ରଜିସାସ ଆହାର ଖୁବା ହାମେ ଆଗାଏ ସୟଦ୍ ।

ଯମରଗେ ଏ ତରସି ବନ୍ଦନେ ତମାନମ୍ ଚିକୁନମ୍ ॥

ଆୟେ ଗରଜାନି ତରକା ଜଞ୍ଜାଳୀ ॥

ଗୁଲ ବଦନ୍ କା ଚେହେରା ଦେଖିକେ

ୟାର ଆସିକ୍ ହୋ ଗୟା ।

ଖୁବ୍ ଠସ୍ କେ ନୈନୁସ୍ କେ

ସିହେମେଁ ଯୋ ମେଁ ହୁଆ ।

କହତ 'ବଲୁଆ' ପରମ ଗୁପ୍ତ

ତୁ ତୋ ମେରୀ ଜାନ୍ ହେଁ ।

ଗଉଡୁଣୀ (ଗୀତ) (୧୪) -

ଦେଖ, ଦେଖଗୋ, ଏ ବୁଢ଼ା ମୀରଜା
ଗର୍ଜୁଛି ଯେପରି ହସ୍ତି ପେଟରେ ଭରିଛି ମସ୍ତି
କରୁଛି ଜବର ଦସ୍ତି
ଜାହାଜ ମଙ୍ଗରେ ଗୁଆରେ, ସଜନୀ
ଜାହାଜ ମଙ୍ଗରେ ଗୁଆ ।
ବୁଝି ସୁଝି କରି ବାଟ ଚାଲୁଥାନ୍ତୁ
ମିରଜା ଆସିଛି ନୂଆ ॥
ଯାଉ ଜାତି ପତି ଯାଉ ସତୀପଣ
ନୋହିବ ପଛକେ ନୋହିବ ।
ଆଶା କଳାଚାକୁ ନିରାଶ କଲେ ସେ -
ଦଇବ କେମନ୍ତ ସହିବ ।
ବାଡ଼ିରେ ନାଲି ପିଆଜ ...
କଉଡ଼ି ମଥାରେ ଶୁଭ ବରଷ୍ଟରେ
ବଚନ ବଡ଼ ସୁଆଦ ।

(ରାଗରେ ଦହି ଭାଷ୍ଟ କଟାଡ଼ି ପ୍ରସ୍ଥାନ)

ଚୋପଦାର - ୨ୟ-

ତୋତା ବରଦାର ଚଲବେ ଚଲବେ ।

● ତୋତା ବରଦାର- (ପିଞ୍ଜରା ବନ୍ଧ ପକ୍ଷୀ ସଙ୍ଗରେ ଘେନି ଦୂରର ଜବାବ୍ ଦେଲା)
ବହନ ଚୋପ୍, ବୁପ ରହୋ, ବୁପ ରହୋ । କୌନ ବୋଲାତା
ହେଁ ତୋତା ତୋତା, ଚଲବେ, ଚଲବେ ? ହାମ୍‌କୋ କ୍ୟା ଖାନ୍‌ସାମା
ଖାନ୍‌ଜାଦ୍ ଗୋଲାମ୍ ଠଜରାଓ ? ମୁଝ୍‌କେ ବୋଲାତା ହେଁ, ଚଲବେ,
ଚଲବେ ।

ଚୋପଦାର - ୨ୟ-

ଭାୟା ! ହମାରା କସ୍ତୁର ମାପ୍ କିଛିୟେ ।

ତୋତା ବରଦାର (ଗୀତ) (୧) -

ତୋତା ଯୋ ଆୟା ରବ୍ ମେଁ,
କୋୟଲ୍ ପୁକାରା ବନ୍ ମେଁ ।
ଦେଖା ଯୋସ୍ତେ ଚୋର ଚୋରାୟା,
ବାଲା ଯୌବନ ଲୋଟାୟା ॥
ବାଲା ଯୌବନ ଲୋଟାୟା ॥
ତୋତା ଯୋ ଆୟା ରବ୍ ମେଁ ।
କୋୟଲ୍ ପୁକାରା ବନ୍ ମେଁ ।

ଏହା ତୋତା ଯୋ ଲାୟା ।

ପଶନ୍ ନେହିଁ ବଦନ୍ ମେଁ ।

କଥା - କାହେ ବୋଲାଉ ତୋତା ତୋତା ?

ଚୋପଦାର - ୨ୟ- ଖେଳକେ ମାରେ ବିଶ୍ ଯୋତା । ଓଃ ଜୀ ! ତୋତା ତୁମ୍
କୁଛ ଘରକା ଖବର ଲାୟେ ହୋ ?

ତୋତା ବରଦାର - ଯୋ କୁଛ ଖବର ଲାୟା । ବତଲାତା - ଶୁନେ ।

ଗୀତ (୨) - ମିଆଁ ମେ ଆୟା ହୁଁ (୨ଥର) (ଘୋଷା)

ଘରକି ଖବର କହୁ ଲାୟା ହୁଁ ।

କ୍ୟା କହୁଁ ତେରି ... ଘରକି ବାତୋଁ ।

ଯୋ କୁଛ ଖବର ... ନେଇ ଲାୟା ହୁଁ ।

ମିଆଁ ମେଁ ଆୟା ହୁଁ ମିଆଁ ମେଁ ଆୟା ହୁଁ ।

କଥା - ଉଧର ମରଗୟି କାଲିକୃତି ।

ଚୋପଦାର - ୨ୟ- କାଲିକୃତି କିଏ ତରହସେ ମୋଇ ?

ତୋତା ବରଦାର - ସଶୁଲକୀ ହଡ଼ଡ଼ା ଗଲେ ଲଗି ମୋଇ ।

ଚୋପଦାର - ୨ୟ- ସଶୁଲ କିଏ ତରହସେ ମୋଇ ?

ତୋତା ବରଦାର - ବଡ଼ାବିବି କବରକା ତୁଷେ ତୁଷେ ମୋଇ ।

ଚୋପଦାର - ୨ୟ- ବଡ଼ା ବିବି କିଏ ତରହସେ ମୋଇ ?

ତୋତା ବରଦାର - ବଡ଼ା ବିବି ଆପନା ଘୋଡ଼ାସେ ଗିରକର ମୋଇ ।

(ଗୀତ) (୩) - ଯାଉ ମୀରଜେ ତୁମ୍ ଆପନା ଘରସେ ।

ଜଳଦ୍ ଖୁଲାଝେ ରୋଟି । (ଘୋଷା)

ଚାକର ଟେଲା କୋଇସ୍ କବିଲା,

ଦାଖଲ ହୋ ଗୟି ମଜି । (୧)

ମହରମ୍ କି ପହେଲା ତାରିଖ ସେ,

ନିଲାମ ଦୋଗୟି କୋଟି ।

ଯାଉ ମିରିଜେ ତୁମ୍ ଆପନା ଘରସେ ।

ଜଳଦ୍ ଖୁଲାଝେ ରୋଟି ॥ (୨)

(ତୋତା ବରଦାର ମୀର୍ଜାକୁ କହିବାକୁ ଅବଶୋଷ)

ମୀର୍ଜା ସାହେବ୍ - ଅବଶୋଷ, ଅବଶୋଷ, ଅବଶୋଷ ।

ମନ୍ ଲେଲେ ପକିର କରତେ - ଲାଓରେ କିଛି ସୋଠା ।

ହେଁ ମାଲ ମୁଲକ୍ ଦୁନିୟା - ସବୁ କୋନ ସଫନ କରେଗା ॥

ବଞ୍ଚି ହୋଗା ଜଂଗଲ ଅବ୍ - କ୍ୟା ଦେଖୋ ତମାସା ।
 ଅବ୍‌ଦିଲ ଜୟା ଜଗତ୍ ମୋ - କୋର ନେଇଁ କିସକା ॥
 ଜିସଦିନ୍ ସେ ମୁଁ ଆରାଓନ - ମକ୍ଷେ ଦୁର୍ଦ୍ଦିକା ବନ ।
 ରାହା ବିଭିଧନ ନେରେ - କୋର ନେଇଁ କିସକା ॥

(ତୋତା ବରଦାରୁ କହିବା)

ବ୍ୟବ୍ - ଅବ୍‌ଶୋଷ ହେ ବିରଦା, ଅବ୍‌ସିନ ବର୍ଣ୍ଣଭାୟା ।
 ଦଉଦ୍ ନେଇଁ ପ୍ରସ୍ତନେ - ବେ ଖବର ନେହିଁ ଲାୟା ।
 ମୋହ ହୀ ବଜ୍ରକୁ ମୋଁ, ଦେଖାନ ହୋ ଗୟା ।
 ଆଖାର କୋଓ ତାରିନେ ।

(ପ୍ରସ୍ଥାନ)

ଚୋପଦାରୁ - ୨ୟ- ଆଛା, ଜୀ ! ତୋତାକା ତାରିଫ କୁଛ ବରୁଲାଓ ।
 ତୋତା ବରଦାରୁ (ତାରିଫ) (୧) -

ତୋତା ବିଚେ ପଡ଼େ ପିଞ୍ଜରା ବାର ।
 ନାଲ, ନାଲ ଦେଖକେ ଯୋ ଆଲମ୍ ଧାର ॥
 ଘୁଞ୍ଚି ଘାଞ୍ଚି ତୋତା ଭାଙ୍ଗ ପିୟେ ।
 ଶୁନ୍‌କେ ମାର୍ଜା ସାହେବ୍ ଜୁର୍ ଜୁର୍ ଜାୟେ ॥
 ତୋତା - ଆପକେ ପକୋଡ଼ ପିଞ୍ଜୋରୋ ।
 ବୁଲେ ସାଇ ସାଇ, ଗିକ୍ଷା ମାଗି ଖାର
 ନହର ବୁଲେ ଯାର

ତାରିଫ (୨) -

ତୋହି, ତୋହି, ତୋହି
 ତେରା ଉପର ଆର୍ ବଡ଼ା ନେହିଁ କୋହି
 ବୋଲବେ ବୋଲବେ ବୋଲ ତୋତା ।
 (ତେରା) ଆସକା ଦିଲ୍ ଯୋ ଖୁସ୍ ହୁଆ ॥
 ମିଠି ବଡ଼ ମୋ ସୁନ୍ ତେରି ।
 ସୁନ୍ କରକେ ଦିଲ୍ ଯୋ ଖୁସ୍ ହୁଆ ॥
 ତୋତା ମରଗୟା କାଲି କୋତି ।
 ଖେଉଁକେ ମାରେ ଦୋ ତାର ଜୋତା ॥

ତାରିଫ (୩) -

(ତୋତା ବରଦାରୁ ତାରିଫ କହି କହି ପକ୍ଷୀସହ ପ୍ରସ୍ଥାନ)

(ଶେଷରେ ଆସରଘ୍ନାଲୋକ ବାଦ୍ୟ ଗୀତ ସହ)

(ଶେଷ ବନ୍ଦନା)

(ଘ) ଆଦ୍ୟ କଥନ- ଉକ୍ତ ତାମସାରେ ରାଧା, କୃଷ୍ଣ, ସଖା ଓ ସଖୀମାନଙ୍କ
କଥାବାର୍ତ୍ତା, ନାଚ, ଗୀତ ଓ ଅଭିନୟ ମାଧ୍ୟମରେ
ପ୍ରଦର୍ଶିତ । ଏହା ମୋଗଲ ତାମସାର ଶେଷ ଦିନରେ
ପ୍ରଦର୍ଶିତ ହୁଏ ।

ରାଧାକୃଷ୍ଣ ତାମସା

ଦୋହାଁ (୧) - ଆଓ ଆଓ ମେରିନାରୀ, ଭାଜିର ଘେରନ ଘେରି,
ବନ୍ଧୁଆଁ ସାଉଁରି ବନ୍ଧୁଆରି ।

ଫେଲ ନୟରି, କୁରଙ୍ଗ ନୟନ, କେତେ କେତ୍
ଫେର୍, ଫେର୍ ହୁଁ କା ନ ପାଉ ଟେର, ମହକିବ୍ ଆତିୟାନ୍
ସାରିବନ୍ ।

କହଁ କହଁ ମୁଦାମ୍ ମହାରାଜ, ଜୟ ଗୋପାଲ
ମେରି ସାଉଁରି ଛବେଲି ।

ନିକସ୍ ଗଲଁ, ଉଆବ୍ ହୋଇ, ଅଠୋର ଭୟେଁର
ବିହାଇ, ଭରଜରେ ।

ଦୋହାଁ (୨) - ଓହୋ, ଉନ୍ କା ନ ପାଉଁ ଟେର । ଭୟେବ୍
ଗୁପ୍ତବଟ, ଯମୁନାକି ଦୁହୁଁଟତ, ଓରେ ଦେଖୋ ବଂଶାବଟ,
କାରିଘାଟ ଘୋବେଇ ଗୁହାଁଟ ।

କଥା - କଦମ୍ବ ତୋଲ ତମ୍ବନ, କୁହାବନ, ଭଦ୍ରବନ,
ଉଣ୍ଡିର ବନ, ମୋଦ ବନ, ତାଳବନ, ଖଜିର ବନ, ବଉଳା
ବନ, କୁମୁଦ ବନ, କାମ୍ୟବନ, ମଧୁବନ, କେତେ କେତେ
ବାକି ରହଗୟଁ ଶ୍ରୀ ବୃନ୍ଦାବନ

ରାଧାକୃଷ୍ଣ, ଶ୍ୟାମ କୁଞ୍ଜ, ଲଳିତା କୁଞ୍ଜ, ବିଶାଖା
କୁଞ୍ଜ, ରଙ୍ଗଦେବୀ କୁଞ୍ଜ, ସୁଦେବୀ କୁଞ୍ଜ, ଚିତ୍ରା କୁଞ୍ଜ, ଚମ୍ପକ
ଲତା କୁଞ୍ଜ, ଏକେ ଏକେ ।

ଫେର୍ ଫେରେ ହଲରାନ୍ ଭଲ,

ଆମ୍ ଚଲିୟେ ଶ୍ରୀ ବୃନ୍ଦାବନ ...

ଦୋହାଁ (୩) - କଟି କାଢ଼େନି ବିରାଜେ, ତା ପର ମୁକୁଟ ସାଜେ ।
ମୁରଲି ଅଧର ବାଜେ, ଶିରେ ମୟୂର ପୁଛ ଧାରି ହେ ॥
ମଥୁରାକେ ଗୟଳ ଆରି, ଅଛରି ଅଛରି କର ପ୍ରକାରି ।
ଦେଖୋ ଯୋ ଗୌରଘାରି, ଚୌଦିଗେ ଚତୁର୍ଲା ନାରୀ ହେ ॥

ଦୋହାଁ (୪) - ରାଧା ବଲ୍ଲଭ ମୋହନ ମାଧୁରୀ
ରଘୁ ବ୍ରଜଲୀଳ ନାଗୁନି ସାଗର ହେ ।
ସିରେ ମୁକୁଟ ପର ପୁଛ ବିରାଜିତ୍
ନନ୍ଦଲୀଳ ନଟ ନାଗର ହେ ॥
ସଂଗତ ଖାଉତ ନାଚତ ଗାଉତ
ହରିଗୁନେ ସମୀରେ ଗାଉତ ହେ ।
ଦାମ ସୁଦାମ ଲୟେ ସଖା ଅର୍ଜୁନ
ମୁରଲି ଧ୍ବନି ବଜାଉତ ହେ ॥

ଦୋହାଁ (୫) - ବିଲ ଚମେରି ଫଉଲ ସର୍ବ ଅଙ୍ଗେ
ହାର ହାର ଭାଲେ ହେ ।
ବାଜେ ପାଖାଓଜ ଗୋକୁଲକେ
ଗତ ନାରୀ ହେ ॥
ଶ୍ୟାମ ସୁନ୍ଦର ବର, ରୂପ ମନୋହର
ମହିମା ଅପାରୁ ପାର ହେ ।
କହର ବଲ୍ଲଭ, ଭଜ ମନ - ମୋହନ
ମେରିମନ୍ କୁଛ ଔର ହେ ॥

ଦୋହାଁ (୬) - କେବେ କଦମ୍ବରି ମୂଳେ, କେତେ ଯମୁନାର ଜଳେ ।
ବେଳେ ବାଳକଙ୍କ ମେଳେ, କେତେ ଭନ୍ତଜାନୁ ହେ ॥
ଦଧିପାତେ ରୋକ ଯାକେ, ବୃଷଭାନୁ ଯାକେ ଆଗେ ।
ଯୌବନ ଲୋଚଢ଼େ ମାଝେ, ଦଧି ଲେଉଟ ବ୍ରଜ ନାରୀ ହେ ॥
ବଲ୍ଲଭ କୃପାକୋ ସାଗର, ରସଖାଉତ ରସ ଉଜାଗର ।
ମନ ମୋହନ ନଟ ନାଗର, ଘଟୁ ଥାରିକେ ବଳିୟାରି ହେ ॥

ଦୋହାଁ (୭) - ଠୁମ୍ ଠୁମ୍ ଠୁମ୍ ଠୁମ୍‌କା, ମାଆ ଉପର ମୟୂର ପାଂଖା ।
ନନ୍ଦ ଘୋରେର ବେଟା ଟା, ଓଟା ବଡ଼ା ଥେଣା ଟା ॥
ରୂପ ନାହିଁ, ଗୁନ ନାହିଁ, ସଦାଏ ଚିତ୍ତେ କାଲାଟା ।

ଦୋହାଁ (୮) -

ଆଲମ୍ ମମସ ହୃଦହର, ତଷମା ନୟ ଯୁକା
ନୟର ଗୁଳିଆ, ଏମନ୍ ବୋଲିୟା
କେଉଁ ବିହି ତାକୁ ବିହିଲା ।

ଛୁଟେଥେ, ସୁଟେଥେ, ପ୍ୟାରୁ ଯେସେ ଦେଖା
ଆନୟ ମନେ ସୁନ ପାନେ -
ପୁତନାକୁ ପରା ମାରଲା ॥

ନୟଲାଲ, ହସ୍ତସାଲ ଏ ମୋହେ ଅମର ହଲ
ଇନ୍ଦ୍ର ଗେଲ ହାରିଆ ଗେଲ
ଗିରି ଗୋବର୍ଦ୍ଧନ ଧରଲା ॥

ଏତେ ବଦନାମି ପର, ବଲ୍ଲର ପର ଝାହା ହୁଆଜି ।
ନୟ କୁମର କାଲିଆ ଆରେ ବନ ମାଲିଆ ॥

ଦୋହାଁ (୯) -

କୋର କହୋତ ଯାଲମ ବନଯାରା ବ୍ରାହ୍ମାବନକା ।
କୋର କହୋତ କାଲନ୍ଦି କୁଲର ଜଞ୍ଜାଲିୟା ॥
କୋର କହୋତ ତୀର ତୋର, ଖୁର ତୋର, ଲବଣୀ ତୋର
କୋର କହୋତ ଗୁପପୁର ଖୁଆଲିୟା, ଗୋପାଲିୟା ।
କୋର କହୋତ ଯାହୁୟରା ଗୋପି ମନ୍ ମନ୍ ମୋହନ ।
କୋର କହୋତ ନାଟକୂଟ ଖୁଆଲିୟା ଗୋପାଲିୟା ॥
ଏତେ ବଦନାମୀ ପର ବଲ୍ଲର ପର ଓ ହାଓନସ୍ତ ଓହୋ ।
ହୁଁ ଆଜି ନୟ କୁମାର କାଲିଆ - ବନମାଲିଆ ହୋ ॥

ରାଧା ଦୋହାଁ (୧) -

ଶୁଣ, ଶୁଣ, ହୋ ନୟପୁଅ-କୁ-ବଚନ କେତେ କୁହ ।
ଆମେ ବୃଷଭାନୁ ଝିଅ-ତୋ-ଚିତ୍ତରେ ନାହିଁକି ଶଙ୍କା ॥
ବୃନ୍ଦାବନେ ଧେନୁ ଚରାଉଁ
ଘରେ ଘରେ ମଖନ ଖାଉଁ

ଆରେ କୁଳ କଳକା ॥
ତୋ ପରା ରସିକ ଜଣେ-ଆଉ କେହି ନାହିଁ ବୃନ୍ଦାବନେ
ବୁଝୁ ଆପଣା ମନେ - ତିନି ଠାଣି ତୋର ବକା ।

ଆରେ କୁଳ କଳକା ॥
କହେ ଶିରି ରାମଦାସ - ଶ୍ୟାମର କିଛି ନାହିଁ ଦୋଷ ।
ପିଲାକାଳୁ ରତି ରକା - ଆରେ କୁଳ କଳକା ॥

ଦୋହାଁ (୨)

ମୋହନ ନଟବର ବେହାର
ଖୌଘାନେ କେ ରଖିନେଘାର ।

ସାଓଁ ରସୋ ରଥ ସିଂହାର

ଶିଶ ମୁକୁଟ ଧାରୀ ହେ ॥

କୋଟି ଭାନୁ ମୁଖ ମଣ୍ଡଳ -

କର୍ଣ୍ଣ ମକର କ୍ରୀଡ଼ି କୁଣ୍ଡଳ ।

ପିତାମର ଟ୍ରାକି ଛପରେ -

ରୂପକ ବଳିୟାରୀ ହେ ॥

ପଖ ପକନି ସନ୍ ସନାଓତେ -

ନେପୁର ଧ୍ବନି ଝନ୍ ଝନ୍‌ଓତେ ।

ମୁରଲିକୋ ତାନ୍ ସୁନେ -

ସସ୍ତ୍ର ଲୋକ ମୋହିରେ ।

ମଥୁରାକେ ଶୈଳୟାରି -

ଅଇରି ଅଇରି କର ପ୍ରକାରି ।

ଦେଖେ ଯୋ ଗୌରଘାରି

ଚୌଦିଗେ ଚପଳା ନାରୀ ହେ ॥

(ଦୁଇଜଣ ଗୋପ ବାଳକ ଗୋଧନ ଅନୁସଂଧାନରେ ଯାଇ କୃନ୍ଦାବନରେ)

ପହଞ୍ଚିଛନ୍ତି ଓ ସେଠାରେ କୃଷ୍ଣଙ୍କୁ ଦେଖି ବନ୍ଦନା କରୁଛନ୍ତି)

ଗୋପ ବାଳକ ଦୋହାଁ -

ଶ୍ରୀମୁଖ ସୁନ୍ଦର ଚନ୍ଦ୍ର ଜ୍ୟୋତିଧର

ଭାଲେ ତିଳକ ଉଜ୍ଜିୟାରି ହେ ।

ଝଲକତ କେଶର ତିଳକ ଭାଲପର

ଚନ୍ଦନ କଅଁଳ କରାରି ହେ ॥

ଓରବନ ସାଲ ବିଶାଳ ଲାଲ

ଦୀର୍ଘ ମୁରଲି ଅନ ପ୍ୟାରି ହେ ।

‘ବଲୁର’ କହତ କ୍ୟା ବରନ ଉଛବ

ତନ ମନ ଜୀବନ ଅଟକତ ହେ ॥

ଶେଷ ଭଜନ

ଗରବପୁର ମା' ସୁବର୍ଣ୍ଣମୁଖୀ "ଚଇତ ଚାମସା"ର ଅଭିନୀତ

ଅତୀତ ଓ ବର୍ତ୍ତମାନର ଅଭିନେତା ବୃନ୍ଦ ।

- ଚୋପଡ଼ାର - √ ଗୋଲକ ଚନ୍ଦ୍ର ମହାନ୍ତି, √ ବୃନ୍ଦାବନ ଚନ୍ଦ୍ର ମହାନ୍ତି,
ଶ୍ରୀ ରାମ ପ୍ରସାଦ ମହାନ୍ତି, ଦେବେନ୍ଦ୍ର ପ୍ରସାଦ ମହାପାତ୍ର ।
- ଝାଡୁ ବରଦାର - √ ଯାଦବାନନ୍ଦ ପଟ୍ଟନାୟକ, √ ବିପିନ କୁମାର ମୁଖାର୍ଜୀ,
ସର୍ବଶ୍ରୀ ଅର୍ଜୁନ ଚରଣ ମହାନ୍ତି, ଦେବେନ୍ଦ୍ର ପ୍ରସାଦ ମହାପାତ୍ର,
ବିଚ୍ଛନ୍ଦ ନାୟକ, ବିଶ୍ଵରଞ୍ଜନ ଦାସ ।
- ବିଛାନା ଫରରାମ୍ - √ ପ୍ରସନ୍ନ କୁମାର ମୁଖାର୍ଜୀ, √ ବିପିନ କୁମାର ମୁଖାର୍ଜୀ,
ଶ୍ରୀ ରଞ୍ଜନ କୁମାର ହୋତା ।
- ମାନ୍ନୀବାହେବ - √ ଉପେନ୍ଦ୍ର କୁମାର ମୁଖାର୍ଜୀ, √ ବୃନ୍ଦାବନ ଚନ୍ଦ୍ର ମହାନ୍ତି,
ସର୍ବଶ୍ରୀ ଦିନବଂଧୁ ମିଶ୍ର, ବିଜୟ କୁମାର ବହଳା ।
- ଫୁଲବାଲି ଓ ପାନବାଲି - କୁମାରୀ ଅନୁରା ମହାନ୍ତି (ଝାନ୍ତି) ।
- ଭିକ୍ଷୁଘାଲା (ପାଣି) - √ କୁଶ ବକ୍ସ, √ ଯୋଗେନ୍ଦ୍ର ପ୍ରସାଦ ମହାପାତ୍ର,
√ ସାଗର ଚନ୍ଦ୍ର ମାଝୀ, ଶ୍ରୀ ରଞ୍ଜନ କୁମାର ହୋତା ।
- ବାଙ୍କ ଫରରାମ୍-(ଫଂଖା) - √ ବୃନ୍ଦାବନ ଚନ୍ଦ୍ର ମହାନ୍ତି, √ ପ୍ରସନ୍ନ କୁମାର
ମୁଖାର୍ଜୀ, ସର୍ବଶ୍ରୀ ଗଣେଶ ପ୍ରସାଦ ସାହୁ, ପଞ୍ଚାନନ ପଣ୍ଡା,
ବିଶ୍ଵନାଥ ନାୟକ ।
- ବାଡ଼ ଫରରାମ୍ - (ଭାଟ) - √ ଗୋବିନ୍ଦ ବହଳା, √ ଦିନବଂଧୁ ମହାରାଜ,
ଶ୍ରୀ ଶୁକଦେବ ମହାରାଜ ।
- କମିତାର - √ ଯୋଗେନ୍ଦ୍ର ପ୍ରସାଦ ମହାପାତ୍ର, √ ପ୍ରହ୍ଲାଦ ବହଳା,
ଶ୍ରୀ ସରୋଜ କୁମାର ମହାପାତ୍ର ।
- ଗୁମାସ୍ତା - √ ହରି ବହଳା, √ ପ୍ରହ୍ଲାଦ ପଣ୍ଡା, √ ଭାଗବତ ତ୍ରିପାଠୀ,
ଶ୍ରୀ ଅଭିରାମ ସାହୁ ।
- ପିଆଦା - √ ଶୁକଦେବ ରଣା ।
- ମଧୁ-(ଚାକର)- √ କୁଶ ବକ୍ସ, √ ନାରାୟଣ ବହଳା, ଶ୍ରୀ ଚକ୍ରଧର ତ୍ରିପାଠୀ ।
- ନାଲ - (ବାରିକ) - √ ଯୋଗେନ୍ଦ୍ର ହୋତା, √ ନାରାୟଣ ବହଳା, √ ଉମାକାନ୍ତ
ହୋତା, ସର୍ବଶ୍ରୀ ଗଦାଧର ନାୟକ, ପିନାକୀ ପାଣି ପୟର ପଣ୍ଡା ।
- ଖାନା ଫରରାମ୍ - √ ହରିହର ବହଳା, √ ଭାଗବତ ତ୍ରିପାଠୀ, √ ବୃନ୍ଦାବନ
ଚନ୍ଦ୍ର ମହାନ୍ତି, √ ଉମାକାନ୍ତ ହୋତା, ଶ୍ରୀ ମନୋରଞ୍ଜନ ମାଝୀ ।
- ହୁକୁଚରଦାର - √ ହରି ବହଳା, ସର୍ବଶ୍ରୀ ଅର୍ଜୁନ ଚରଣ ମହାନ୍ତି,
ସରୋଜ ସିଂହ ।
- ଦସ୍ତରାନ୍ - √ ଭାଗବତ ତ୍ରିପାଠୀ ।
- ନାନକ୍ ଗୁରୁ - √ ପ୍ରହ୍ଲାଦ ବହଳା, √ ପ୍ରହ୍ଲାଦ ପଣ୍ଡା, √ ଜୟକୃଷ୍ଣ ପାଢ଼ୀ,
ଶ୍ରୀ ବିଜୟ କୁମାର ମହାପାତ୍ର ।

- ନାନକ ସାଧ - √ ବିପିନ କୁମାର ମୁଖାର୍ଜୀ, √ ସୁରେନ୍ଦ୍ର ମହାପାତ୍ର, ସର୍ବଶ୍ରୀ
ଦେବେନ୍ଦ୍ର ପ୍ରସାଦ ମହାପାତ୍ର, ନିହାର ସିଂହ, ମନୋରଞ୍ଜନ ତ୍ରିପାଠୀ:
- ଦେହରକ୍ଷା - ସର୍ବଶ୍ରୀ ନରେଶ କୁମାର ଦାସ, ଅକ୍ଷୟ ଅଗ୍ରସ୍ତି ।
- ଗଉଡୁଣୀ - √ କୁଶ ବକ୍ସ, √ ପ୍ରସନ୍ନ କୁମାର ମୁଖାର୍ଜୀ, ସର୍ବଶ୍ରୀ ଡିକାରା
ଚରଣ ସାହୁ, ଗୌରହରି ବେହେରା, ନାରାୟଣ ସାହୁ ।
- ଚୋଟୀ ବରଦାୟ - √ ଉମାକାନ୍ତ ମହାପାତ୍ର, √ ବୃନ୍ଦାବନ ଚନ୍ଦ୍ର ମହାନ୍ତି,
ସର୍ବଶ୍ରୀ ନରେନ୍ଦ୍ର କୁମାର ମହାରାଜ, ପଞ୍ଚାନନ ପଣ୍ଡା ।
- ଆସରାଘାଲୀ - ହାରମୋନିୟମ୍ - √ ରାମଚନ୍ଦ୍ର ହୋତା, √ କୁଶ ବକ୍ସ,
√ ପ୍ରହ୍ଲାଦ ବହଳୀ, √ ଶରତ ଚନ୍ଦ୍ର ମୁଖାର୍ଜୀ, √ ବିପିନ
କୁମାର ମୁଖାର୍ଜୀ, √ ପ୍ରସନ୍ନ କୁମାର ମୁଖାର୍ଜୀ, ଶ୍ରୀ ଅର୍ଜୁନ ଚରଣ
ମହାନ୍ତି, କୁମାରୀ ଘୁଙ୍ଗୁରୀ ସାହୁ ।
- ଡିଜିଟାଲ - √ ବାଉଧର ରଣା, ଶ୍ରୀ ଗୋବିନ୍ଦ ମୁଦୁଲି ।
- ବେହେଲା - ଶ୍ରୀ କୃଷ୍ଣଚନ୍ଦ୍ର ପଣ୍ଡା
- କୁକୁଜି - √ ନାର ବହଳୀ, √ ହରେକୃଷ୍ଣ ପଣ୍ଡା, √ ବିପିନ କୁମାର
ମୁଖାର୍ଜୀ, ସର୍ବଶ୍ରୀ ଅର୍ଜୁନ ଚରଣ ମହାନ୍ତି, ଗୌରହରି ବେହେରା,
ବିଜୟ କୁମାର ମହାପାତ୍ର
- ମୁଖ୍ୟ ଉଦ୍ୟୋଗୀ - √ ଭାବଗ୍ରାହୀ ବହଳୀ, √ ସାର ବହଳୀ, √ ହରିହର
ବହଳୀ, √ ଯୋଗେନ୍ଦ୍ର ପ୍ରସାଦ ମହାପାତ୍ର, √ ଗୋଲକ ପ୍ରସାଦ
ଚକ୍ରବର୍ତ୍ତୀ, √ ସୁରେନ୍ଦ୍ର ମହାପାତ୍ର, ଶ୍ରୀ ଦେବେନ୍ଦ୍ର ପ୍ରସାଦ
ମହାପାତ୍ର ।
- ଯୋଡ଼ି ନାଗରୀ - √ ରଘୁନାଥ ଜେନା, √ ମଣିଆ ଜେନା, √ ବାବାଜି
ଜେନା, √ ଗୟା ଜେନା, ସର୍ବଶ୍ରୀ ବସନ୍ତ ଜେନା, ବାୟା ଜେନା ।
- ଯୋଡ଼ି ମହୁରୀ - √ ମହନି ସାଆନ୍ତରୀ, √ ଘନ ସାଆନ୍ତରୀ, √ ଫକିଆ
ସାଆନ୍ତରୀ, ଶ୍ରୀ ବାଉରି ଜେନା ।
- ସ୍ତ୍ରୀରକ - √ ଗୋଲକ ପ୍ରସାଦ ଚକ୍ରବର୍ତ୍ତୀ, ସର୍ବଶ୍ରୀ ଦେବେନ୍ଦ୍ର ପ୍ରସାଦ
ମହାପାତ୍ର, ରମାକାନ୍ତ ହୋତା
- ବେଶ ବିନ୍ୟାସ, ଆଲୋକ ଓ ଶବ୍ଦ - √ ଶରତ ଚନ୍ଦ୍ର ମୁଖାର୍ଜୀ,
ଶ୍ରୀ ଗଣେଶ ଚନ୍ଦ୍ର ମହାନ୍ତି (ଗଣେଶ ଚିତ୍ରାଳୟ, ଭଦ୍ରକ)
- ପରିଚାଳନା - ସର୍ବଶ୍ରୀ ସୁଧାଂଶୁ ମହାନ୍ତି, ଜଗବଂଧୁ ମିଶ୍ର, ନିତ୍ୟାନନ୍ଦ ଦାସ,
ରାମକୃଷ୍ଣ ମିଶ୍ର, ପ୍ରଭାତ ମହାନ୍ତି, ବିଜୟ ଦାସ ଓ ଭାଗିରଥ
ପାଠାଗାରର ସଭ୍ୟବୃନ୍ଦ
- ନିର୍ଦ୍ଦେଶନା - √ ହରିହର ବହଳୀ, √ ବୃନ୍ଦାବନ ଚନ୍ଦ୍ର ମହାନ୍ତି,
ଶ୍ରୀ ଅର୍ଜୁନ ଚରଣ ମହାନ୍ତି ।

ସହାୟକ ଗ୍ରନ୍ଥ, ପତ୍ରପତ୍ରିକା ଓ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ସୂତ୍ର :-

୧. ବାଲେଶ୍ୱର ଜିଲ୍ଲାପାଳଙ୍କ ନଥି ପ୍ରକୋଷ ।
୨. ଓଡ଼ିଶା ରାଜ୍ୟ ସଂଗ୍ରହାଳୟ ଓ ସଂସ୍କୃତି ବିଭାଗ ପାଠାଗାର,
ଭୁବନେଶ୍ୱର ।
୩. ଡଃ କୃଷ୍ଣଚରଣ ବେହେରା, ଉତ୍କଳ ମୋଗଲ ତାମସା-୧୯୬୬ ।
୪. ଡଃ ବାଲଧର ସାହୁ - “ବୈଚିତ୍ର୍ୟମୟ ଉତ୍କଳାଳୀ” ଓ
“ଶ୍ରୀକ୍ଷେତ୍ରରୁ ବୁଢ଼ା ଗଣେଶ”
ଆକବରଙ୍କ ରାଜସ୍ୱମନ୍ତ୍ରୀ ଆବୁଲ ଫାଜଲଙ୍କ
ଦ୍ୱାରା ଲିଖିତ - ଆଇନ-ଇ-ଆକବରୀରେ
ଓଡ଼ିଶାର ୫ ଗୋଟି ସରକାର ମଧ୍ୟରୁ ଉତ୍କଳକୁ
‘ବୁଦ୍ଧରକ୍’ ବୋଲି ବର୍ଣ୍ଣନା କରାଯାଇଛି ।
୫. ଗୁରୁ ନାନକ ଦେବ ବିଶ୍ୱ ବିଦ୍ୟାଳୟ ଜର୍ଣ୍ଣାଲ - ଅମୃତସର,
ସଂଗ୍ରହକ- ରତ୍ନାକର ବାରିକ, ପୁରୁଣା ବଜାର, ଉତ୍କଳ ।
୬. ପ୍ରଜ୍ଞା ମହାନ୍ତି - ‘ପଲ୍ଲୀ ଭାରତୀ’ ଉତ୍କଳ ମହାବିଦ୍ୟାଳୟର ମୁଖପତ୍ର-
ଓ ୧୯୮୭-‘ଉତ୍କଳର କଳା ମୋଗଲ ତାମସା
୭. ଜମାଲୁଦ୍ଦିନ ଖାଁ - ‘ନାରାୟଣ’ - ଏନ୍.ସି. ହାଇସ୍କୁଲ ଉତ୍କଳର
ମୁଖପତ୍ର-୧୯୮୭-୮୮ । ଦିଲ୍ଲୀର ବାଦ୍‌ସାହା
କବିଙ୍କୁ ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣକୁଣ୍ଡଳୀ, ପାଟବସ୍ତ୍ର, ଓ ଉପତ୍ତୋକନ
ପ୍ରଦାନ କରିଥିଲେ ।
୮. ଡଃ ଦ୍ୱିଜେନ୍ଦ୍ର କୁମାର ବେହେରା - ସଂବାଦ - ତା ୨୯.୪.୨୦୦୧
ତାମସାର ନା ଚୈତ୍ର ତାମସା’
୯. ଡଃ ସନାତନ ମହାନ୍ତି ଓ ଡଃ ସଚ୍ଚିଦାନନ୍ଦ ମହାନ୍ତି - ‘ଝଙ୍କାର-
ଜୁନ୍-୯୭-ଲୋକନାଟ୍ୟ ମୋଗଲ ତାମସା’ ।
୧୦. ରବିନାରାୟଣ ମହାପାତ୍ର - ଅପର୍ଷା, ସୁତାହାଟ, କଟକ - ପ୍ରକାତନ୍ତ
ତା ୫.୪.୨୦୦୨ - ‘ଉତ୍କଳର ଚଇତି ତାମସା’ ।
୧୧. ଭଜ ଗୋବିନ୍ଦ ଜେନା - ସାଂବାଦିକ ଉତ୍କଳ, ସଂବାଦ -
ତା ୨୪.୧୦.୨୦୦୧ - ଉତ୍କଳର ପ୍ରସିଦ୍ଧ ‘ମୋଗଲ ତାମସା’ ।

ସଂକଳନ ଓ ସଂପାଦନ ପରିଚୟ

ନାମ - ଦେବେନ୍ଦ୍ର ପ୍ରସାଦ ମହାପାତ୍ର, ବାସନ୍ତାନ - ଗରବପୁର,
ଭଦ୍ରକ, ଜନ୍ମ - ମ ୧୯୩୨ ସିହା ନଭେମ୍ବର ତା ୧୪ ରିଖ, ପିତା
- ଏ ଉମାକାନ୍ତ ମହାପାତ୍ର ମାତା - ଏ ସତ୍ୟଭାମା ମହାପାତ୍ର,

ଶିକ୍ଷା - ମ ୧୯୫୦ ସିହା, ନାରାୟଣ ଚନ୍ଦ୍ର ଉଚ୍ଚ ବିଦ୍ୟାଳୟ, ଭଦ୍ରକ, କର୍ମମୟ ଜୀବନ -
୧ମ-ମ ୧୯୫୨ ସିହା, ଅନୁବିଭାଗୀୟ କାର୍ଯ୍ୟାଳୟ, ଭଦ୍ରକ, ଶିଳ୍ପ ଶିକ୍ଷା ତାଲିମ - ମ
୧୯୫୪-୧୯୫୬ ସିହା, ପୂର୍ବତନ୍ତ୍ର ଶିଳ୍ପ ସଦନ, ବାରିପଦା, ପ୍ରକାଶକ - ମ ୧୯୫୭
ସିହା ଠାରୁ ଦିପ୍ତୀ ପବ୍ଲିକେସନ୍ କ୍ୟାଲେଣ୍ଡର, କର୍ମମୟ ଜୀବନ - ୨ୟ - ମ ୧୯୫୬ ସିହା
ଭଦ୍ରକ ଇ.ଟି. ମ ୧୯୬୫ ସିହା ମହିଳା ଇ.ଟି., ମ ୧୯୬୯ ସିହା ବନ୍ଧା ମହିଳା ଇ.ଟି.
ମ ୧୯୭୩ ସିହା ବାଲେଶ୍ୱର ଜିଲ୍ଲା ଶିକ୍ଷାଧିକାରୀ କାର୍ଯ୍ୟାଳୟ, ବନ୍ଧା ମହିଳା ସି.ଟି. ସ୍କୁଲ,
ମ ୧୯୭୮ ସିହା ନାରାୟଣ ଚନ୍ଦ୍ର ଉଚ୍ଚ ବିଦ୍ୟାଳୟ, ଭଦ୍ରକ ଓ ଷ୍ଟାଡ଼ ମାଷ୍ଟର ତାଲିମ,

ଅଭିନୟ - ନାଟ୍ୟକାର ଆନନ୍ଦ ଶଂକର ଦାସଙ୍କ ନିର୍ଦ୍ଦେଶନାରେ ନାଟକ ଭାର ଭାଉଜ,
ମାଣିକ ଯୋଡ଼ି, ଯୋଡ଼ିକ ଏବଂ ଏ ସାମୁଏଲ ସାହୁ (ବାବି) କ ନିର୍ଦ୍ଦେଶନାରେ ନାଟକ ବିଷ
ପିୟୂଷ, ଅଶାନ୍ତ ଗ୍ରହ, ଯାଯାବର ଓ ମୋଗଲ ଡାମସାର ଝାଡୁ ବରଦାର ଭୂମିକାରେ ଅଭିନୟ ।
ଭାଗୀରଥ ପାଠାଗାର ଚରପତ୍ର ବିଭିନ୍ନ ନାଟକରେ ସ୍ଥାୟକ, ଅଭିନୟ, ପରିଚାଳନା ଓ
ନିର୍ଦ୍ଦେଶନା, ପ୍ରଚାର - ଆକାଶ ବାଣୀ ଓ ଭଦ୍ରକ ସାରସ୍ୱତ ଉପକରେ “ମୋଗଲ ଡାମସା”
ପ୍ରଚାର, ଅବସର ଗ୍ରହଣ - ମ ୧୯୯୧ ସିହା ନଭେମ୍ବର ତା ୩୦ ରିଖ, ପୁରସ୍କାର ଓ
ପ୍ରମାଣ ପତ୍ର - ଆଲୋକ ଚିତ୍ର ପାଇଁ ଉତ୍ତର ଓଡ଼ିଶା ସାହିତ୍ୟ ସଂସ୍କୃତିକ ସମ୍ମିଳନୀର ରାଜ୍ୟ
ସ୍ତରୀୟ ଶୋଭନ ପୁରସ୍କାର, ବାରିପଦା ଆର୍ଟ ଏଣ୍ଡ କ୍ରାଫ୍ଟ ଅନୁଷ୍ଠାନରୁ ଅନୁ ବିଭାଗୀୟ
ଅତିସରକ ଠାରୁ ପ୍ରମାଣ ପତ୍ର; ନିର୍ଦ୍ଦେଶନା ପାଇଁ ପୂର୍ବତନ ବାଟସଡି ଚିନ୍ତାମଣୀ ଜେନାଙ୍କ
ଠାରୁ ପ୍ରଶଂସା ପତ୍ର; ଏ ବିନ୍ଦୁ ପଟ୍ଟନାୟକଙ୍କ ଠାରୁ ବାଲେଶ୍ୱର ଜିଲ୍ଲାର ସର୍ବୋତ୍କୃଷ୍ଟ ଷ୍ଟାଡ଼
ମାଷ୍ଟର ରୂପେ ବସନ୍ତ କୁମାର ବିଶ୍ୱାଳ ପୁରସ୍କାର ଓ ସର୍ବୋତ୍କୃଷ୍ଟ ସଂଗଠକ ରୂପେ ଭୁବନେଶ୍ୱର
ଇନ୍ଦିରା ରେଞ୍ଜର ଟିମ ଦ୍ୱାରା ସମ୍ମାନିତ । ଭାରତୀୟ ରେଡକ୍ରସ ସଂସ୍ଥା ଓଡ଼ିଶା ଶାଖାର
ଆଜୀବନ ସଭ୍ୟପାଇଁ ରାଜ୍ୟପାଳ ଯେ. ରାମାନୁଜମ୍ ଠାରୁ ରେଡକ୍ରସ ବ୍ୟାଚ ଓ ପ୍ରମାଣ
ପତ୍ର ଗ୍ରହଣ, ସ୍ୱେଚ୍ଛାସେବୀ ଅନୁଷ୍ଠାନ - ଉତ୍ତର ଓଡ଼ିଶା ସାହିତ୍ୟ ସଂସ୍କୃତି ସମ୍ମିଳନୀର
ଭୂତପୂର୍ବ ସଂଗଠନ ସଂପାଦକ; ଭାରତ ଷ୍ଟାଡ଼ ଓ ଗାଇଡ, ଭାରତୀୟ ରେଡକ୍ରସ ସଂସ୍ଥା,
ଓଡ଼ିଶା ଶାଖା; ଭଦ୍ରକ ଜିଲ୍ଲା ଅବସରପ୍ରାପ୍ତ ସରକାରୀ କର୍ମଚାରୀ ସଂଘର ଆଜୀବନ
ସଭ୍ୟ; ଭାଗିରଥ ପାଠାଗାର, ଭଦ୍ରକ ସଂଗୀତ ମହାବିଦ୍ୟାଳୟ, ଅହ, ମୂବ, ବଧୂର
ବିଦ୍ୟାଳୟର କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ ସଭ୍ୟ ଓ ସାରଦା ବିହାର ଟ୍ରଷ୍ଟର ସହଯୋଗୀ ।